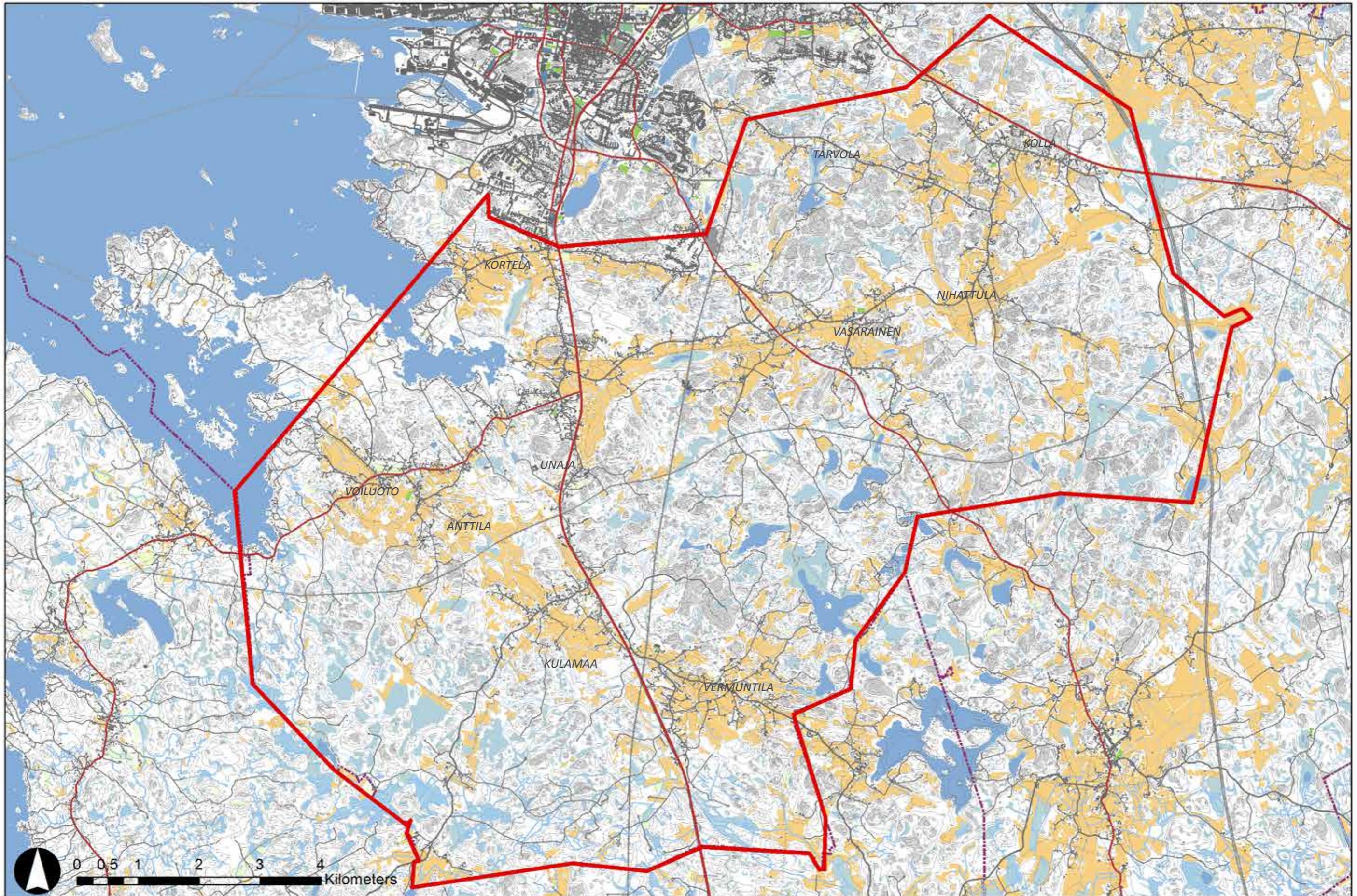

RAUMAN KAUPUNGIN
ETELÄISTEN KYLÄALUEIDEN
MAISEMASELVITYS

22.1.2013

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	5
1.1	Työn lähtökohdat ja tavoitteet	5
1.2	Menetelmät	5
1.3	Työryhmä	5
2.	KOKO ALUEEN MAISEMASELVITYS	6
2.1	Maaperä ja topografia	6
2.2	Vesiolosuhteet	8
2.3	Maisemarakenne	8
2.4	Maisemakuva	10
2.5	Maiseman arvot	12
2.6	Toiminnot: rakennukset, virkistys ja matkailu	14
2.7	Miljöötyytit ja maisemalliset maankäyttösuositukset	16
3.	KYLÄKOHTEIDEN TARKASTELU	21
3.1	Kyläkohteiden valinta	21
3.2	Kyläkohteiden maisemallisista arvoista	21
3.3	Kyläkohteiden maisemallisista maankäyttösuosituksista	21
3.4	Anttila ja Voiluoto	22
3.5	Unaja	32
3.6	Vasarainen	42
3.7	Vermuntila	50
	LOPUKSI	58
	LÄHTEET	

SELVITYSALUEEN RAJAUS (pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

1 JOHDANTO

1.1 Työn lähtökohdat ja tavoitteet

Tämä maisemaselvitys on tehty Rauman etelä- ja itäpuolisten maaseutumaisten kyläalueiden maankäytön kehittämisen avuksi. Kyläalueiden maankäytön ohjaamiseksi Rauman kaupungin toimesta on aloitettu maisemaosayleiskaavojen laadinta. Ensimmäinen kaavaprosessi on käynnistetty Unajan, Anttilan ja Voiluodon kylien alueella. Myöhemmässä vaiheessa maisemaosayleiskaavoja tullaan laatimaan myös muille kyläalueille.

Paikalliset ominaispiirteet niin maisemassa kuin rakentamisessa ovat tärkeitä paikallisidentiteetin syntymisessä. Tämän työn tavoitteena on tunnistaa selvitysalueen maisemallisia ominaispiirteitä ja arvoja. Niiden vaaliminen ja korostaminen ovat tärkeitä lähtökohtia maankäytön kehittämisessä aikana, jolloin rakennettu ympäristö on monesti muuttumassa samankaltaiseksi maan eri osissa ilman vahvaa paikasta kumpuavaa identiteettiä.

Selvitysalueelle sijoittuu useita kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kyläalueita, joista kaksi on saanut statuksen valtakunnallisesti arvokkaina rakennettuina kulttuuriympäristöinä. Näillä alueilla täydennysrakentaminen on erityisen haastavaa. Tämä työ pyrkii osaltaan antamaan työkaluja kyläalueiden maankäytön kehittämiseksi niiden arvoja kunnioittaen. Uudisrakentamisen ohjaamisen lisäksi on tärkeää kiinnittää huomioita olemassa olevien arvokkaiden rakennettujen ympäristöjen vaalimiseen, laatimalla esimerkiksi suojelumääräyksiä ja ohjaamalla korjausrakentamista. Kyläalueita ei tule kuitenkaan museoida, vaan niiden maankäytön kehittämistä tulee tukea, jotta ne pysyvät elinvoimaisina. Asumisen ja yrittämisen edellytyksiä pitää maankäytön suunnittelun keinoin edistää.

Tämä raportti jakaantuu neljään osaan. Johdannossa esitetään työn lähtökohdat tavoitteet ja työryhmä. Toisessa osassa esitellään koko selvitysalueen maisema-analyysi ja koko alueelle laaditut maisemalliset maankäyttösuositukset. Kolmas osa käsittää neljän kyläalueen tarkemman analyysin sekä kyläkohtaiset maankäyttösuositukset.

Tämä selvitys ottaa maankäyttösuosituksilla kantaa selvitysalueen kehittämiseen. Tämän työn näkökulma on maisemalähtöinen ja selvityksen maankäyttösuositukset perustuvat maisemallisiin ja kyläkuvaallisiin arviointikriteereihin, eivätkä huomioi esimerkiksi maanomistusta ja mitoitusta. Maanomistajien oikeudenmukainen kohtelu ja uudisrakentamisen määrä otetaan huomioon ja ratkaistaan kaavan laadinnan yhteydessä.

1.2 Menetelmät

Työ on laadittu kartta- ja ilmakuva-aineiston, kirjallisten lähteiden sekä maastokäyntien perusteella. Lisäksi lähtöaineistona on käytetty mm. tietoja alueen luontokohteista, muinaisjäänneksistä ja kulttuuriympäristökohteista. Myös historiallisia karttoja, vanhoja ilmakuvia ja vanhoja valokuvia on hyödynnetty työssä. Lähtötietoja on saatu Rauman kaupungilta, Museovirastolta, maakuntamuseolta sekä ympäristöhallinnon ylläpitämästä OIVA-tietokannasta. Samaan aikaan käynnissä olleen Kulttuuriympäristöselvityksen aineistot ovat toimineet lähtötietoina tätä työtä laadittaessa. Lähtötietoja on käytetty maisema-analyysin laatimisessa. Maisema-analyysi on ollut pohjana koko alueelle ja kyläkohteisiin laadituille maankäyttösuosituksille.

1.3 Työryhmä

Selvitystyö on laadittu WSP Finland Oy:ssä, jossa työryhmään ovat kuuluneet maisema-arkkitehti (MARK) Hanna Hannula (projektipäällikkö), maisema-arkkitehti yo Daniela Rosqvist, maisema-arkkitehti (MARK) Marjo Saukkonen, paikkatietoasiantuntija Paula Leppänen sekä laadunvarmistuksesta vastannut maisema-arkkitehti (MARK) Arto Kaituri.

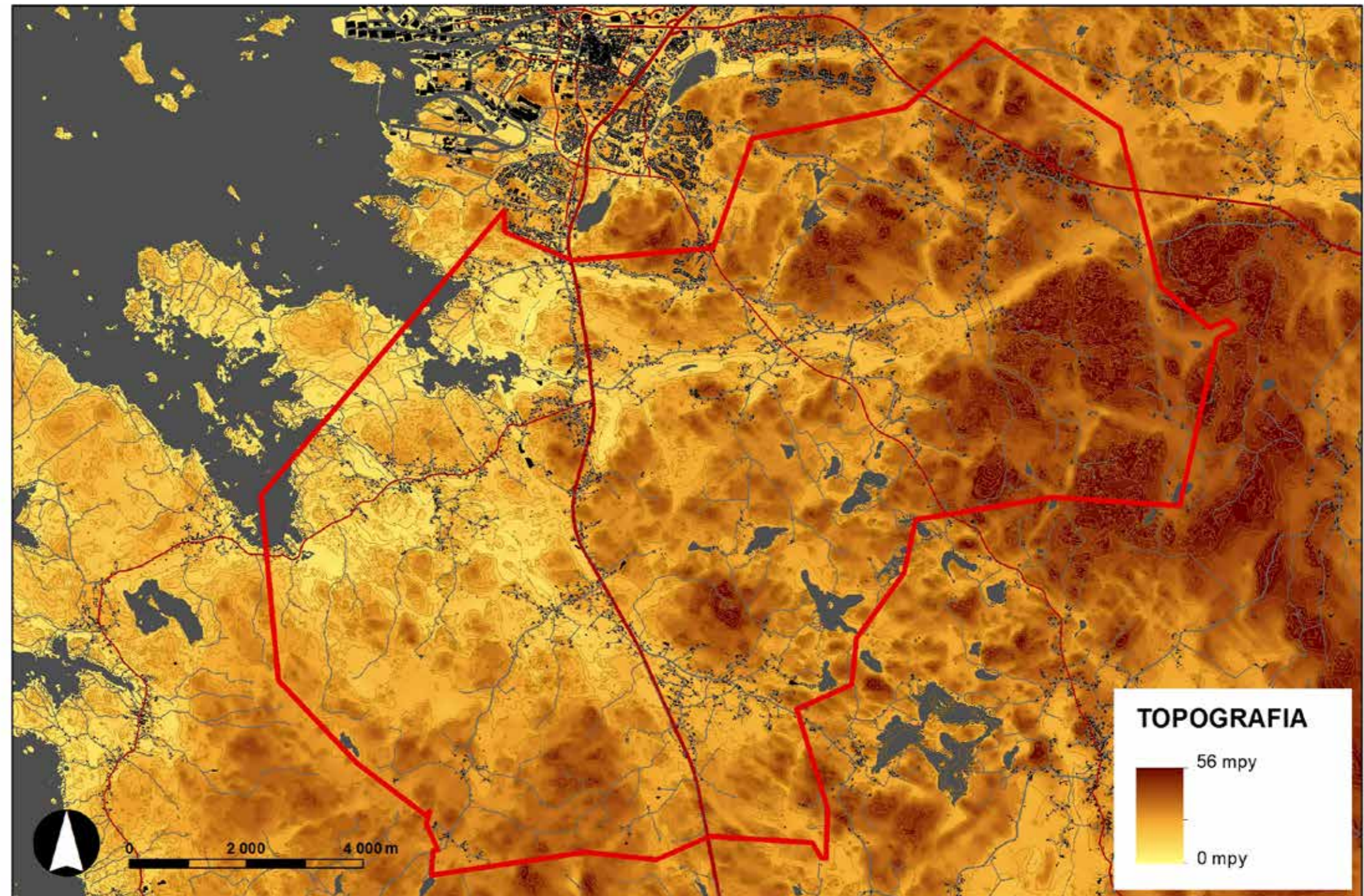
Työ tehtiin Rauman kaupungin toimeksiannosta. Kaupungin puolelta työryhmässä ovat toimineet kaavoitusarkkitehdit Leena Joki-Korpela, Hanna Elo ja Outi Virola sekä kaavoitusjohtaja Juha Eskolin.

2. KOKO ALUEEN MAISEMASELVITYS

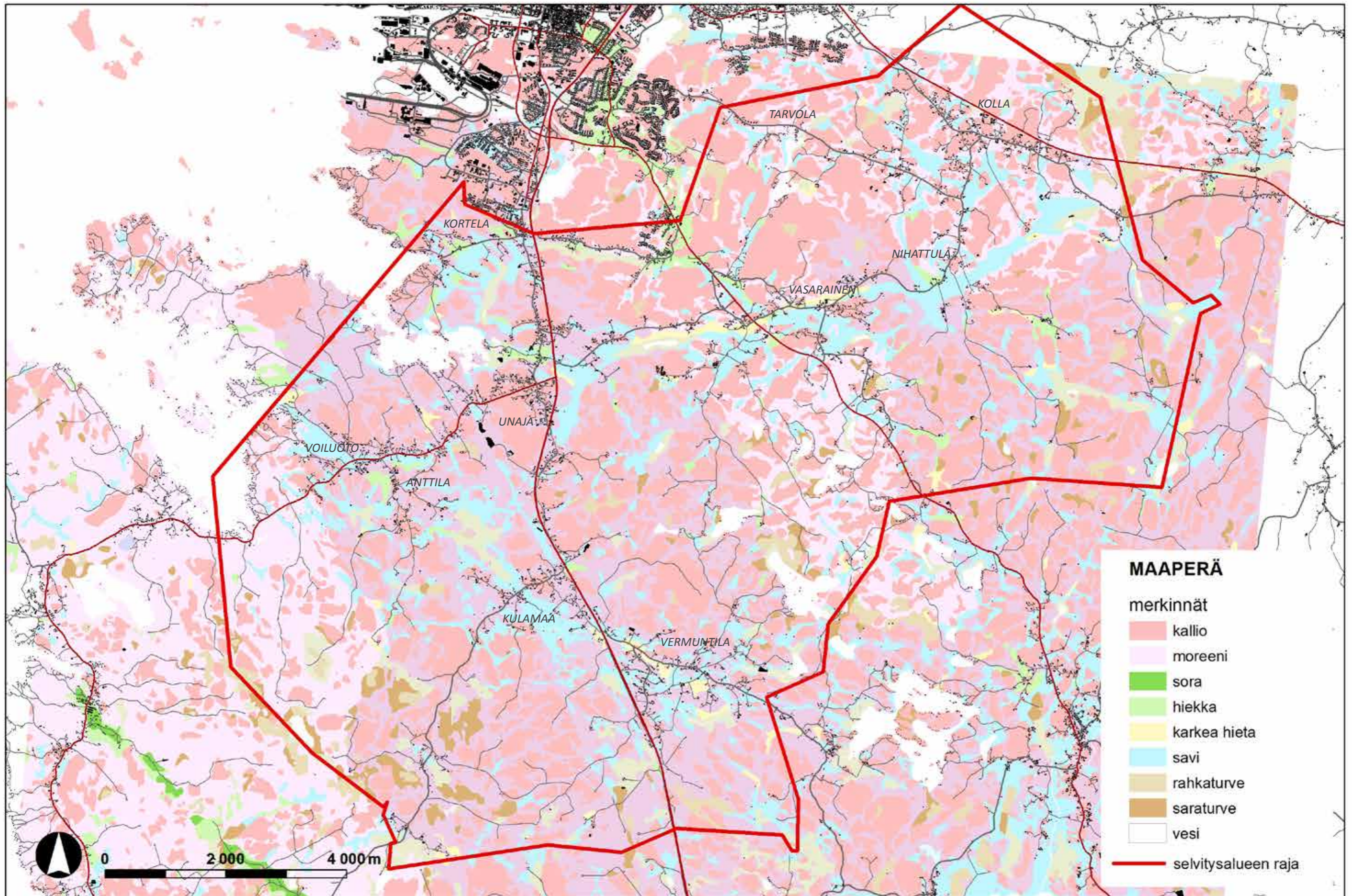
2.1 Maaperä ja topografia

Selvitysalueen maaperä on hyvin kallioista ja avokallioita on runsaasti. Myös moreeni- ja hienoainesmoreenialueita on paljon. Moreenisten alueiden välille on kerrostunut hienompia maa-aineksia, pääasiassa savea, mutta myös karkeaa hietaa ja hiekkaa. Maaston painanteissa esiintyy myös rahka- ja saraturvetta. Maaperä on pääasiassa varsin rikkonaista ja pienipiirteistä, moreeni- ja kallioalueet muodostavat paikoin kuitenkin laajoja yhtenäisiä kokonaisuuksia.

Selvitysalueen maaston topografia vaihtelee merenpinnan +0 tasosta +56 metriin. Maaston korkeudet vaihtelevat pääasiassa pienipiirteisesti. Alueella on kuitenkin selkeästi havaittavissa korkeampia selännealueita.

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna, maaston korkeustiedot©MML 2012, korkeusmalli 10m)

(maaperätiedot: ©GTK, pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

2.2 Vesiolosuhteet

Selvitysalueen laajimmat valuma-alueet muodostuvat Unajanjoen ja Kaljasjoen ympärille. Pienehköistä koostaan huolimatta ne ovat selvitysalueen suurimmat joet. Lisäsi alueella on pienempiä vesiuomia, soita ja soistumia. Monnan eteläpuolelle sijoittuu pohjavesialue.

Selvitysalueelle sijoittuu useita pienialaisia ja matalia järviä, suurin niistä on n. 51 hehtaarin kokoinen Reelmäjärvi. Eniten järviä sijoittuu Vermuntilan ja Vasaraisten kylien väliselle alueelle. Järvien ongelmia ovat monin osin mataluus, umpeenkasvu, rehevöityminen ja happamuus. Usealle järvelle on tehty toimenpiteitä vesien tilan parantamiseksi, esimerkiksi Noitajärven vedenpintaa nostettiin vuonna 2003, kun Kaljajokeen laskevan padon korkeutta muutettiin. Järven tila kohentui tyydyttäväksi. Usealla muulla järvellä kunnostustarvetta on edelleen. (Koivunen 2006)

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen julkaisussa Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot on esitetty toimenpiteitä mm. alueen vesistöjen tilan parantamiseksi, esimerkiksi perustamalla kosteikkoja ja suojavyöhykkeitä pelloille. (Varsinais-Suomen ELY-keskus 2011)

Maa- ja metsätalousministeriö nimesi Suomessa 21 merkittävää tulvariskialuetta vuonna 2011 (Maa- ja metsätalousministeriö 2011). Rauman keskustan ympäristön ranta-alueet luokiteltiin merkittäväksi meritulvien riskialueeksi. Riskialue sijoittuu aivan selvitysalueen pohjoispuolelle. Selvitysalueella tulvariskit tulee myös ottaa huomioon maankäyttöä suunniteltaessa.

2.3 Maisemarakenne

Maisemarakenne-karttaan maisema on tyypitelty selänteisiin, laaksoihin ja niiden välisiin vaihtumisvyöhykkeisiin.

Maaston korkeimmat osuudet muodostavat selännealueita. Selänteiden ja laaksojen väliin sijoittuu vaihtumisvyöhyke, joka on pääasiassa metsäistä rinnealuetta. Maastorakenteen pienipiirteisyydestä johtuen maiseman vyöhykkeet ovat vaihtelevia, ja esimerkiksi vaihtumisvyöhykkeille sijoittuu pienialaisia laaksojakin. Laajassa mittakaavassa tarkasteltuna, alueella on hahmotettavissa kuitenkin selkeitä laajempia selännealueita sekä niiden välissä maaston matalimmissa kohdissa laaksoja.

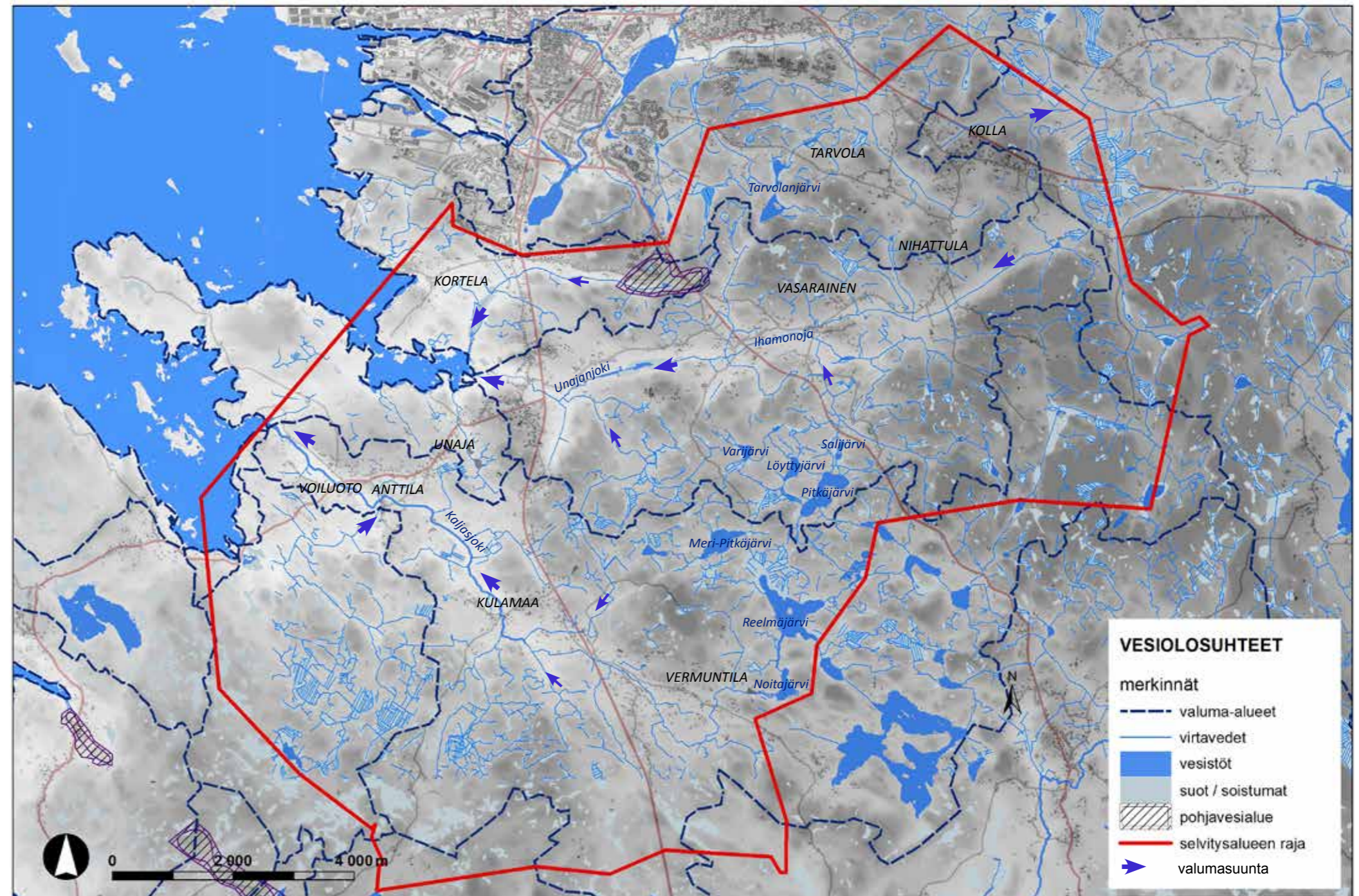
Kaljasjoki Voiluodon kylän kohdalla.

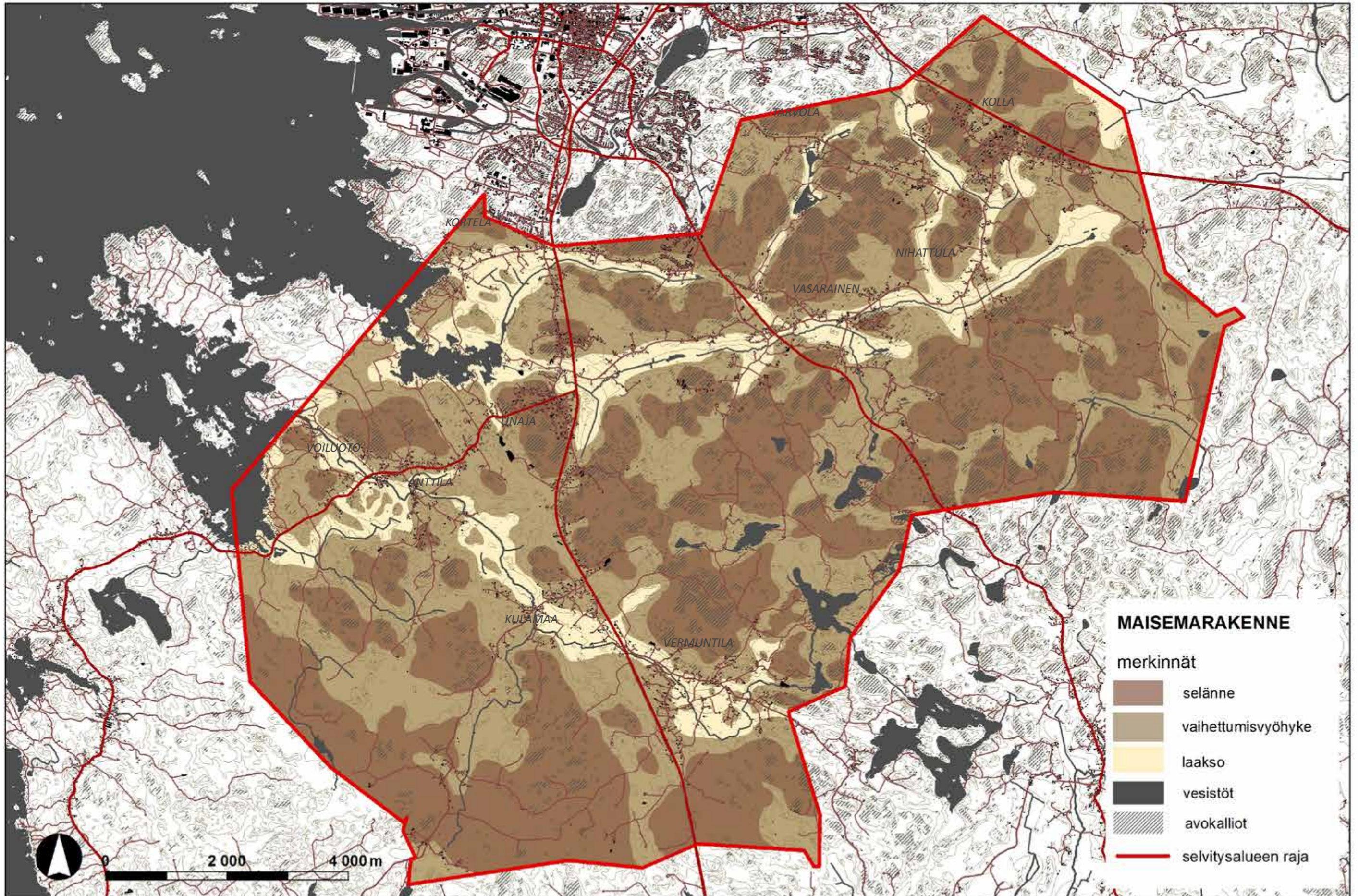
Unajanjoki Unajan vanhan kyläkeskustan kohdalla, keväällä runsasvetisenä aikana.

Reelmäjärvi on selvitysalueen laajin järvi. Sen ongelmia ovat mataluus, umpeenkasvu ja rehevyys (Koivunen 2006).

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna, maaston korkeustiedot©MML 2012, korkeusmalli 10m, tiedot valuma-alueista: Ympäristöhallinnon OIVA-tietokanta)

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

2.4 Maisemakuva

Maisemarakenteen ominaisuudet heijastuvat visuaaliseen maisemakuvaan. Myös maisemakuva on selvitysalueella pienipiirteinen ja vaihteleva.

Maisemakuvassa selännealueet hahmottuvat metsäisinä muuta maastoa korkeampina alueina. Metsäisten alueiden väliin, maaston matalimmille kohdille sijoittuvat viljelysalueet. Maisemarakenteen pienipiirteisyydestä johtuen viljelysmaat eivät hahmotu useinkaan selkeinä yhtenäisinä maisematiloina vaan metsäisten saarekkeiden ja rakennusryhmien rytmittäminä alueina. Esimerkiksi Anttilan ja Voiluodon sekä Vermuntilan alueet ovat maisemakuvaltaan hyvin vaihtelevia. Unajan kylän kohdalla laakso muodostaa selvitysalueen laajimman, yhtenäisen maisematilan. Koko Unajanjoen laakso muodostaa yhtenäisimmin havaittavan laakson Unajasta aina Nihattulaan asti.

Selvitysalueella on vanhoja, varsin viehättäviä kyläalueita. Kylät ovat rakentuneet perinteisesti laaksojen reunoille tai laaksoissa oleville saarekkeille, ja vähitellen levinneet tiiviimmistä kyläkesuksista nauhamaisesti teiden varsille. Vanhan rakennuskannan lisäksi kyläalueiden tärkeitä maisemakuvallisia piirteitä ovat myös pellot, niitä rajaavat metsäiset reunat sekä nauhamaisen kylärakenteen taustalla kohoavat metsät. Erityisesti Unajanjoen laakson reunat ja sen paikoin nauhamaisen kylärakenteen taustametsät ovat maisemakuvallisesti tärkeitä.

Kyläalueita kehitettäessä maisema tulee ottaa huomioon kokonaisuudessaan. Viehättävän ja vetovoimaisen kyläalueen säilymisessä eivät ole olennaista ainoastaan vanhan rakennuskannan säilyminen, vaan koko maisemakuvan olennaisimpien piirteiden säilyminen. Maisemaa tarkastellaan erityisesti teiltä ja rakennetusta ympäristöstä käsin. Uutta rakentamista sijoitettaessa tuleekin ottaa huomioon myös ympäröivään maisemaan avautuvat näkymät, jotta niitä ei tukita rakentamisella.

Metsäistä selännemaisemaa Unajan Tervaronvuoren kallioalueelta.

Metsäisten alueiden reunat ovat tärkeitä maisematilaa rajaavia elementtejä. Kuva Nihattulantieltä.

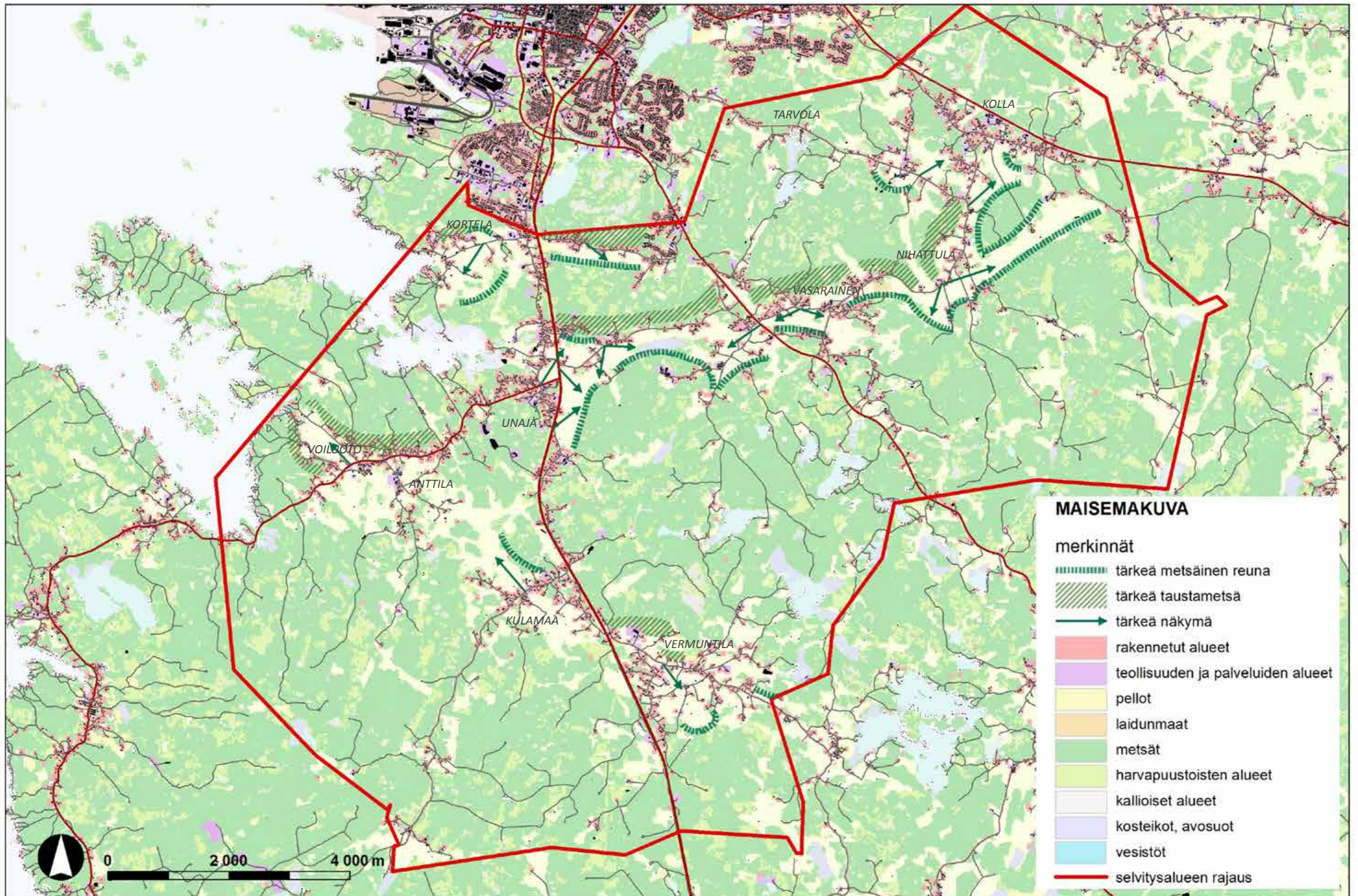
Kylien maisemakuvassa tärkeitä piirteitä ovat ympäröiville pelloille avautuvat näkymät. Kuva Anttilan kylästä.

Maisemakuvassa selkeimmin hahmottava laakso ulottuu Unajasta Nihattulaan. Näkymä Manolaistentieltä pohjoiseen kohti Nihattulan kylää laakson yli. Rakentaminen on perinteisesti sijoittunut laakson ja selänteiden reunavyöhykkeelle, kuten Nihattulassa. Rakentamisen taustalla kohoavat metsät ovat tärkeitä maisematilan reunoja.

Unajan kylä Pyhärannantieltä nähtynä. Vanhassa kyläkeskuksessa on tiivistä rakentamista jäänteenä ryhmäkylästä ennen isojakoa.

(maanpeitetiedot: ©SYKE, Corine 2006 maankäyttö/maanpeite (25m), tietokanta muokattuna, pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

2.5 Maiseman arvot

2.5.1 Arvottamisen perustaa

Maisema on käsitteenä hyvin moniulotteinen. Maisema on ympäristökokonaisuus, joka muodostuu elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen vaikutuksen tuloksena. Maisemarakenne syntyy maastonrakenteen, luonnon- ja kulttuuri-prosessin myötä. Maisemarakenne puolestaan hahmottuu visuaalisena maisemakuvana. Ihmiset kokevat maiseman omista lähtökohdistaan, jolloin puhutaan maisemamielikuvasta, joka hahmottuu jokaiselle subjektiivisena.

Maiseman kokemisen subjektiivinen luonne tekee maiseman arvottamisesta haastavaa. Ei ole olemassa mitään absoluuttisia mittareita ”arvokkaan” maiseman tunnistamiseksi. Kuitenkin maiseman arvottaminen ja tärkeiden ominaispiirteiden tunnistaminen on olennaista mm. maankäyttöä suunniteltaessa. Maiseman arvottamiseksi on kehitetty erilaisia kriteeristöjä, joiden avulla pyritään tunnistamaan maiseman arvokkaimpia osa-alueita.

Tässä työssä arvojen tarkastelussa on käytetty pääasiassa olemassa olevia arvoalueita, lisäksi on tunnistettu alueen maisemakuvallisia arvoja.

2.5.2 Kulttuuriympäristön arvot

Alueen lukuiset muinaisjäännökset kertovat seudun varhaisesta historiasta. Esihistoriallisista ajanjaksoista pronssikausi (1500-500 eKr.) on jättänyt maisemaan eniten merkkejä hautaröykkiöiden muodossa, niin myös selvitysalueella. Alue on ollut saaristoa, ja veden ääreen maaston korkeimmille kohdille on sijoitettu hautaröykkiöitä, joita on alueella säilynyt useita.

Monet selvitysalueen kylät ovat hyvin vanhaa perua, jopa 1200-luvulta. Peltoviljely ja asutus ovatkin jatkuneet monilla paikoilla satoja vuosia. 1700-luvun loppupuolelta alkaen isojakko hajotti tiiviitä kyliä – tilojen maita yhtenäistettiin ja taloja siirrettiin peltojen yhteyteen. Näin myös selvitysalueella, monissa kylissä on vielä havaittavissa tiivis kyläkeskusta vanhan kylätontin merkinä.

Alueella on tunnistettu sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä. Tämän selvitystyön kanssa samaan aikaan valmisteilla oleva kulttuuriympäristöselvitys on tunnistanut alueelta vanhat kylätonttien paikat sekä historialliset tielinjaukset ja edelleen viljelyksessä olevat vanhat pellot. Näitä tietoja alueen kulttuuriympäristöstä on huomioitu maankäyttösuosituksia laadittaessa.

2.5.3 Luontoarvot

Tässä työssä on kerätty olemassa oleva tieto alueen arvokkaista luontokohteista. Oheisessa kartassa on osoitettu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita luontoalueita (luonnonsuojelualueet, sekä arvokkaat kallioalueet). Tarkennetuissa kyläanalyysissä on lisäksi otettu esiin paikallisia, pienempialaisia luontokohteita. Jatkossa laadittavien kaavojen yhteydessä teetetään tarkempia luontoselvityksiä, joista tämän työn kanssa samaan aikaan käynnissä on Anttilan, Voiluodon ja Unajan alueen luontoselvitys. Näiden selvitysten tulokset tulee ottaa huomioon jatkossa kaavoitustyön yhteydessä.

Tämän työn aikana tiedossa olleet luontokohteet on otettu huomioon maisemallisissa maankäyttösuosituksissa.

2.5.4 Maisemakuvalliset arvot

Selvitysalueen maisemakuvallisia arvoja on määritelty tämän työn yhteydessä. Maisemakuvalliset arvot ovat sidoksissa kulttuuriympäristön ja ekologisten arvojen kanssa. Maisemakuvan arvoiksi on nostettu esiin tärkeitä avoimia alueita, näkymiä ja avoimien alueiden reunavyöhykkeitä. Edellisellä aukeamalla on käsitelty koko selvitysalueen maisemakuvaa ja sen arvoja. Tarkennetuissa kyläanalyysissä on esitetty tarkempia maisemakuvan kannalta merkittäviä tekijöitä.

LUONTOARVOT JA KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOT

merkinnät

ARVOKKAAT KULTTUURIYMPÄRISTÖT

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT, RKY 2009 (Museovirasto 2009)
1. Anttilan ja Voiluodon kylät
2. Unajan kylä

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT (Satakuntaliitto 2005)
3. Voiluodon ja Anttilan kylät ja kulttuurimaisema
4. Unajan kylä ja kulttuurimaisema
5. Kortelan huvilat
6. Vasaraisten kulttuurimaisema
7. Tarvolan kylä ja kulttuurimaisema
8. Vermuntilan kulttuurimaisema

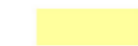
MUUT MERKITTÄVÄT KULTTUURIYMPÄRISTÖN KOHTEET (Satakunnan museo 2012)

HISTORIAALLISET, SÄILYNEET TIELINJAUKSET (venäläisistä topografikartoista 1902-1903)

HISTORIAALLISET KYLÄTONTIT (isojakokartoista 1760-luvulta 1800-luvun alkupuolelle)

VANHAT, EDELLEEN VILJELYKSESSÄ SÄILYNEET PELLOT (isojakokartoista)

MUINAISJÄÄNNÖKSET (Museovirasto)
MUINAISJÄÄNNÖS
MUINAISJÄÄNNÖSALUE

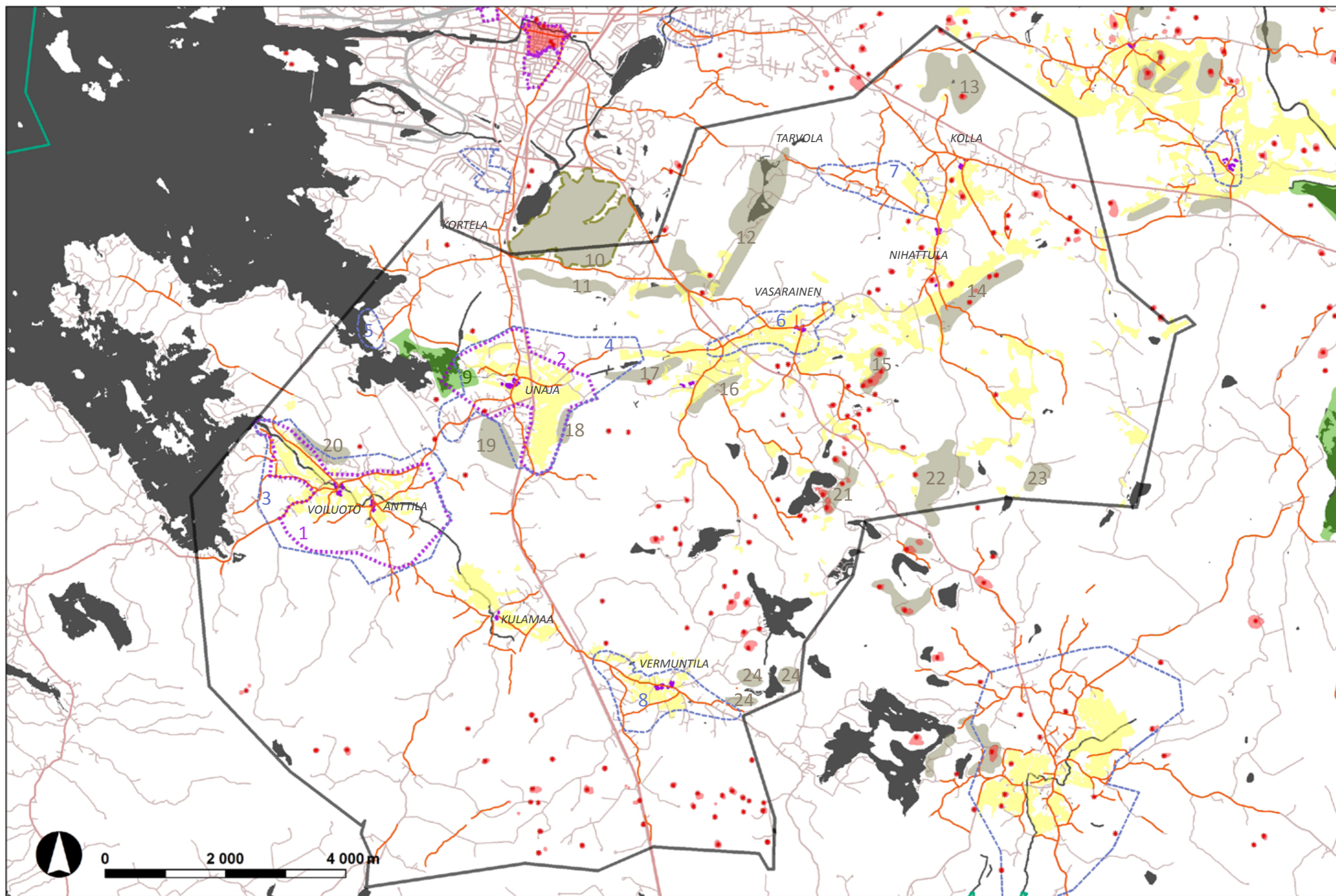
ARVOKKAAT LUONTOALUEET
LUONNONSUOJELUALUEET (Satakuntaliitto)
9. Unajanlahti

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KALLIOALUEET (OIVA-tietokanta)
10. Pitkäjärven kallioalue

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KALLIOALUEET (Satakuntaliitto)
11. Koilahti, 12. Tarvolanjärvi-Monna, 13. Tuitinjärven kalliot, 14. Päträmäki, 15. Kylmäkorvenkallio, 16. Soukainen, 17. Varustanvuori, 18. Unaja itäinen, 19. Tervaronvuori, 20. Hirvonmaa, 21. Pitkäjärven kallioalue, 22. Rajasuonkallio, 23. Isokallio, 24. Noitajärven kalliot

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna, arvokohteiden tiedot: ks. viereinen sivu)

2.6 Toiminnot: rakennukset, virkistys ja matkailu

Selvitysalueen rakennuskanta muodostuu pääasiassa pientaloista, joissa on ympärivuotista asumista. Alueella on vähäisessä määrin myös loma-asumista, pääasiassa meren ja järvien rannoilla. Kylien palvelut ovat vähentyneet, useita kyläkouluja on lopetettu ja yhdistetty suurempiin yksikköihin. Kylissä on jonkin verran maatalousrakennuksia ja pienteollisuutta. Hevostiloja on alueella lukuisia. Oheiseen karttaa on merkitty reitistöjä, joita ratsastajat käyttävät. Reitit muodostuvat lähinnä metsä- tai kyläteistä.

Selvitysalueen kylissä on jonkin verran virkistyspalveluita, kuten muutama pallokenttä ja leikkipaikka. Vermuntilan ja Vasaraisten välisellä laajalla metsäalueella kulkee Seitsemän järven-reitti. Se on kyläläisten toteuttama laajahko ulkoilureitti, jonka varrella on opastusta, laavuja ja nähtävyyksiä, kuten muinaishautoja. Muita ulkoilureittejä, luonto- ja kuntoilupolkuja löytyy melkein joka kylästä, kuten Kollasta, Vasaraisesta, Vermuntilasta ja Unajasta.

Kunnallisia ranta-saunoja alueella on muutamia. Ne ovat kunnan omistamia ja kyläläisten ylläpitämiä maksuttomia saunoja. Ne toimivat tärkeinä kyläläisten kohtauspaikkoina.

Matkailukohteita alueella on melko vähän. Alueella ei ole majoituspalveluita tai maatilamatkailukohteita. Unajan kylään ja kulttuurimaisemaan opastavia nähtävyysskylttejä on teiden varsilla, mutta itse kylässä ei ole palveluita eikä opasteita matkailijoille. Vasaraisissa toimii kotiseutumuseo Muina.

1.

2.

3.

4.

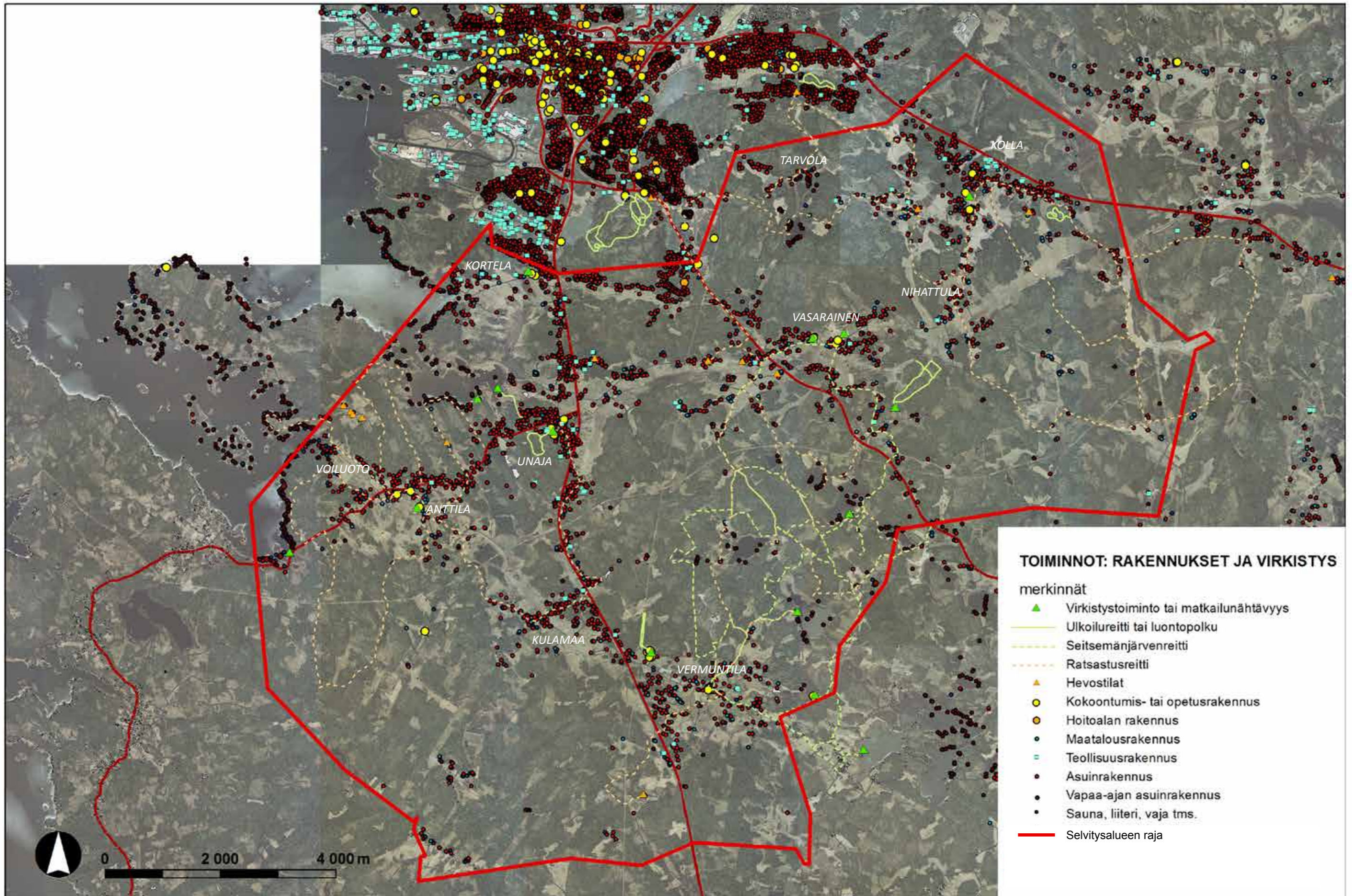
5.

6.

Alueen virkistys- ja matkailukohteita:

1. Unajan luontopolku, 2. Noitajärven ranta-saunan ympäristöä, 3. Seitsemän järven-reitin varren laavuja, 4. Kotiseutumuseo Muina, 5. Kulamaan leikkipaikka, 6. Unajan kylä ja kulttuurimaisema.

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevostilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki) Rauman kaupungilta saadut rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot saattavat olla joiltakin osin päivittämättömiä.

2.7 MILJÖÖTYYPIT JA MAISEMALLISET MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

Koko selvitysalueen analyysin perusteella alue on jaoteltu yksinkertaistettuihin miljöötyyppisiin. Jaottelu perustuu osa-alueiden maisemarakenteellisiin, luonnon ympäristön ja kulttuuriympäristön sekä maankäytön ominaispiirteisiin. Tavoitteena on tunnistaa kunkin tyyppin ominaispiirteet ja arvot. Niiden avulla voidaan antaa ohjeellisia maankäytön suosituksia kullekin osa-alueelle niiden ominaispiirteet huomioiden.

Miljööttyypit on jaoteltu neljään pääluokkaan: viljelysmaaksojen, pienehköjen ja laajojen metsäisten selänneiden sekä ranta-alueiden ympäristöt. Vieressä löytyvät kuvaus ja yleispiirteiset maisemalliset maankäyttösuositukset miljööttyypeille.

Seuraavilla sivuilla on lisäksi laadittu tarkemmat kuvaukset ja maankäyttösuositukset osa-alueittain viljelysmaaksojen sekä pienehköjen metsäisten selänneiden ympäristöille. Ranta-alueille ja laajempien metsäisten selänneiden ympäristöille ei ole annettu tarkempia suosituksia. Ranta-alueiden maankäyttöä ohjataan rantakaavassa ja laajempien metsäisten selänneiden alueet eivät ole kaupunkirakenteellisesti ensisijaisia täydennysrakentamisalueita, eivätkä ole maisemallisesti yhtä herkkiä uudisrakentamisen vaikutuksille kuin vanhat kyläalueet.

Uudisrakentamisen suositellaan tapahtuvan kylissä nykyistä kylärakennetta täydentäen. Kaupunkikeskustan läheisyydessä olevilla alueilla saattaa kuitenkin olla tarvetta laajemmille uudisrakentamisalueille. Karttaan on osoitettu koko alueen analyysin perusteella maiseman kannalta mahdollisia kaupunkirakenteen laajenemisalueita. Näiden sopivuutta uudisrakentamiselle tulee tarpeen mukaan selvittää tarkemmin.

Miljööttyypit-karttaan on lisäksi osoitettu historialliset kyläkeskustat ja nykyiset kyläkeskustat. Historialliset kyläkeskustat ovat pääasiassa edelleen havaittavissa kylärakenteessa ja muodostavat useassa kylässä myös nykyisen keskuspaikan. Joihinkin kyliin on syntynyt lisäksi myös uudempi keskusta. Kyläkeskustan määritelmä on hankala, sillä kyläkeskustat eivät selvitysalueella ole yleensä aktiivisia kohtaamispaikkoja. Keskustat on haettu kuitenkin ottaa miljööttyyppeihin mukaan, sillä ne ovat kuitenkin kylärakenteessa tunnistettavia paikkoja, ja auttavat jäsentämään paikoin hajanaista kylärakennetta. Niissä on vähäisessä määrin jäljellä joitakin palveluja tai kokoontumispaikkoja.

MILJÖÖTYYPIT

merkinnät

VILJELYSMAAKSOJEN YMPÄRISTÖT

(osa-alueet 1-4, tarkemmat kuvaukset osa-alueittain seuraavilla sivuilla)

kuvaus:

- maaston matalimmat osat, pääasiassa peltoja
- jonkin verran pienehköjä metsäisiä alueita
- maaseutumaista
- kulttuurihistoriallisia arvoja: vanhat kylät, tiet, viljelysalueet
- rakentaminen sijoittunut viljelysalueiden reunoille, tai moreenisaarekkeille
- nauhamainen kylärakenne, joitakin tiiviimpiä kyläkeskustoja

yleisiä maankäyttösuosituksia:

- täydennysrakentamista suositellaan ensisijaisesti kyläkeskustojen yhteyteen
- uudisrakentamista vanhoihin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin kylän osiin harkittava huolella
- uusi rakentaminen sopeuduttava sijoitukseltaan ja tyyliltään kylämiljöihin, esim. uuden rakentamisen sijoittuminen vanhan kylärakenteen taakse moreenirinteille / moreenisaarekkeille
- vältettävä pelloille rakentamista

PIENEHKÖJEN METSÄISTEN SELÄNNEIDEN YMPÄRISTÖT

(osa-alueet 5-8, tarkemmat kuvaukset osa-alueittain seuraavilla sivuilla)

kuvaus:

- maaston korkeimmat alueet, pääasiassa metsää
- kallioisia alueita
- jonkin verran kapeita laaksoja joissa pienialaisia peltoja
- jonkin verran pientalorakentamista, enemmän esikaupunkimaista kuin kylämäistä rakentamista
- ulkoilureittejä
- metsäisten selänneiden reunat toimivat usein tärkeinä maisematilan reunoina laaksoalueille

yleisiä maankäyttösuosituksia:

- täydennysrakentamista suositellaan ensisijaisesti olemassa olevan rakentamisen yhteyteen
- mahdollista osoittaa laajempiakin uudisrakentamisen alueita maiseman kannalta sopiville alueille
- arvokkaille kallioalueille rakentamista vältettävä, myös muita avokallioalueita pyrittävä säilyttämään
- laaksoja rajaaville metsäalueille rakentamista harkittava, kiinnitettävä huomiota rakentamisen vaikutukseen laaksojen maisemakuvassa

LAAJOJEN METSÄISTEN SELÄNNEIDEN YMPÄRISTÖT

(osa-alueet 9-10)

kuvaus:

- laajoja metsäisiä alueita, paljon kallioisia alueita
- pääasiassa maaston korkeimpia selännealueita, jonkin verran kapeita laaksoja joissa pienialaisia peltoja
- vähän rakentamista
- ulkoilureittejä

yleisiä maankäyttösuosituksia:

- säilytetään pääasiassa metsätalousalueina, joilla myös virkistysarvoja
- voidaan osoittaa vähäistä uudisrakentamista nykyisen rakentamisen yhteyteen, ei suositella laajempia uudisrakentamisen alueita
- arvokkaille kallioalueille rakentamista vältettävä, myös muita avokallioalueita pyrittävä säilyttämään
- laaksoja rajaaville metsäalueille rakentamista harkittava, kiinnitettävä huomioita rakentamisen vaikutukseen laaksojen maisemakuvassa

MEREN RANTA-ALUEET

(osa-alueet 11)

kuvaus:

- suurelta osin loma-asutusta
- luontoarvoja
- vähän julkisia virkistysmahdollisuuksia

yleisiä maankäyttösuosituksia:

- luontoarvojen säilyttäminen
- mahdollisuuksien mukaan kehitettävä julkisia virkistysmahdollisuuksia rannoilla ja säilytetään olemassa olevat toiminnot (esim. kunnan ranta-saunat)

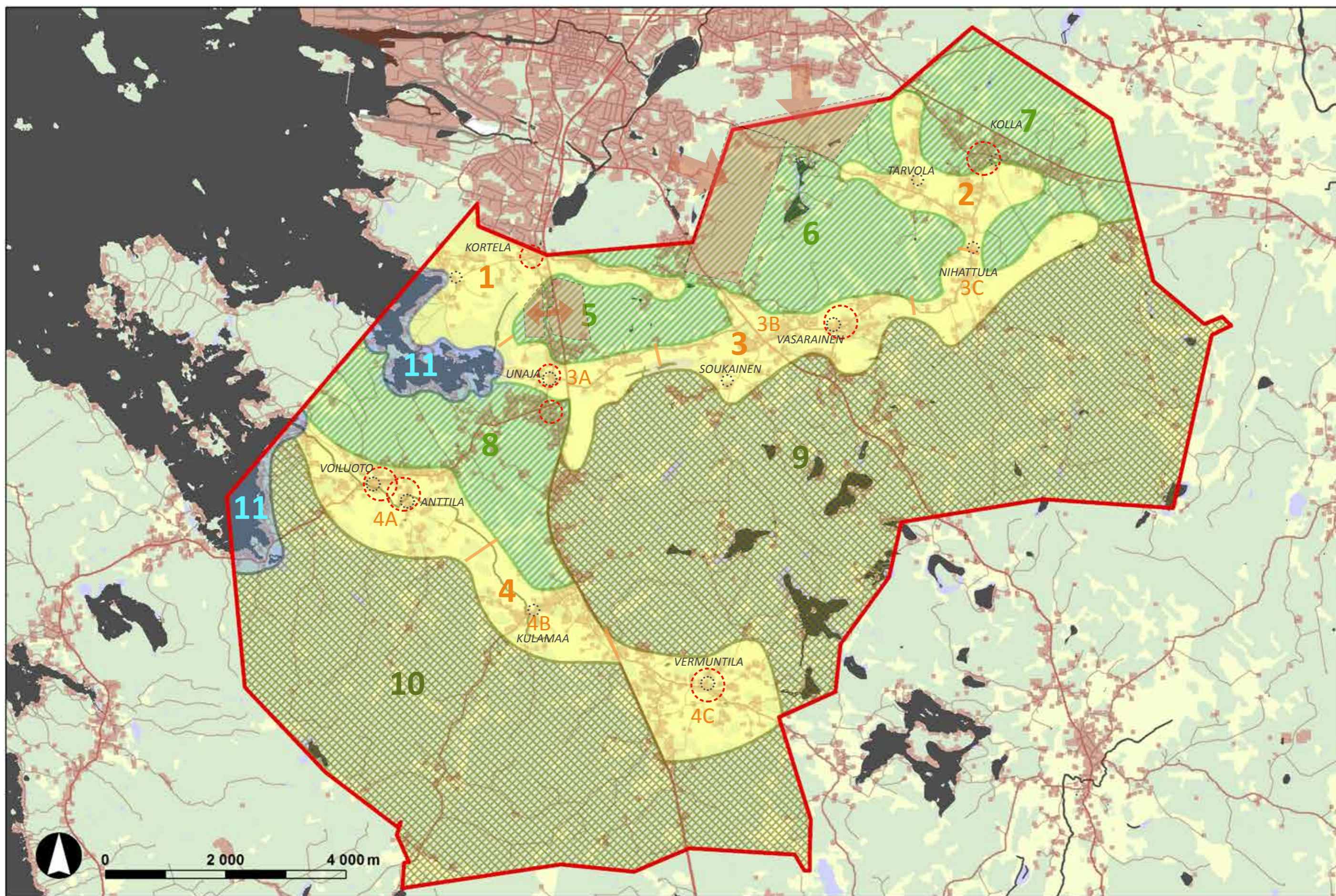
kaupunkirakenteen mahdollinen laajentamisalue

historialliset kyläkeskustat

nykyiset kyläkeskustat

(maanpeitetiedot: ©SYKE, Corine 2006 maankäyttö/maanpeite (25m), tietokanta muokattuna, pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

3.5.1 Osa-aluekuvaukset ja maisemalliset maankäyttösuositukset

VILJELYSLAAKSOJEN YMPÄRISTÖT

1. Laakso Kortelasta Koilahdelle

Nykytilan kuvaus:

VT 8:n itäpuoleinen osa:

- selvästi maisemakuvassa hahmottuva kapea itä-länsisuuntainen viljelyslaakso, pohjoisreunassa nauhamaisesti selänteen reuna-alueelle sijoittuvaa rakentamista.
- Pääosin viime vuosikymmeninä rakentunutta, kirjavaa esikaupunkimaista pientalorakentamista.

VT:8:n länsipuoleinen osa:

- Ei hahmotu itäpuolen laakson tapaan selkeänä, rajattuna laaksotilana. Paikoin laajoja peltoja, joiden välillä metsäisiä saarekkeita.
- Maalaismaista. Paljon vanhaa rakennuskantaa, viehättäviä rakennusryhmiä. Rakentaminen hajanaista sijoituen metsäisille saarekkeille ja laajempien metsäalueiden reunoille.

Maankäyttösuositukset:

VT 8:n itäpuoleinen osa:

- Voidaan tiivistää mahdollisuuksien mukaan nykyisen rakentamisen kanssa samalle vyöhykkeelle.
- Rakentamista ei tule laajentaa pohjoisemmaksi kallioselänteelle, eikä eteläpuolelle pellolle.

VT 8:n länsipuoleinen osa:

- Voidaan osoittaa jonkin verran uusia tontteja. Ne tulisi sijoittaa metsäisten alueiden reunoille.
- Kiinnitettävä erityisesti huomioita uuden rakennuskannan tyyliin ja maisemointiin.

2. Laakso Tarvolassa ja Kollassa

Nykytilan kuvaus:

- Ei hahmotu selkeänä laaksotilana, vaan pienipiirteisenä maisemana. Pienehköt peltoalueet ja metsäiset alueet vaihtelevat.
- Maalaismaista. Paljon vanhaa rakennuskantaa, viehättäviä rakennusryhmiä. Rakentaminen hajanaista ja osin helminauhamaisesti sijoittunut alueen pääteiden, Korulantien, Tarvolan kylätien ja Nihattulantien varsille.
- Tyypillistä rakennusryhmien välistä aukeavat näkymät ympäröiville viljelysalueille.
- Laidunniittyjä.
- Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö *Tarvolan kylä ja kulttuurimaisema* sijoittuu alueelle.

Maankäyttösuositukset:

- Mahdollinen uusi rakentaminen tulisi sijoittaa metsäisten alueiden reunoille.
- Tulee säilyttää teiden varsien 'helminauhainen' rakenne -> ei umpeen rakentamista, säilytettävä näkymät ympäröiville pelloille.
- Kiinnitettävä erityistä huomioita uuden rakentamisen tyyliin ja maisemointiin.

3. Unajanjoen laakso

Unajanjoen laaksoa on kuvailtu alkuun kokonaisuudessaan. Sen lisäksi se on jaoteltu kolmeen osa-alueeseen.

Koko laakson nykytilan kuvaus:

- Unajanjoen laakso hahmottuu maisemassa selvitysalueella selvimmin.
- Maalaismaista. Vanhoja kyläkeskuksia.
- Rakentaminen on sijoittunut laaksoa ympäröivien selänteiden reunoille ja laaksossa oleville saarekkeille.
- Vanhat tielinjaukset mukailevat laaksoa. Asutus laajentunut historiallisista kyläkeskuksista nauhamaisesti teiden varsille.

3A. Unajan kylä ja ympäristö

Nykytilan kuvaus:

- Tiviis, hyvin säilynyt vanha kyläkeskus laaksossa, ympärillä avautuvat laajat viljelysalueet
- Rakentamista sijoittunut myös ympäröivien selänteiden reunoille.
- Kylästä tehty tarkempi analyysi ja maankäyttösuositukset tässä raportissa.
- Alueelle sijoittuu valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö: Unajan kylä.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Ks. kyläkohteiden tarkastelut ja maankäyttösuositukset.

3B. Vasaraisten kylä ja ympäristö

Nykytilan kuvaus:

- Vasaraisten kyläkeskusta on melko tiiviisti rakentunut, muuten rakentaminen sijoittunut nauhamaisesti teiden varsille.
- Viljelyslaakso erottuu selkeästi maisemassa. Metsäiset selänteet reunustavat laaksoa.
- Alueelle sijoittuu maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö: Vasaraisten kylä.
- Vasaraisten kylästä tehty tarkempi analyysi ja maankäyttösuositukset tässä raportissa.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Ks. kyläkohteiden tarkastelut ja maankäyttösuositukset.

Näkymä VT8:n itäpuoleisesta osasta Koilahdentieltä.

Näkymä Tarvolasta.

Unajan vanhan kyläkeskustan ympäristöä.

Näkymä Vasaraisten kyläkeskustasta.

3C. Nihattulan kylä ja ympäristö

Nykytilan kuvaus:

- Nihattulassa ei ole selvää kyläkeskustaa, rakentaminen sijoittunut helminauhamaisesti teiden varsille.
- Kylärakenne jatkuu samankaltaisena osa-alueella 2.
- Viljelysmaakso erottuu selkeästi maisemassa. Metsäiset selänteet reunustavat laaksoa.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Voidaan osoittaa vähäistä täydennysrakentamista. Rakentaminen suositeltavaa osoitettavaksi olemassa olevan rakentamisen yhteyteen, eikä hajottamaan kylärakennetta entisestään.
- Säilytettävä näkymät teiltä pelloille.
- Kiinnitettävä erityistä huomioita uuden rakentamisen tyyliin ja maisemointiin.

4. Kaljasjoenlaakso

Kaljasjoenlaaksoa on kuvailtu alkuun kokonaisuudessaan. Sen lisäksi se on jaoteltu kolmeen osa-alueeseen.

Koko laakson nykytilan kuvaus:

- Kaljasjoen laakso on maisemarakenteeltaan hyvin rikkonainen ja pienipiirteinen, eikä hahmotu selkeänä laaksona.
- Maalaismaista. Vanhoja kyläkeskuksia: Anttila, Voiluoto, Kulamaa, Vermunttila.
- Rakentaminen on sijoittunut selänteiden reunoille ja laaksossa oleville saarekkeille.
- Kylärakenne paikoin nauhamaista, mutta ei muodosta samanlaista koko laakson kokonaisuutta kuin Unajajoen laaksossa.

4A. Voiluodon ja Anttilan kylät ja ympäristö

Nykytilan kuvaus:

- Kaksi vanhaa, lähekkäin sijoittuvaa kyläkeskustaa. Viljelysalueet ympäröivät kyläkeskuksia.
- Rakentamista sijoittunut myös ympäröivien selänteiden reunoille.
- Kylästä tehty tarkempi analyysi ja maankäyttösuositukset tässä raportissa.
- Alueelle sijoittuu valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö: Anttilan ja Voiluodon kylät.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Ks. kyläkohteiden tarkastelut ja maankäyttösuositukset.

4B. Kulamaan kylä ja ympäristö

Nykytilan kuvaus:

- Hajanaista rakentamista pääasiassa nauhamaisesti teiden varsilla.
- Eri-ikäistä rakennuskantaa.
- Paikoin pienehköjä pelloja, osin metsäisempää.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Maiseman kannalta mahdollista osoittaa uutta rakentamista.
- Säilytettävä näkymät teiltä pelloille.

4C. Vermunttilan kylä ja ympäristö

Nykytilan kuvaus:

- Pienipiirteinen ja mosaiikkimainen maaseutukylä.
- Maalaismaista.
- Pieni suhteellisen tiivis kyläkeskusta. Rakentaminen hajautunut mosaiikkimaisesti pienille saarekkeille ja metsäisten selänteiden reunaan peltojen läheisyyteen.
- Alueelle sijoittuu maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö: Vermunttilan kylä.
- Kylästä tehty tarkempi analyysi ja maankäyttösuositukset tässä raportissa.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Ks. kyläkohteiden tarkastelut ja maankäyttösuositukset.

Nihattulan maisemaa.

Voiluodon kyläkeskustaa.

Kulmaan viljelysmaisemaa.

Näkymä Vermunttilan kylästä.

PIENEHKÖJEN METSÄISTEN SELÄNTEIDEN YMPÄRISTÖT

5. Selänne Unajan ja Koilahden välissä

Nykytilan kuvaus:

- Metsäinen selännealue. Paljon avokallioita.
- Alueen halki pohjois-eteläsuuntaisesti kulkevan Unajantien varrella nauhamaista, esikaupunkimaista rakentamista. Alueen koillisosassa Uutelantien varrella hajanaista omakotiloasutusta.
- Selännealueen pohjoisreunalla maakunnallisesti arvokas kallioalue.
- Muodostaa tärkeän metsäisen reunan pohjoispuolen laaksoon ja eteläpuolen Unajanjokilaakson taustametsän.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Maiseman kannalta rakentamista voidaan osoittaa olemassa olevan rakentamisen yhteyteen.
- Alueelle on maiseman kannalta mahdollista osoittaa laajempiakin uudisrakentamisalueita, esimerkiksi VT8:n itäpuolelle ja Unajantien länsipuolelle.
- Avoimia alueita reunustavat metsät tärkeitä, niille rakentamista tulee huolella harkita. Esimerkiksi Unajanlaakson reunan nauhamaista rakentamista ei suositella jatkettavaksi pidemmälle metsäalueelle.
- Pohjoisosan maakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle ei tule osoittaa uudisrakentamisalueeksi.

6. Monnan ja Tarvolan välinen metsäinen alue

Nykytilan kuvaus:

- Metsäinen alue, osittain metsäistä selännettä, välissä pieniä kapeita peltoja sekä Tarvolanjärvi.
- Rakentamista Monnan uudella omakotitaloalueella sekä hajanaista rakennuskantaa Kourulantien ympäristössä.
- Paljon avokallioita. Maakunnallisesti arvokas kallioalue.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Maiseman kannalta rakentamista voidaan osoittaa olemassa olevan rakentamisen yhteyteen.
- Alueelle on maiseman kannalta mahdollista osoittaa laajempiakin uudisrakentamisalueita, esimerkiksi Kodisjoentien ja Kourulantien väliselle alueelle, sekä Kourulantien pohjoispuolelle.
- Osa-alue rajautuu Tarvolan maalaismaiseen kulttuuriympäristöön. Sitä rajaavat metsäiset alueet ovat tärkeitä – niille rakentamista tulee harkita huolella.
- Arvokkaille kallioalueille ei tule osoittaa uudisrakentamista.

7. Kollan alue

Nykytilan kuvaus:

- Osa-alueen sisällä erityyppisiä alueita: Kollantien varrella paikoin tiivistä, eriaikoina rakentunutta omakotiorakentamista, Huittistentien pohjoispuolella pääasiassa metsäisiä, kallioisia alueita ja pienialaisia peltoja. Alueen eteläosa koostuu pääasiassa metsäisistä saarekkeista.
- Paljon avokallioita. Maakunnallisesti arvokas kallioalue.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Maiseman kannalta uutta rakentamista suositellaan olemassa olevan rakentamisen yhteyteen, erityisesti Kollantien varteen.
- Maiseman kannalta mahdollista osoittaa rakentamista myös Huittistentien pohjoispuolelle, esimerkiksi Suonperäntien ja Vanhasentien yhteyteen.
- Maakunnalliselle kallioalueelle ei suositella osoitettavan uudisrakentamista.
- Osa-alueen eteläosaan ei suositella ainakaan laajamittaista lisärakentamista. Metsäiset reunat muodostavat tärkeän maisematilan reunat ympäröiville laaksoille ja näitä tulee pyrkiä säilyttämään.

8. Unajan ja Voiluodon välinen metsäinen selänne

Nykytilan kuvaus:

- Pitää sisällään erilaisia osia, mutta koostuu pääasiassa metsäisestä selännealueesta. Osa-alueelle sijoittuu myös Unajan kylän tiiviisti rakennetut osat Kapasaarentien ympäristössä ja Unajantien eteläosan ympäristössä.
- Paljon avokallioita. Kaksi maakunnallisesti arvokasta kallioaluetta.

Maisemalliset maankäyttösuositukset:

- Maiseman kannalta uutta rakentamista suositellaan olemassa olevan rakentamisen yhteyteen, erityisesti Kapasaarentien ja Unajantien ympäristöön.
- Maakunnallisille kallioalueille ei suositella osoitettavan uudisrakentamista.
- Ks. kyläkohteiden tarkastelut ja maankäyttösuositukset.

Näkymä metsäisen selänteen reunaan Koilahden suunnasta.

Monnan asuinalue.

Kollan metsäistä maisemaa.

Näkymä Unajan metsäiseltä selänteeltä.

3.4 ANTTILA JA VOILUOTO

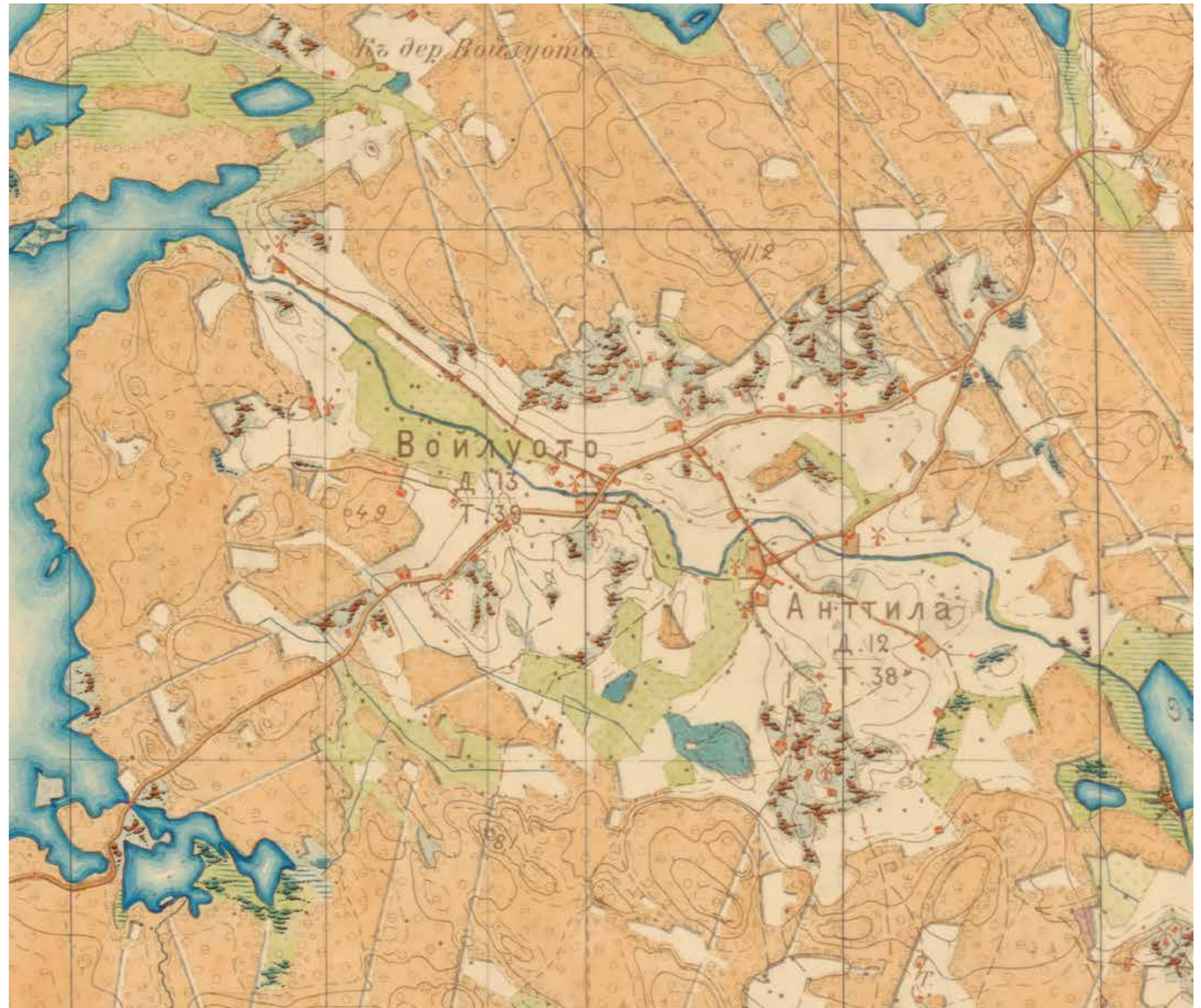
3.4.1 Kylän historiaa

Anttilan ja Voiluodon vanhat kyläkeskustat ovat sijoittuneet lähelle toisiaan Kalasjoen varrelle, lähelle Voiluodonlahtea. Molemmat kylät on perustettu 1300-1400-lukujen aikana. Kylien kartoittaminen isojakoa varten alkoi vuonna 1781. (Papunen 1959, 1972)

Voiluodon kylätontti sijoittui Voiluodon kylätien ja Vainilantien varrelle. Anttilan kylätontti puolestaan Anttilan kylätien, Anttilantien ja Köymärinkulman risteuksen ympäristöön. (Satakunnan museo 2012)

Anttilan rakennuskanta levittyi 1800-luvun aikana nauhamaisesti teiden varsille. Myös kylätontti säilyi edelleen rakennettuna. Kylän suhteellisen pienialaiset pellot sijoittuivat kylätontin ympärille. Venäläisessä topografiikartassa vuodelta 1903 näkyy myös Voiluodolla rakentamisen levittäytyneen teiden varteen 1900-luvun alkuun mennessä.

Nykypäivänä alueen historiasta kertovat vanhat säilyneet viljelysalueet ja tielinjaukset sekä melko hyvin säilynyt vanha rakennusranta. Myös kylien tielinjaukset ovat hyvin säilyneitä. Erityisesti Anttilassa kylätiet ovat erittäin hyvin säilyneitä. Kapeina ja päällystämättöminä ne ovat merkittävä tekijä kylämäisen miljöön säilymisessä.

OTE SENAATINKARTASTOSTA 1903 (Satakunnan maakuntamuseo)

Anttilassa ja Voiluodolla on säilynyt vanhaa rakennuskantaa. Ylinnä Anttilan historiallisen kylätontin ympäristöä, keskellä Voiluodon kyläkeskustaa ja alinna vanhaa rakennuskantaa Impolassa.

Näkymiä Voiluodon kylästä vuodelta 1924. (Satakunnan maakuntamuseo, Nuorisoseurojenliiton kokoelma)

3.4.2 Maaperä ja topografia

Maaperä ja topografia ovat pääasiassa pienipiirteistä Anttilan ja Voiluodon alueella. Erityisesti Pyhäjärventien eteläpuolella maaston rakenne on hyvin mosaiikkimaista, kun taas Pyhäjärventien ja Umpkarintien pohjoispuoleinen alue koostuu yhtenäisestä kallio- ja moreenialueesta.

Maaperä koostuu tyyppillisesti pienehköistä moreeni- ja kallioalueista sekä niiden väliin lajittuneista hienommista maa-aineksista: savesta, hiekasta, karkeasta hiedasta ja liejusta. Alueelle on tyyppillistä pienten avokallioiden näkyminen aivan viljelyksessä olevien savikoiden läheisyydessä. Topografia on loivasti kumpuilevaa.

Anttilan vanha kyläkeskus sijoittuu kalliiselle mäelle.

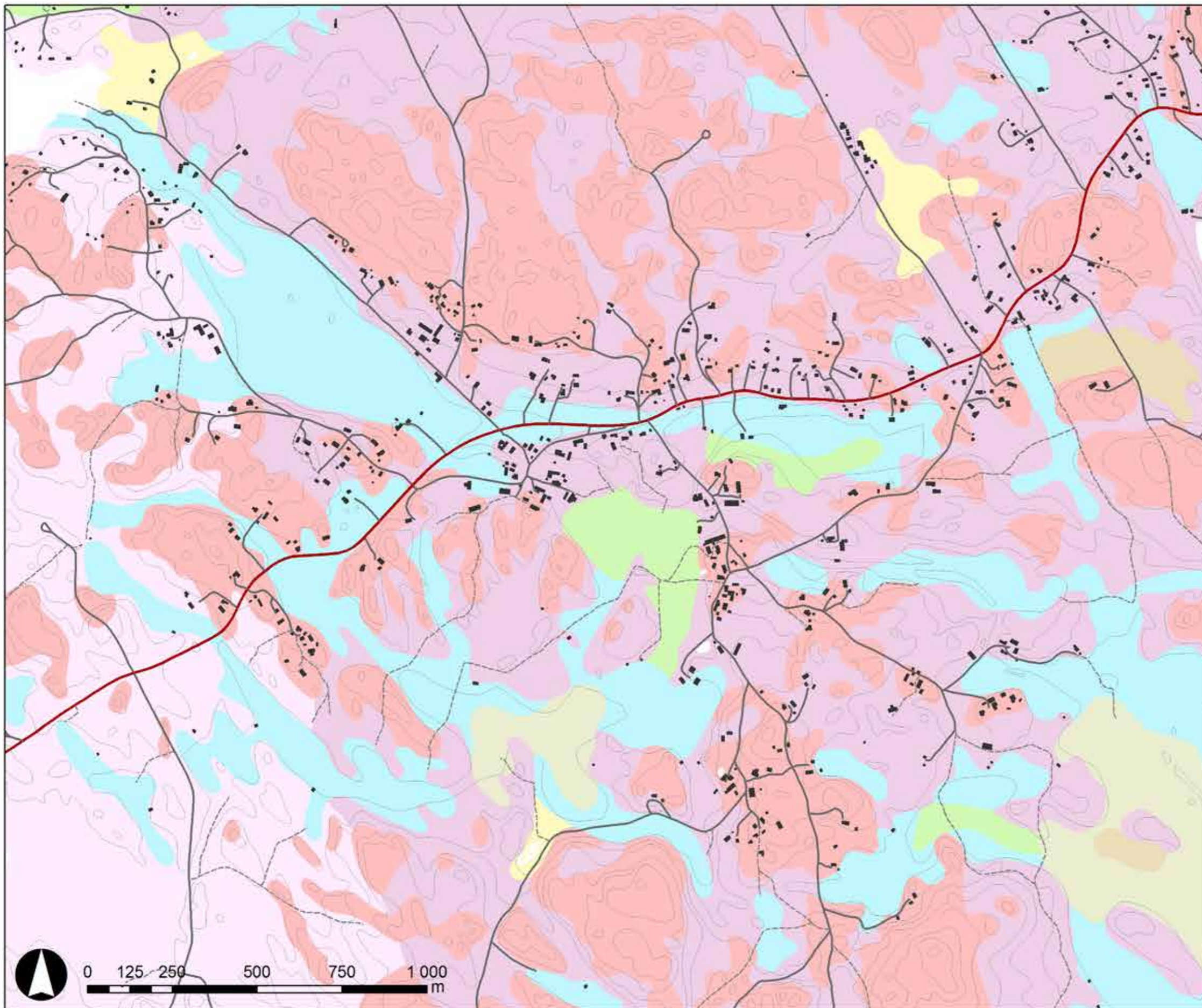
3.4.3 Kylän rakenne ja maisemakuva

Maaperä on osaltaan ohjannut rakentamisen sijoittumista. Anttilan vanha kylätontti ja sen alueella säilynyt suhteellisen tiivis kylän vanhin osuus on sijoittunut pienelle moreeni- ja kalliisaarekkeelle ympäröiviä peltoja korkeammalle. Voiluodon kylän vanhin osa sijaitsee Anttilaa tasaisemmalla moreenimaalla. Rakentaminen on myöhemmässä vaiheessa laajentunut nauhamaisesti teiden varsille. Pyhärannantien luo melko voimakkaan estevaikutuksen alueelta ja eristää vanhat kyläosat ja Pyhäjärventien pohjoispuolelle rinteen reunaan nauhamaisesti sijoittuvan rakennuskannan.

Erityisesti Pyhärannantien eteläpuolella maisemakuva on hyvin vaihteleva ja monimuotoinen: pienehköjä peltoja rytmittävät metsäalueet, pienet avokalliot sekä rakennusryhmät. Pohjoisosan metsäinen moreeni- ja kallioalue ja Voiluodonlahteen suuntautuva viljelysmaakso ovat alueen maisemakuvallisesti selkein hahmotettavat osat.

Vanhat kyläkeskukset ovat tiiviisti yhteydessä ympäröiviin peltoihin. Yllä Voiluodon kyläkeskustaa lännestä tarkasteltuna ja alla Anttilan kyläkeskustan reunaa.

MAAPERÄ

merkinnät

- kallio
- moreeni
- hienoainesmoreeni
- sora
- hiekka
- karkea hieta
- savi
- rahkaturve
- saraturve
- lieju
- vesi

(maaperätiedot: ©GTK, pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

3.4.4 Toiminnallisuus: rakennuskanta, palvelut, virkistys

Voiluodon ja Anttilan palvelut ovat vähentyneet, kun kyläkoulu ja kauppa ovat lopettaneet toimintansa. Kylätalo on sen sijaan toiminnassa. Siellä pidetään mm. nuorisoi-
toja ja kansalaisopiston kursseja.

Kylän rakennuskanta koostuu pääasiassa pientalois-
ta piharakennuksineen. Anttilassa ja Voiluodolla on mui-
hin selvitysalueen kyliin verrattuna runsaasti maatalo-
usrakennuksia, mikä näkyy selkeästi kylien maisemassa.
Myös loma-asuntoja on suhteellisen paljon, erityisesti
Voiluodonlahden läheisyydessä.

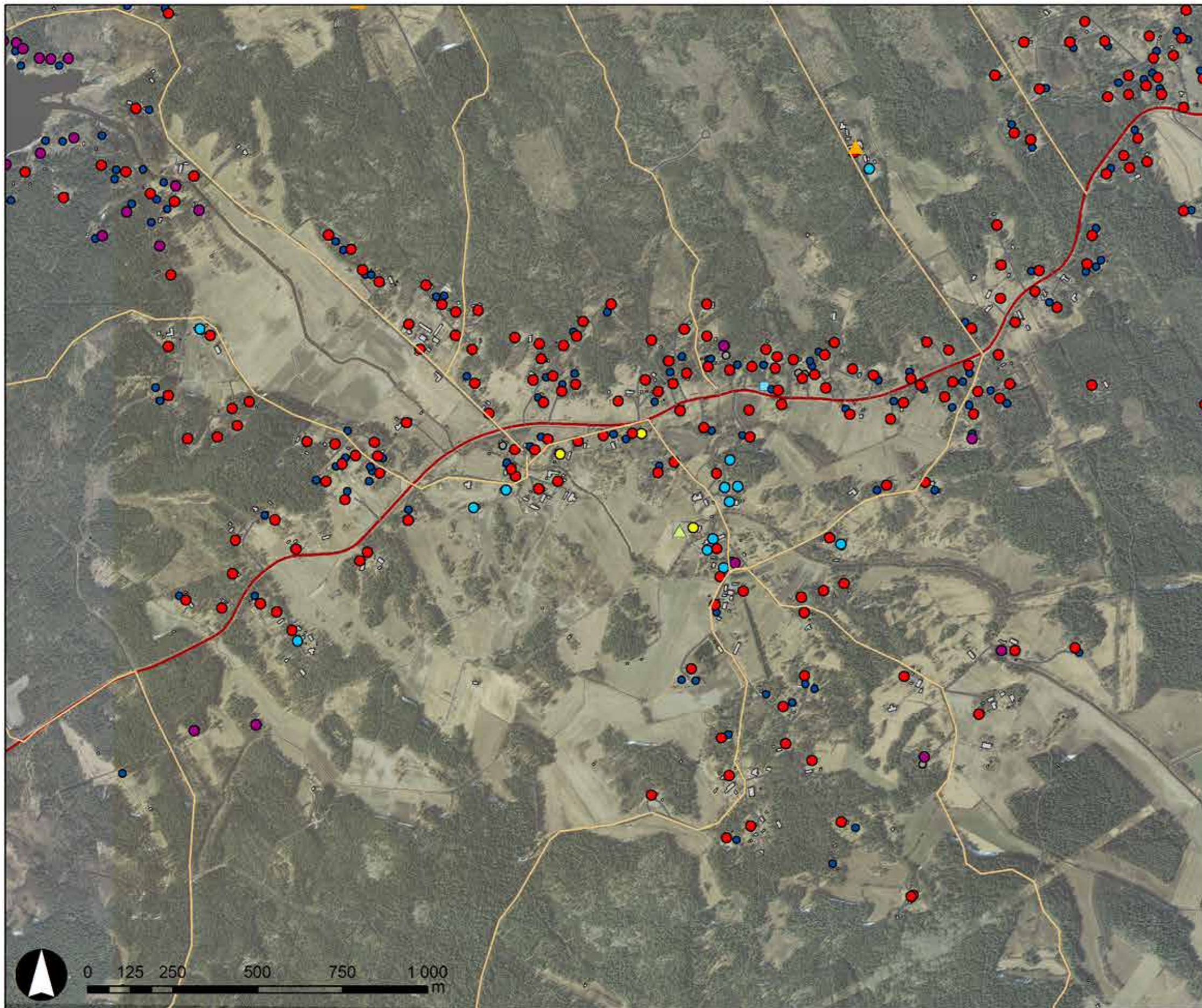
Virkistystä palvelee Anttilan vanhan kyläkeskuksen
läheisyyteen sijoittuva pallokenttä. Lisäksi Vilokarin ran-
tasauna ja uimaranta sijaitsevat kylältä muutaman kilo-
metrin päässä koillisessa.

Voiluodon kylän toiminnot ovat vähentyneet, kun kyläkauppa (vas.) ja koulu (oik.) ovat lopettaneet toimintansa.

Anttilan vanhan kyläkeskuksen lähellä sijaitsee pallokenttä.

TOIMINNOT: RAKENNUKSET JA VIRKISTYS

merkinnät

- ▲ hevosstila
- ▲ virkistystoiminto tai matkailunähtävyys
- ratsastusreitti
- ulkoilureitti tai luontopolku
- - - Seitsemänjärven reitti
- asuinrakennus
- vapaa-ajan asuinrakennus
- sauna, liiteri, vaja tms.
- maatalousrakennus
- teollisuusrakennus
- kokoontumis- tai opetusrakennus

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevosstilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki) Rauman kaupungilta saadut rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot saattavat olla joiltakin osin päivittämättömiä.

3.4.5 Maiseman arvot ja ongelmakohdat

Tässä työssä on pyritty tunnistamaan kylien maiseman vahvuuksia ja ongelma-kohtia, jotta ne voidaan huomioida kyläaluetta kehitettäessä. Alla on listattu alueen vahvuuksia ja ongelma-kohtia.

Tärkeät ominaispiirteet ja vahvuudet

- Kylän pitkä historia ja siitä kertovat piirteet: vanhat säilyneet rakennukset, vanhat peltoalueet ja tielinjaukset.
- Hyvin säilynyt, runsas vanha rakennuskanta. Vanhojen kylätonttien ympäristö sekä Anttilassa että Voiluodossa muodostaa viehättävän, hyvin säilyneen miljöön.
- Peltoalueet ovat pääasiassa säilyneet viljelyksessä.
- Päällystämättömät, kapeat ja mutkittelevat historialliset kylätiet ovat tärkeä osa kylämiljöötä.
- Kylän maisemakuva on varsin vaihteleva ja monimuotoinen.
- Kallioiset ja katajaa kasvavat karut saarekkeet ovat alueella tyypillinen piirre.
- Vanha rakentaminen on monin paikoin tiiviisti yhteydessä viljelysmaisemaan.
- Merenranta on kylänkeskusten läheisyydessä.
- Maaseutumaisuus.
- Voiluodon ja Anttilan kyläalue on arvotettu sekä maakunnallisesti että valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (ks. aluerajaukset *maiseman arvot*-kartasta s. 12-13)

Ongelmakohdat

- Pyhärannantie muodostaa estevaikutuksen kylän eri osien välille.
- Pyhärannantie kovasti liikennöity, kevyen liikenteen kulku Unajan suuntaan vaarallista -> tiellä ei ole kevyen liikenteen väylää.
- Kylien palvelut ovat vähäisiä.
- Jonkin verran maiseman umpeenkasvua, joki ei näy maisemassa.
- Jonkin verran huonokuntoisia, ilmeisesti tyhjillään olevia rakennuksia.

3.4.6 Maankäyttösuositukset

Yleisiä maankäyttösuosituksia ja muita kehittämis-ehdotuksia kylälle

Uudisrakentaminen

- Uudisrakentaminen olemassa olevan rakentamisen yhteyteen. Vältettävä kylärakenteen hajuttamista entisestään.
- Täydennysrakentamisen osoittaminen ennemmin kyläkeskusten läheisyyteen kuin kylän reuna-alueille.
- Vanhojen rakennusryhmien vaaliminen – harkittava tarkoin niiden läheisyyteen rakentamista. Vanhan rakentamisen yhteys viljelysmaisemaan säilytettävä.
- Ohjeet uudisrakentamiselle.
- Pelloille rakentamista vältettävä. Joillekin pienialaisille peltoalueille voidaan harkita rakentamista, jos ne eivät ole maisemakuvallisesti tärkeitä.

Maisemanhoito ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen

- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja suojavyöhykkeiden perustaminen. (ELY-keskus laatinut julkaisun *Rauman Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot*. Julkaisussa on esitetty suositeltavia toimenpiteitä myös Anttilan ja Voiluodon alueelle)
- Umpeenkasvun estäminen ja näkymien avaaminen joelle.

Kevyt liikenne sekä virkistys- ja matkailupalvelut

- Kevyen liikenteen yhteyden parantaminen Unajan suuntaan, tutkittava mahdollisuutta kevyen liikenteen väylän rakentamiseksi Pyhäjärventien varteen.
- Ulkoilureitistön kehittäminen: tutkittava mahdollisuuksia kehittää virkistysreittiä kyläkeskusten välissä joen vartta pitkin sekä Voiluodonlahden läheisyydessä reittiä joen yli yhdistämään Matoniementie ja Umpkarintie. (Alueella on ollut ennen silta joen yli.)
- Matkailupalveluiden kehittäminen: mahdollinen pysähtymispaikka matkailijoille, infotaulu yms.

Rakennussuojelu sekä rakennusten ja pihojen kunnostaminen

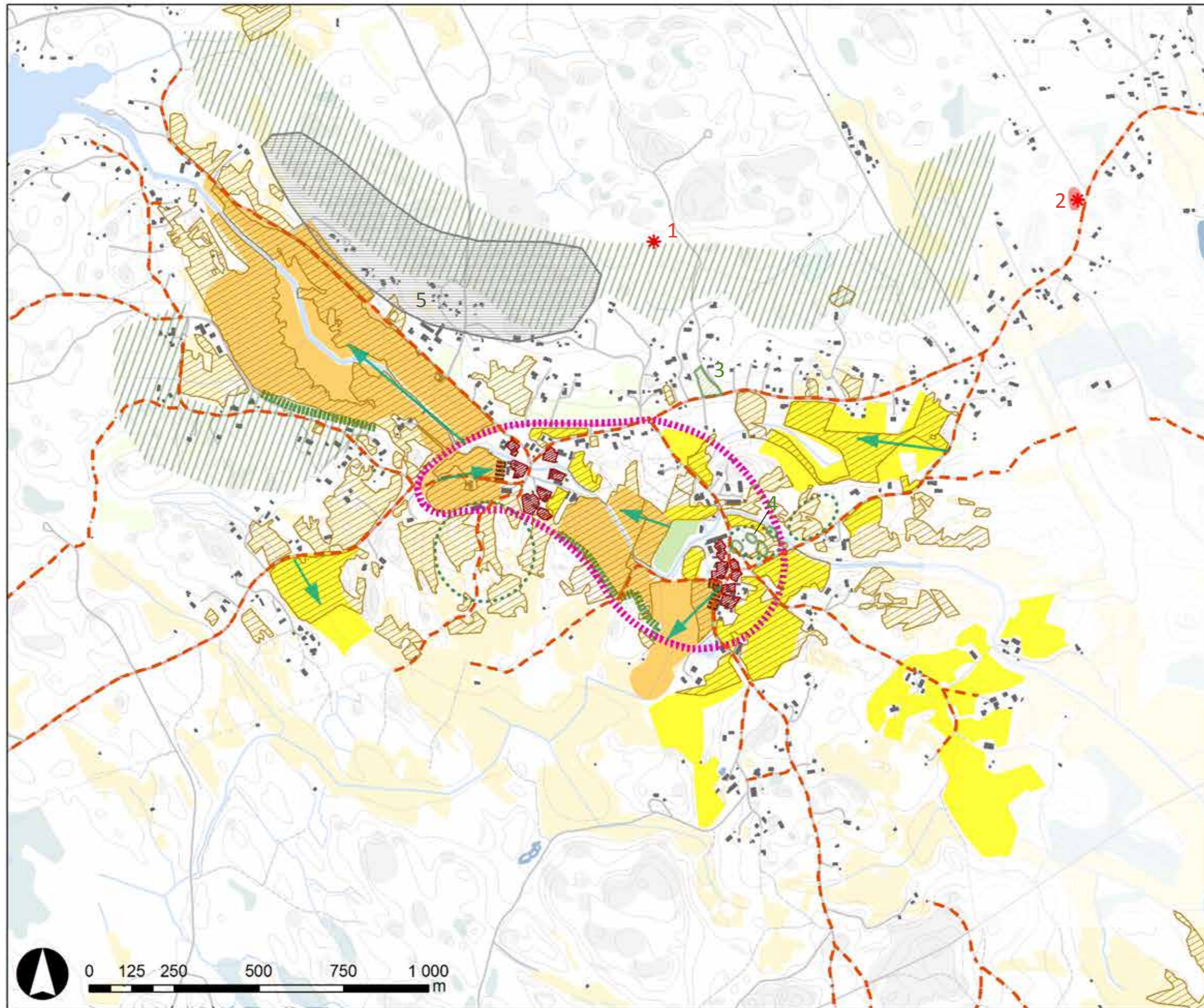
- Arvokkaimpien rakennuskohteiden tunnistaminen ja suojelu.
- Ohjeet vanhojen rakennusten kunnostamiseksi.
- Ohjeet piha-alueiden kunnostamiseksi.

Pyhärannantie eristää kylän osia toisistaan. Oikealle puolelle sijoittuu Voiluodon kyläkeskustaa.

Kaljasjoki on monin paikoin piilossa maisemassa.

MAISEMAN ARVOT

merkinnot

maisemakuvalliset arvot

- kylän maisemakuvassa tärkeä peltoalue
- lähimaisemassa tärkeä peltoalue
- taustametsä
- tilaa rajaava metsän reuna
- tärkeä pellon ja rakentamisen raja
- maisemallisesti tärkeät metsäsaarekkeet
- tärkeä näkymä
- maisemallinen kohokohta

kulttuuriympäristön arvot

- historiallinen kylätontti (Satakunnan museo 2012)
- historialliset, säilyneet tielinjaukset (Satakunnan museo 2012)
- vanhat, edelleen viljelyksessä säilyneet pellot (Satakunnan museo 2012)
- muinaisjäänös (Museovirasto)
- muinaisjäänösalue (Museovirasto)

luontoarvot

- maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (Satakuntaliitto)
- muu luontokohte (Rauman kaupunki)

LISTA KOHTEISTA:

- Muinaisjäänökset (Museovirasto)**
- 1. Mäkelä, pronssikautinen kivirakenne
- 2. Kalliola, pronssikautinen kivirakenne
- Paikalliset luontokohteet (Rauman paikkatietoaineisto)**
- 3. Voiluodon niitty
- 4. Anttilan kyläkedot
- Maakunnallisesti arvokas kallioalue (Satakuntaliitto)**
- 5. Hirvonmaa

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna, arvokohteiden tiedot: ks. merkien selitys)

Maankäyttösuositukset osa-alueittain

Ensisijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltavat alueet

Osa-alue 1.

Nykytilan kuvaus

- Anttilan ja Voiluodon kyläkeskusten väliin sijoittuva metsäinen alue, jossa muutama rakennus.
- Sijoittuu lähelle historiallisia kyläkeskuksia.
- Rajautuu etelässä peltoihin.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Maaperäolosuhteiltaan ja korkeusasemaltaan hyvin täydennysrakentamiselle sopivaa.
- Alueen sijainti lähellä Voiluodon ja Anttilan historiallisia kyläkeskuksia asettaa alueen suunnittelulle erityisiä haasteita. Uudisrakentamisen sijoittamiseen ja tyyliin tulee kiinnittää erityistä huomiota.
- Uusi rakentaminen tulee sitoa maisemaan puustolla, erityisen tärkeää tämä on alueen eteläosassa pellon reunassa.

Osa-alue 2.

Nykytilan kuvaus

- Anttilan kylätien itäosa. Kapea hiekkatie, jonka varrella jonkin verran rakentamista.
- Alue sijoittuu Anttilan kyläkeskustan läheisyyteen.
- Maalaismaista. Paikoitellen tieltä avautuu näkymiä ympäröiville pelloille ja laidunmaille.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Tonttien ja rakennusten sijoittelussa tulee pyrkiä luomaan ”kylän raittia”. Uudisrakentamisen sijoittamiseen ja tyyliin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tärkeää on määrittellä tonttien rajautuminen Anttilan kylätielle.
- Tulee huomioida näkymät ympäröiville pelloille.

Toissijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltavat alueet

Osa-alue 3.

Nykytilan kuvaus

- Kylän reuna-alueita Impolan tie ja Anttilan kylätien eteläosassa.
- Mäntymetsän halki kulkevien hiekkateiden varressa jonkin verran rakentamista.
- Rakentaminen osittain vanhaa ja hyvin säilynyttä.
- Paikoitellen pienialaisia kallioalueita.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Kallioalueita pyrittävä säilyttämään mahdollisuuksien mukaan.
- Uudisrakentamisen sijoittamiseen ja tyyliin tulee kiinnittää huomioita, erityisesti olemassa olevien vanhojen pihapiirien läheisyydessä.

Osa-alue 4.

Nykytilan kuvaus:

- Köymärinkulman hiekkatie, jonka varressa peltoa, niityalueita ja mäntymetsää.
- Tien varrella muutamia pihapiirejä.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Täydennysrakentamisen sijoittelu teiden varteen metsäisille alueille.

Osa-alue 5.

Kuvailu

- Hanhistentien ja Umpikarintien ympäristöä.
- Hanhistentie kulkee laajan viljelylaakson itäreunassa.
- Alueen itäpäädyssä rakentaminen on ilmeeltään avointa, tielle näkyvää. Tie rajautuu pääosin niittyihin. Viehättäviä vanhoja pihapiirejä.
- Alueen länsiosassa tien molempia puolia reunustavat pellot. Rakentaminen sijoittuu rinteeseen.
- Ilmansuunnallisesti suotuisat rakentamapaikat, josta avautuvat hienot näkymät viljelymaisemaan.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa. Houkuttelevia rakennuspaikkoja.
- Noudatettava olemassa olevan rakentamisen luonnetta. Alueen itäosassa rakentaminen sijoitettava hieman irrallaan tiestä ja pihapiirin on oltava avoin. Alueen länsiosassa rakentaminen sijoitettava rinteeseen.

Osa-alue 6.

Nykytilan kuvaus.

- Perolantien ympäristö viljelylaakson länsipuolella.
- Metsäisen tien varrella eri-ikäistä rakennuskantaa.
- Paikoitellen näkymiä viljelymaisemaan.
- Alueelle sijoittuu muutamia pienialaisia peltoja.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Ilmansuunnan kannalta ei houkuttelevin rakennuspaikka.
- Kaikki alueen sisäiset pienet peltoalueet eivät ole maisemakuvan kannalta erityisen tärkeitä, joten niille voidaan myös harkita rakentamista.

Osa-alue 7.

Nykytilan kuvaus:

- Pyhärannantien ympäristö.
- Olemassa oleva rakentaminen sijoittuu pääasiassa tien pohjoispuolelle, metsäisen rinteiden reunaan. Rakennuksien edustalla usein niittyä.
- Osittain viehättäviä vanhoja pihapiirejä.
- Tie on melko vilkasliikenteinen, minkä takia alueesta ei muodostu kylämäistä rakennetta. Pyhärannantie eristää aluetta vanhoista kyläkeskuksista.

Maankäyttösuositukset:

- Täydennysrakentaminen maiseman kannalta soveltuvaa, mutta Pyhärannantien estevaikutuksen takia se ei ole ensisijaisesti houkutteleva rakennuspaikka.

Maisemallisesti arvokkain kokonaisuus -> uudis- ja korjausrakentamisen laatuun kiinnitettävä erityistä huomiota

Osa-alue 8.

Nykytilan kuvaus:

- Anttilan ja Voiluodon vanhat kyläkeskustat ja niiden läheisyyteen sijoittuvat viljelyalueet.
- Kokonaisuus pitää sisällään kylien kulttuurihistoriallisesti merkittävimmät kohdat.
- Säilyneen rakennuskannan lisäksi arvokasta ovat vanhat tielinjaukset sekä alueita ympäröivät vanhat viljelyalueet.

Maankäyttösuositukset:

- Aluetta tulee kehittää kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen sallimissa rajoissa.
- Vanhojen kyläkeskusten ympäristöt tulee säilyttää pääasiassa täydennysrakentamisen ulkopuolella.
- Korjausrakentaminen pitää tapahtua vanhan rakennuskannan ehdoilla.
- Uudis- ja korjausrakentamisen sijoittamiseen ja tyyliin kiinnitettävä erityisesti huomioita.

Alueet, joille ei suositella rakentamista

Nykytilan kuvaus:

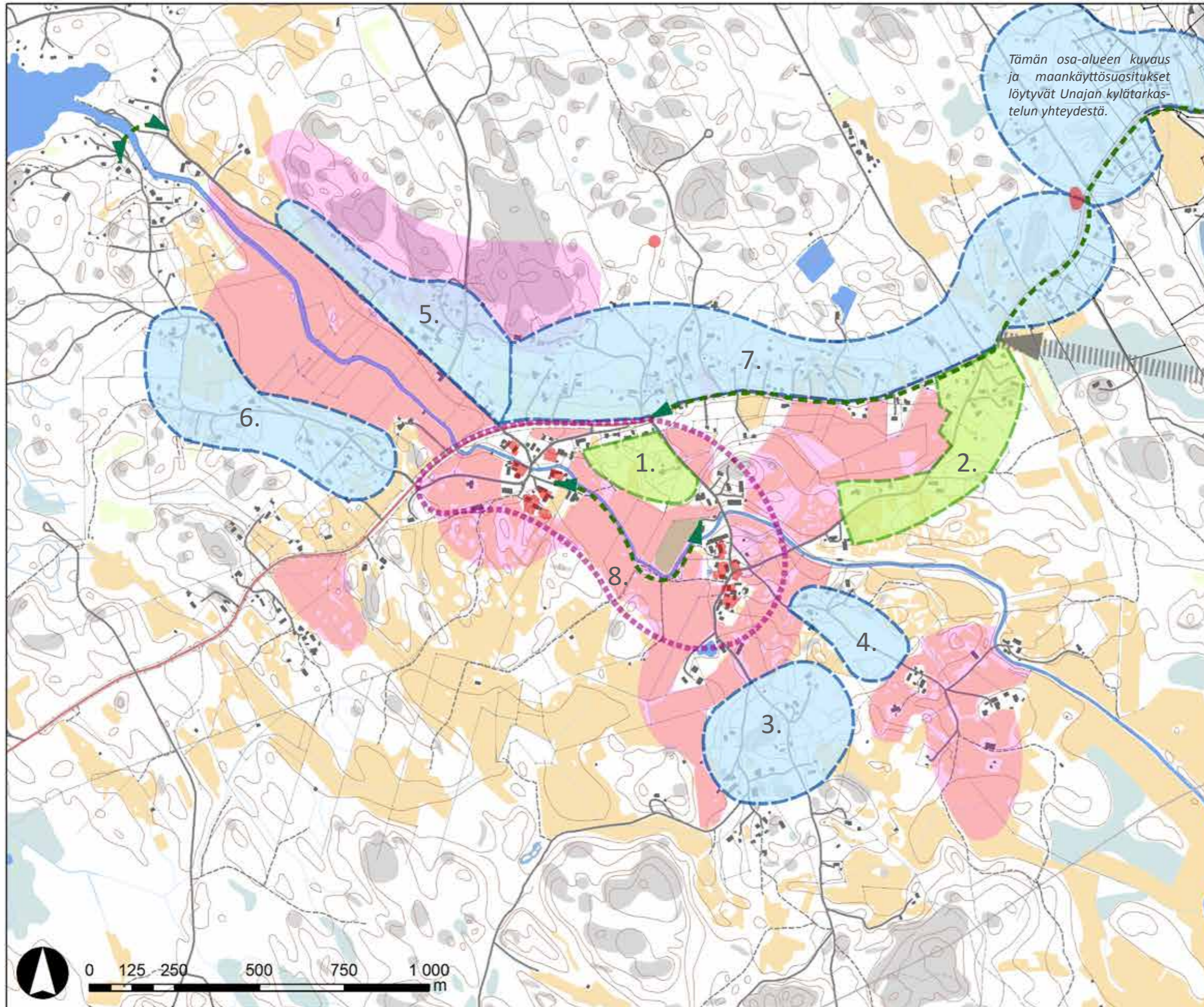
- Maisemakuvan kannalta tärkeät peltoalueet ja metsäsaarekkeet.
- Maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.
- Paikalliset luontokohteet.

Maankäyttösuositukset:

- Suositellaan säilyttämään rakentamiselta.
- Mahdollisia maankäytön muutoksia suunniteltaessa kallio- ja luontoalueille, tulee tapauskohtaisesti selvittää alueiden arvot ja mahdolliset suojeluperusteet.

Alue, jolle ei tule osoittaa rakentamista (lainsäädännön piirissä olevat alueet)

- Muinaisjäännösalueet sekä vanhat kylätontit.
- Rakentamatta olevien kylätonttien ympäristöt laskeaan kuuluvaksi muinaismuistolainsäädännön piiriin, ja niille ei saa osoittaa uudisrakentamista. (Satakunnan museo)

MAISEMALLISET MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

merkinnät

- ensisijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue
- toissijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue
- maisemallisesti arvokkain kokonaisuus -> uudis- ja korjausrakentamisen laatuun kiinnitettävä erityistä huomiota
- alue, jolle ei suositella rakentamista (maisemallisesti tärkeät alueet)
- alue, jolle ei tule osoittaa rakentamista (lain säädännön piirissä olevat alueet, ks. maiseman arvot s.29)
- kevyen liikenteen yhteystarve / viheryhteystarve
- Rauman strategisessa yleiskaava-luonnoksessa osoitettu suunta-antava varaus uudelle tielinjaukselle VT 8:lle
- 1. osa-alueet, kuvaus löytyy viereiseltä sivulta

3.5 UNAJA

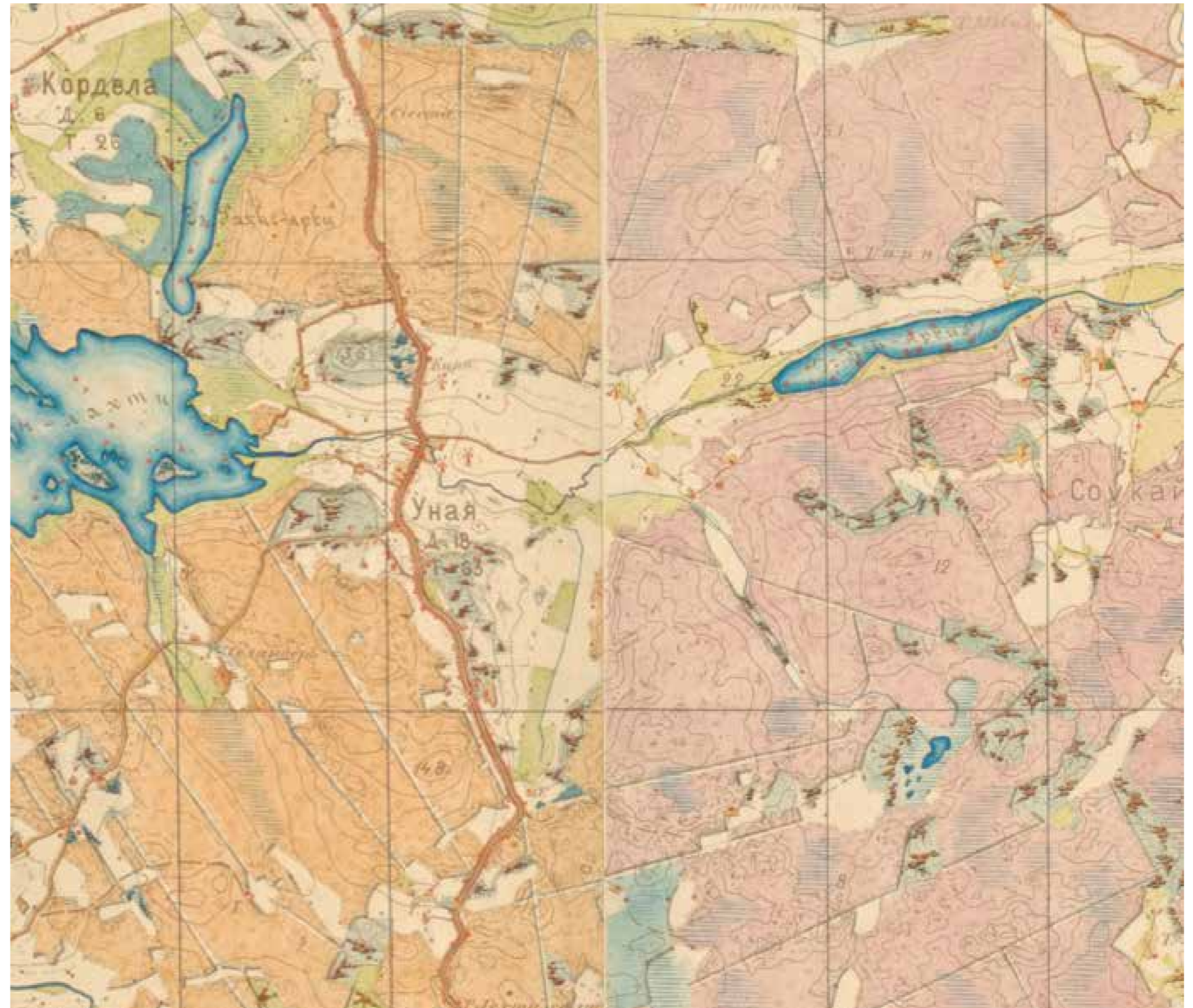
3.5.1 Kylän historiaa

Unajan kylä on perustettu ilmeisesti jo 1200-luvulla, ja näin se on yksi Rauman alueen vanhimpia. Kylä on syntynyt Unajanlahden rannalle ja alueella on toiminut kauppasatama nykyisen kivisillan lähellä. Myöhemmin maannousun myötä rantaviiva on vetäytynyt kauemmaksi kyläkeskuksesta. (Satakunnan Museo 2012, Museovirasto 2009)

Turun ja Porin välinen rantatie oli tärkeä liikenneväylä Länsi-Suomessa. Se toimi postitienä 1600-luvulta alkaen. Unajan kylä sijoittui tämän tien varrelle. Liikenteellisen sijaintinsa myötä kylään poikkesi matkalaisia, ja 1600-luvun loppupuolella kylään perustettiin kestäkievari. (Lähteenmäki 2009, Satakunnan Museo 2012)

Kylän kartoittaminen isojakoa varten alkoi vuonna 1781. Vuonna 1816 valmistuneen isojakokartan mukaan Unajan kylätontti on sijoittunut nykyisten Unajantien varteen, nykyisen Viihdepuistontien ja Unajanjoen väliselle alueelle. Kylän pellot levittäytyivät tuolloin pääasiassa kylätontin itäpuolelle. Asutus on levinnyt jonkin verran vanhan kylätontin ympäristön rakentamisen lisäksi nauhamaisesti teiden varsille. (Satakunnan Museo 2012)

Nykypäivänä alueen historiasta kertovat vanhat säilyneet viljelysalueet ja tielinjaukset sekä melko hyvin säilynyt vanha rakennusranta. Vanha kyläkeskus erottuu melko eheänä vanhojen viljelysalueiden keskellä. Kylän säilyneitä vanhoja tielinjauksia ovat nykyiset Unajantie, Kapasaarentie, Lätäköntie sekä Pukkalantie, sekä osa Koijärventietä.

OTE SENAATINKARTASTOSTA 1903 (Satakunnan maakuntamuseo)

Unajan vanhan kyläkeskustan rakenne on säilynyt hyvin. Vanhat rakennukset ja pihapiirit yhdessä vanhojen tielinjauksien ja useita satoja vuosia viljelyksessä olleiden viljelysalueiden kanssa muodostavat arvokkaan kulttuuriympäristön.

Näkymä vuodelta 1924 Unajantieltä etelään kohti kyläkeskustaa.
(Satakunnan maakuntamuseo, Nuorisoseurojenliiton kokoelma)

Unajan kivilta ja kyläkeskustaa vuodelta 1924.
(Satakunnan maakuntamuseo, Nuorisoseurojenliiton kokoelma)

3.5.2 Maaperä ja topografia

Unajan maaperä koostuu kallio- ja moreeniselänteistä ja väliin lajittuneista hienommista maa-aineksista: savesta, hiekasta, karkeasta hiedasta ja liejasta. Kallio- ja moreenialueiden painanteisiin on paikoin kerrostunut rahka- ja saraturvealueita. Selänteillä on paljon avokallioalueita.

Maaston rakenne on selvitysalueen mittakaavassa varsin selkeä, savilaaksot ja moreeni- ja kallioselänteet muodostavat varsin yhtenäisiä alueita. Topografia vaihtelee meren pinnan tasosta +32 metriin mpy.

3.5.3 Kylän rakenne ja maisemakuva

Unajalle on ominaista selkeä maaston rakenne. Rakennetut alueet ovat kohtuullisen tiiviitä ja ympärillä avautuvat näkymiltään avoimet viljelysalueet. Maaston rakenne on ohjannut rakentamisen sijoittumista maaperältään hyvillä rakennuspaikoille, pääasiassa moreenisille rinteille. Unajan vanha kyläkeskusta on rakentunut Unajanjoen ja Unajantien varrelle suureksi osaksi hiekkamaalle. Vanha rakentaminen on yleensä sijoittunut matalimpia, pelloiksi muokattuja maita korkeammalle. Unajassa vanhan kyläkeskuksen sijoittuminen laakson pohjalle on poikkeus ja selittynee juuri otollisilla maaperäolosuhteilla.

Kylän vanha osa Unajantien ja -joen läheisyydessä on säilynyt eheänä, ja siellä on muutamia hyvin säilyneitä rakennusryhmiä. Myöhemmin rakentuneilla osilla vanhan kyläkeskustan pohjois- ja eteläpuolella rakentamisella on kaupunkimaisempi luonne ja pientaloalueen piirteitä.

Valtatie 8 halkaisee aiemmin nykyistä yhtenäisemmän maisemakokonaisuuden jättäen itäpuolen Vähä-Unajan irralliseksi kylän länsipuolisista osista.

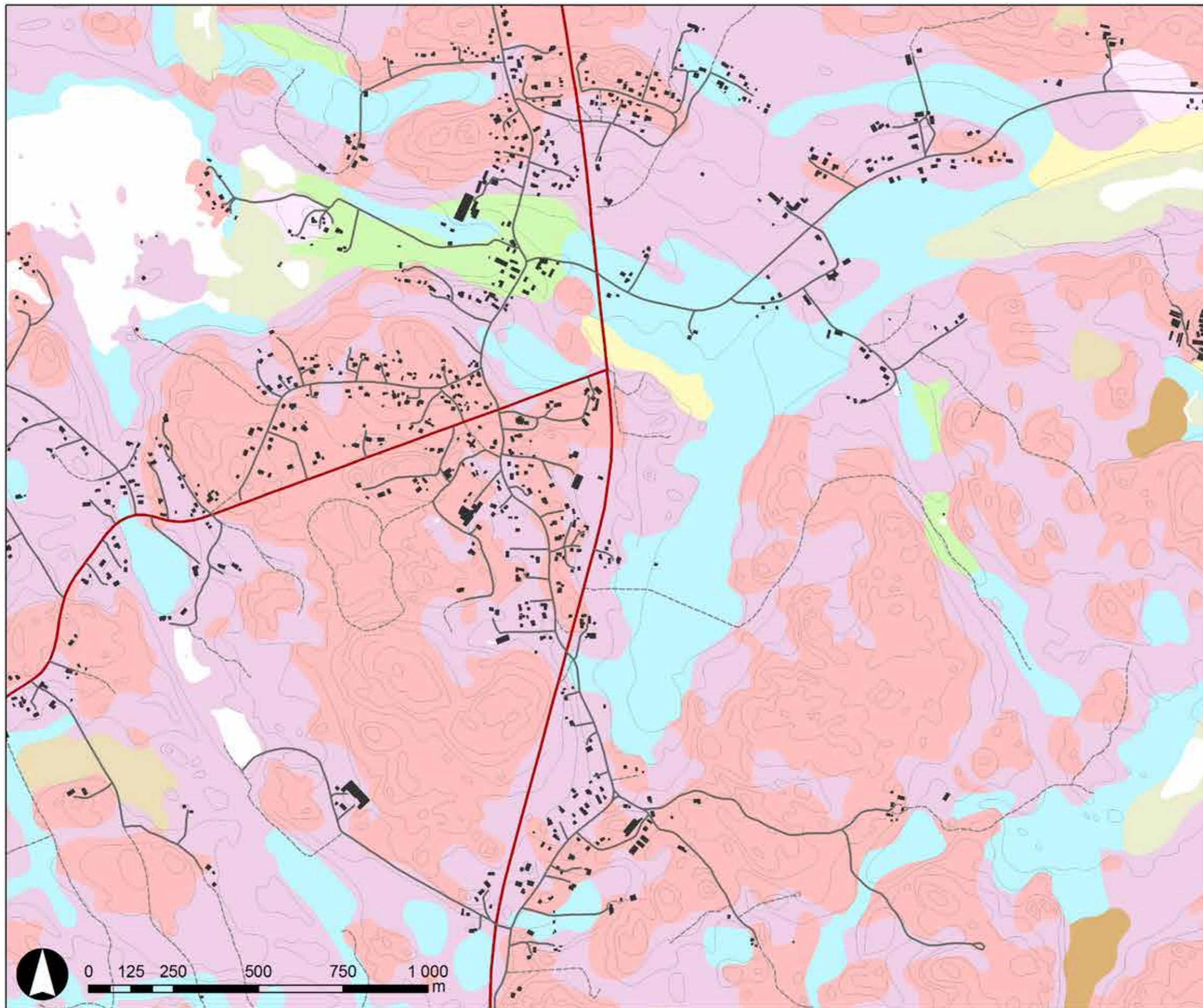
Unajan kylä sijoittuu merenrannan läheisyyteen, mutta kyläkeskustassa ei ole näköyhteyttä rantaan.

Unajan kylän lounaisosa muodostuu maakunnallisesti arvokkaasta kallioalueesta. Kallioalue on kyläläisten virkistyskäytössä, siellä kiertää ulkoilureitti.

Vanhan kyläkeskuksen ympärillä avautuu viljelysmaisema.

MAAPERÄ

merkinnät

- kallio
- moreeni
- hienoainesmoreeni
- sora
- hiekka
- karkea hieta
- savi
- rahkaturve
- saraturve
- lieju
- vesi

(maaperätiedot: ©GTK, pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

3.5.4 Toiminnallisuus: rakennuskanta, palvelut, virkistys

Unajan koulu sijaitsee Unajantien tuntumassa. Kouluun liitettiin vuonna 2009 Vermuntilan ja Voiluodon koulut. Sen yhteydessä on pallokenttä. Muita palveluita kylässä on vuonna 1999 rakennettu seurakuntakoti.

Kylän rakennuskanta koostuu pääasiassa pientaloista piharakennuksineen. Lisäksi Unajassa on jonkin verran maatalousrakennuksia ja muutamia pienteollisuustoimintoja. Alueelle sijoittuu muutamia loma-asuntoja.

Virkistyspalveluita ovat lisäksi Unajanlahden rannassa sijaitseva kunnan omistama Lillonkarin rantsauna ja yleinen uimaranta. Virkistysreitinä toimivat ulkoilupolku Unajanlahden lintutornille sekä Pyhäjärventien eteläpuoleisen kallioalueen ulkoilureitti.

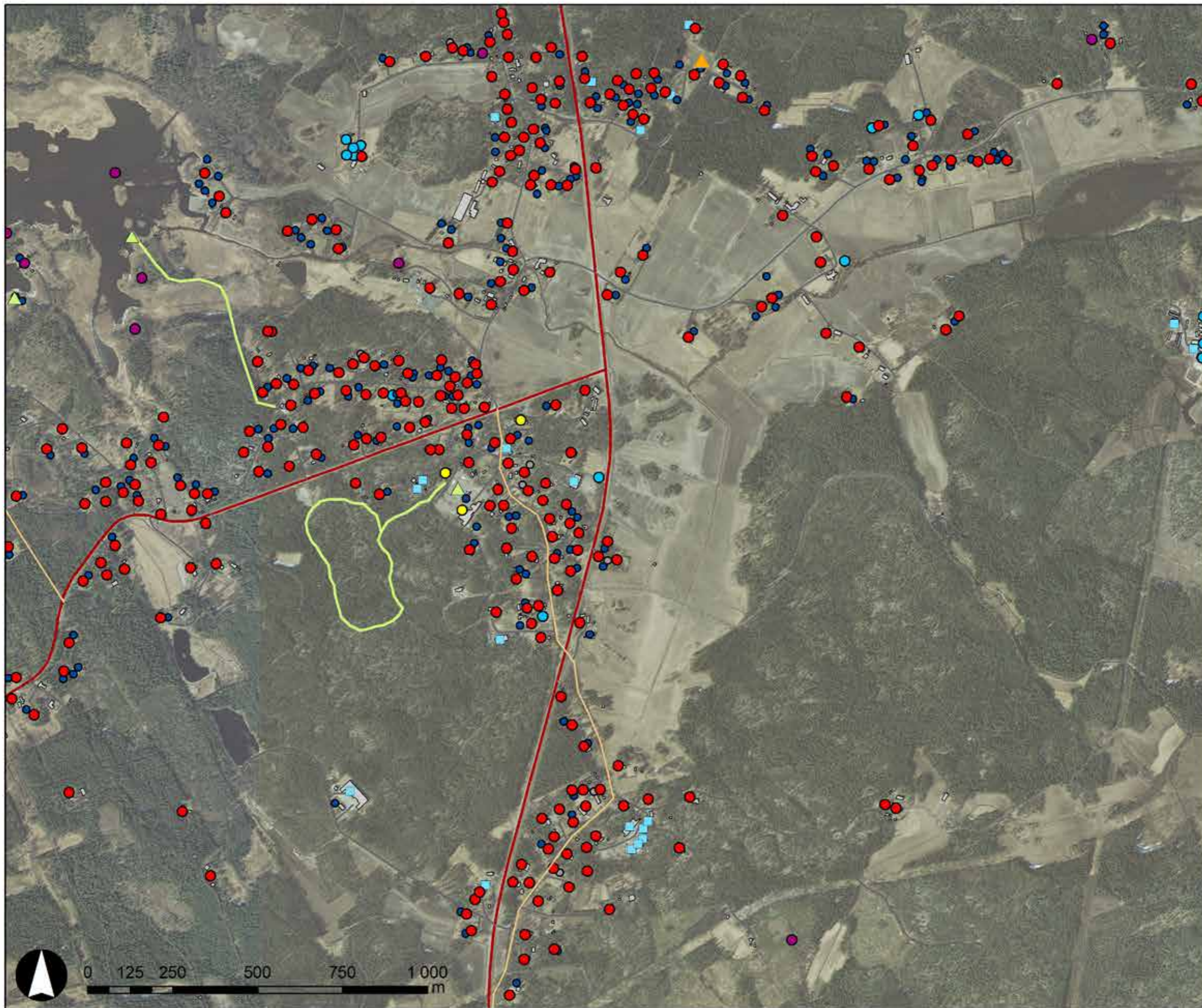
Unajan seurakuntakoti.

Unajan koulu.

Unajanlahden lintutornilta avautuu hienot näkymät.

TOIMINNOT: RAKENNUKSET JA VIRKISTYS

merkinnät

- ▲ hevostila
- ▲ virkistystoiminto tai matkailunähtävyys
- ratsastusreitti
- ulkoilureitti tai luontopolku
- - - Seitsemänjärven reitti
- asuinrakennus
- vapaa-ajan asuinrakennus
- sauna, liiteri, vaja tms.
- maatalousrakennus
- teollisuusrakennus
- kokoontumis- tai opetusrakennus

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevostilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki) Rauman kaupungilta saadut rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot saattavat olla joiltakin osin päivittämättömiä.

3.5.5 Maiseman arvot ja ongelmakohdat

Tässä työssä on pyritty tunnistamaan kylien maiseman vahvuuksia ja ongelmakohtia, jotta ne voidaan huomioida kyläaluetta kehitettäessä. Alla on listattu alueen vahvuuksia ja ongelmakohtia.

Tärkeät ominaispiirteet ja vahvuudet

- Kylän pitkä historia ja siitä kertovat piirteet: vanhat säilyneet rakennukset, vanhat peltoalueet ja tielinjaukset.
- Unajan vanha, tiivis kyläkeskusta ja sitä ympäröivät pellot sekä Vähä-Unajan puoleiset laajat peltoalueet ovat Unajan maiseman hienoimpia piirteitä.
- Unajan vanha keskusta on arkkitehtoniselta ilmeeltään melko eheä. Siellä on säilynyt paljon arvokkaita vanhoja rakennuksia.
- Peltoalueet ovat pääasiassa säilyneet viljelyksessä.
- Unajanlahden ranta on lähietäisyydellä.
- Tarkastelualueen lounasosan metsäinen kallioalue on tärkeä ulkoilualue.
- Unajan kyläalue on arvotettu sekä maakunnallisesti että valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (ks. aluerajaukset *maiseman arvot*-kartasta s. 12-13)

Heikkoudet

- Vt 8 kulkee lähellä kylän rakennettuja alueita. Penkereelle nostettu tie katkaisee näkymiä viljelylaaksoa pitkin ja siitä kantautuu melua kylälle.
- Kylän osa-alueet eivät liity luontevasti toisiinsa, Pyhärannantie muodostaa estevaikutuksen kylän eteläisille ja pohjoisimmille osille, Vt 8 eristää Vähä-Unajan muusta alueesta.
- Kävely-yhteys esimerkiksi rannan lintutorniin ja saunaan ovat hankalat.
- Vanhan kyläkeskustan kohdalla Unajantiellä on kävelyturvatonta, erityisesti lapsille.
- Vaikka Unajan kulttuurimaisemasta kerrotaan tienviitoituksissa, vierailijan on vaikea tutustua kylään. Esimerkiksi autolle on vaikea saada paikkaa ja kävelyreittejä ei ole.
- Rakennuksia on osittain kunnostettu ottamatta huomioon tarpeeksi alkuperäisiä ominaispiirteitä.

3.5.6 Maankäyttösuositukset

Yleisiä maankäyttösuosituksia ja muita kehittämissuhteita kylälle

Uudisrakentaminen

- Uudisrakentaminen olemassa olevan rakentamisen yhteyteen ja vältettävä kylärakenteen hajauttamista entisestään.
- Vanhojen rakennusryhmien vaaliminen – harkittava tarkoin niiden läheisyyteen rakentamista. Vanhan rakentamisen yhteys viljelysmaisemaan säilytettävä.
- Ohjeet uudisrakentamiselle.
- Pelloille rakentamista vältettävä. Joillekin pienialaisille peltoalueille voidaan harkita rakentamista, jos ne eivät ole maisemakuvallisesti tärkeitä.

Maisemanhoito ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen

- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja suojavyöhykkeiden perustaminen. (ELY-keskus laatinut julkaisun Rauman *Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot*. Julkaisussa on esitetty suositeltavia toimenpiteitä myös Unajan alueelle)
- Joen ympäristön maiseman hoito: umpeenkasvun estäminen ja näkymien avaaminen joelle luontoarvojen sallimissa rajoissa.

Kevyt liikenne sekä virkistys- ja matkailupalvelut

- Jalankulkuyhteyttä Unajan vanhan keskustan ja Pyhärannan tien välissä on parannettava.
- Ulkoilureitistön kehittäminen: tutkittava mahdollisuuksia kehittää viheryhteyksiä vanhasta kyläkeskustasta rantaan sekä Pyhärannan eteläpuolella olevan kallioalueen virkistysreitiltä Pyhäjärventien yli rantaan.
- Matkailupalveluiden parantaminen: pysähtymispaikka matkailijoille, infotaulu, kävely-ympäristön parantaminen yleisesti.

Rakennussuojelu sekä rakennusten ja pihojen kunnostaminen

- Arvokkaimpien rakennuskohteiden tunnistaminen ja suojelu.
- Ohjeet vanhojen rakennusten kunnostamiseksi.
- Ohjeet piha-alueiden kunnostamiseksi.

LISTA KOHTEISTA:

Muinaisjäännökset (Museovirasto)

1. Kalliola, pronssikautinen kivirakenne
2. Kapasaarenmäki, rautakautinen kivirakenne
3. Männikkö, pronssikautinen hautapaikka
4. Kapasaari, rautakautinen kivirakenne
5. Poraoja, pronssikautinen kivirakenne
6. Alainen-Ohde, kivirakenne (ajoittamaton)

Luonnonsuojelualueet

7. Unajanlahti

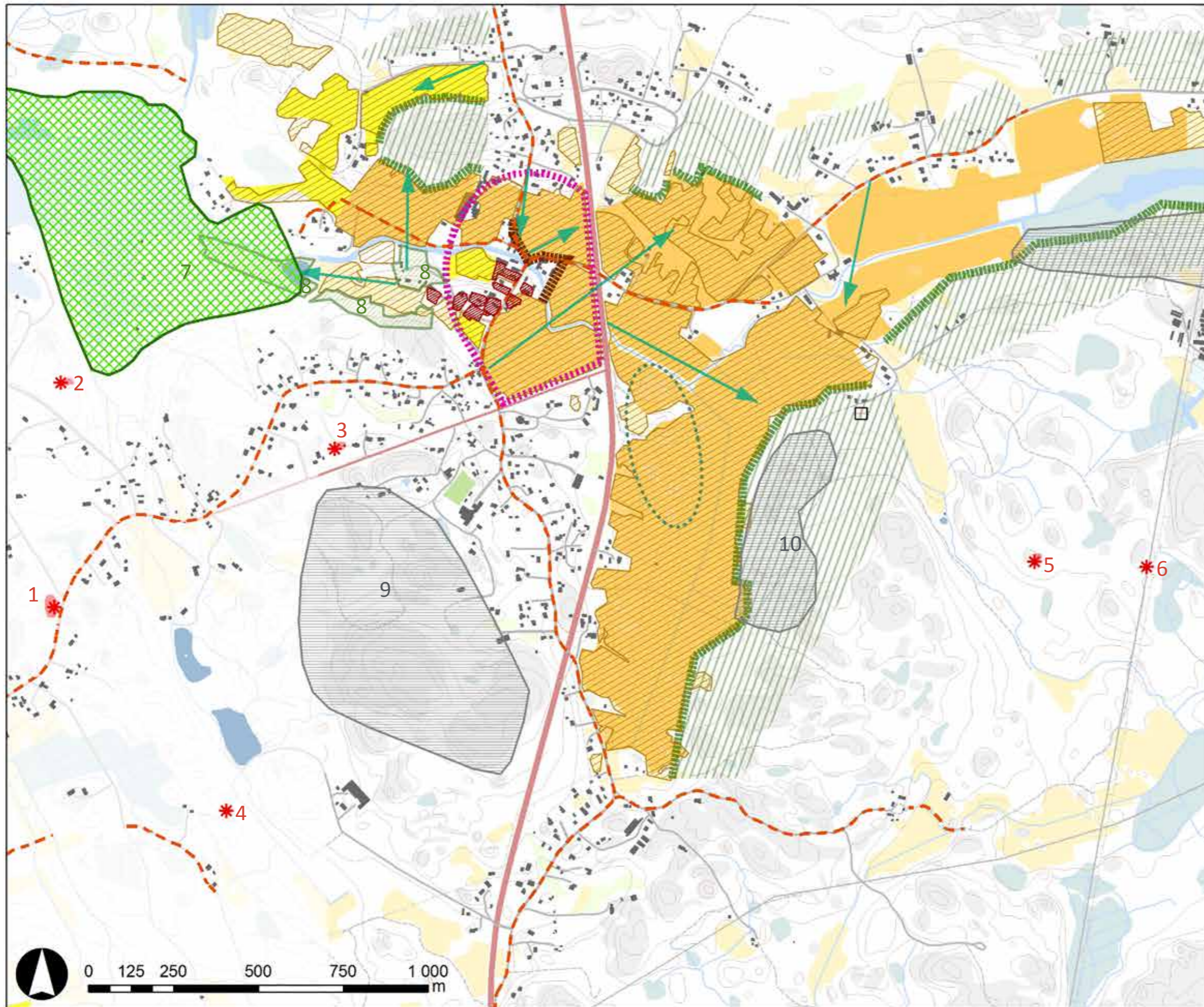
Paikalliset luontokohteet (Rauman paikkatietoaineisto)

8. Helon laidun

Maakunnallisesti arvokas kallioalue (Satakuntaliitto)

9. Tervaronvuori
10. Unaja itäinen

Lisäksi Unaja kuuluu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueelle. Alue rajaukset löytyvät sivulta 13.

MAISEMAN ARVOT

merkinnät

maisemakuvalliset arvot

- kylän maisemakuvassa tärkeä peltoalue
- lähimaisemassa tärkeä peltoalue
- taustametsä
- tilaa rajaava metsän reuna
- tärkeä pellon ja rakentamisen raja
- maisemallisesti tärkeät metsäsaarekkeet
- tärkeä näkymä
- maisemallinen kohokohta

kulttuuriympäristön arvot

- historiallinen kylätontti (Satakunnan museo 2012)
- historialliset, säilyneet tielinjaukset (Satakunnan museo 2012)
- vanhat, edelleen viljelyksessä säilyneet pellot (Satakunnan museo 2012)
- * muinaisjäänös (Museovirasto)
- muinaisjäänösalue (Museovirasto)

luontoarvot

- maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (Satakuntaliitto)
- luonnonsuojelualue (Satakuntaliitto)
- muu luontokohde (Rauman kaupunki)

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevostilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki)

Maankäyttösuositukset osa-alueittain

Ensisijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltavat alueet

Osa-alue 1.

Nykytilan kuvaus

- Pyhärannantien ja Turuntien välistä pientaloaluemais- ta omakotitaloasutusta.
- Unajantien eteläosan ilme on paikoin metsäinen.
- Alueelle sijoittuu Unajan koulu ja seurakuntakoti.
- Vaihtelevan ikäisiä ja tyylisiä rakennuksia.
- Alueen länsipuolella on maakunnallisesti arvokkaaksi määritelty kallioalue.

Maankäyttösuositukset

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Varottava asuinalueen laajentumista liikaa länteen -> kallioalue säilytettävä ja sinne ei suositella ohjattavaksi laajaa uudisrakentamista.
- Unajantien itäpuolella moottoritien aiheuttamat meluhaitat on otettava huomioon.
- Alueen pääkadun (Unajantien eteläosuus) katu ympäristön kehittäminen -> uusille tonteille ohjeet pihojen rajautumisesta katuun. Jalkakäytävän rakentaminen on mahdollisesti tarpeen.

Osa-alue 2

Nykytilan kuvaus

- Viehättävän Kapasaarentien varrella on vaihtelevan ikäisiä omakotitaloja.
- Tontit puutarhamaisia, usein pensasaidanteilla kauniisti tien rajautuvia.

Maankäyttösuositukset

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa. Alueelle on osoitettavissa mahdollisesti muutamia uusia tontinpaikkoja.
- Kehitettävä Kapasaarentien puutarhamaista ilmettä -> ohjeet mahdollisten uusien tonttien rajautumisesta tien.

Osa-alue 3

Nykytilan kuvaus

- Unajantien pohjoisosan ja muutamien pistoteiden, kuten Pukkalantien varrella omakotitaloja, joilla on puutarhamaiset pihat.
- Pukkalantien pohjoispuolella rinteeseen sijoittuu omakotitaloja. Tieltä ja pihoilta avautuu kauniita näkymiä viljelylaaksoon.

Maankäyttösuositukset

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa. Alueelle osoitettavissa mahdollisesti muutamia uusia tontinpaikkoja.
- Pukkalantien pohjoispuolen rinteeseen mahdolliset uudisrakennukset sijoitettava samalle vyöhykkeelle olemassa olevien kanssa.

Toissijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltavat alueet

Osa-alue 4

Nykytilan kuvaus

- Varelantien ja Koijärventien ympäristö.
- Varentiellä on vaihtelevan ikäisiä pientaloja ilmeeltään metsäisen tien varrella. Vt 8 eristää alueen kylän länsipuolisista osista.
- Koijärventien varren rakennuskanta on vaihtelevan ikäisiä pientaloja. Rakentaminen sijoittuu metsäisen selänteen reunaan, jonka eteläpuolella avautuu viljelylaakso.
- Varelantien ja Koijärventien ympäristön rakennusten välillä on metsäinen alue.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Rakennettujen alueiden väliselle metsäalueelle voidaan maiseman kannalta osoittaa uudisrakentamista.
- Viljelysalueen reunaan rakennettaessa tulee huomioida alueen näkyvyys viljelylaaksoon sekä pitkälle VT8:lle ja Koijärventielle. Uudisrakentamisen tyyli tulee olla paikkaan sopivaa ja reunavyöhykkeelle tulee jättää kasvillisuutta sitomaan uudisrakentamista maisemaan.

Osa-alue 5.

Nykytilan kuvaus

- Pyhjärventiestä haarautuvien pistoteiden rakennuskanta on vaihtelevan ikäisiä pientaloja. Joukossa vanhoja rakennuksia ja viehättäviä pihapiirejä.
- Pyhjärventien eteläpuolelle sijoittuu pieni peltoalue.

Maankäyttösuositukset

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Mahdollinen uusi rakentaminen tulee pyrkiä nojautumaan olemassa olevaan tieverkostoon ja pyrkiä välttämään uusia liittymiä Pyhjärventieltä.

Osa-alue 6.

Nykytilan kuvaus

- Löytyntien ympäristön rakennuskanta on vaihtelevan ikäisiä pientaloja.
- Tieltä avautuu hienoja näkymiä pohjoispuolella sijaitseville pelloille.
- Pieniä avokallioita on rakentamisen välissä.

Maankäyttösuositukset

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Täydennysrakentamisella ei tule kokonaan tukkia näkymiä pohjoispuolen pelloille.
- Avokalliot on otettava huomioon ja ne on pyrittävä säilyttämään.
- Alueen länsireunaan tulee jättää puustoinen vyöhyke VT8:n näkö- ja meluesteksi.

Osa-alue 7.

Nykytilan kuvaus

- Pääasiassa metsäistä aluetta.
- Alueelle sijoittuu pienteollisuutta.

Maankäyttösuositukset

- Alue on mahdollinen kylärakenteen laajenemissuunta tulevaisuudessa, kun uusi liittymä VT8:lle tulee ajankohtaiseksi.
- Voisi tutkia mahdollisuutta keskittää pienteollisuustoimintoja alueelle.

Maisemallisesti arvokkain kokonaisuus -> uudis- ja korjausrakentamisen laatuun kiinnitettävä erityistä huomiota

Osa-alue 8.

Nykytilan kuvaus:

- Unajan vanha kyläkeskusta ja sitä ympäröivät viljelysalueet.
- Rakennettu ympäristö muodostaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden, joka on hyvin säilynyt.
- Säilyneen rakennuskannan lisäksi arvokasta ovat vanhat tielinjaukset sekä alueita ympäröivät vanhat viljelysalueet.

Maankäyttösuositukset

- Aluetta tulee kehittää kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen sallimissa rajoissa.
- Vanhan kyläkeskuksen ympäristö tulee säilyttää pääasiassa täydennysrakentamisen ulkopuolella.
- Korjausrakentamisen pitää tapahtua vanhan rakennuskannan ehdoilla.
- Uudis- ja korjausrakentamisen sijoittumiseen ja tyyliin on kiinnitettävä erityisesti huomioita.

Alueet, joille ei suositella rakentamista

Nykytilan kuvaus:

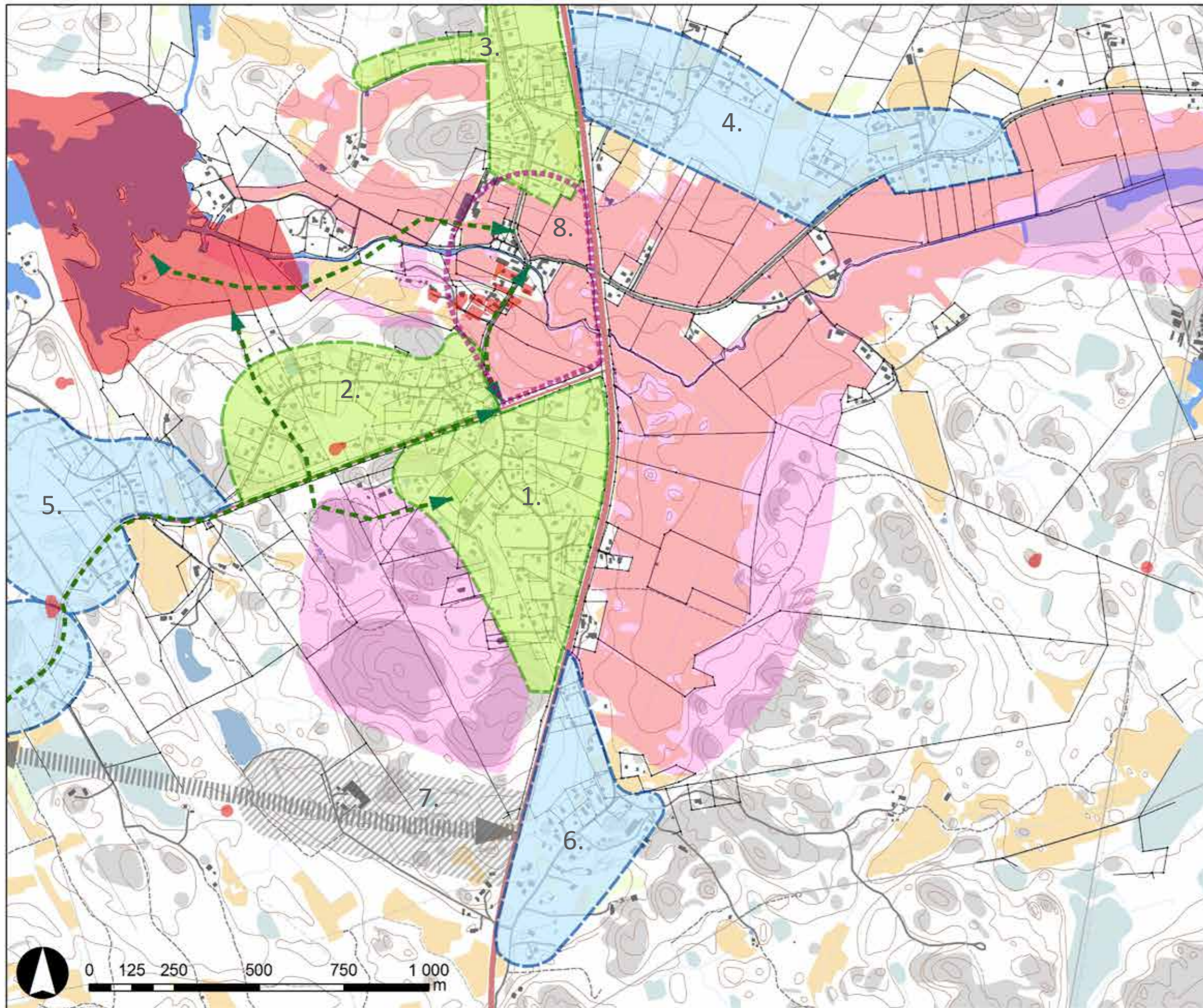
- Maisemakuvan kannalta tärkeät peltoalueet ja metsäsaarekkeet.
- Maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.
- Paikalliset luontokohteet.

Maankäyttösuositukset:

- Suosittelaaan säilyttämään rakentamiselta.
- Mahdollisia maankäytön muutoksia suunniteltaessa kallio- ja luontoalueille, tulee tapauskohtaisesti selvittää alueiden arvot ja mahdolliset suojeluperusteet.

Alueet, joille ei tule osoittaa rakentamista (lain säädännön piirissä olevat alueet)

- Muinaijäännösalueet sekä vanha kylätontti.
- Rakentamatta olevien kylätonttien ympäristöt laske- taan kuuluvaksi muinaismuistolainsäädännön piiriin ja niille ei saa osoittaa uudisrakentamista. (Satakunnan museo)
- Luonnonsuojelualue. Mahdollisia maankäytön muutoksia suunniteltaessa tulee selvittää alueen suojelumääräykset.

MAISEMALLISET MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

merkinnät

- ensisijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue
- toissijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue
- mahdollinen kylärakenteen laajenemisalue tulevaisuudessa uuden tielinjauksen yhteyteen
- maisemallisesti arvokkain kokonaisuus -> uudis- ja korjausrakentamisen laatuun kiinnitettävä erityistä huomiota
- alue, jolle ei suositella rakentamista (maisemallisesti tärkeä alueet)
- alue, jolle ei tule osoittaa rakentamista (lain säädännön piirissä olevat alueet, ks. maiseman arvot s.39)
- kevyen liikenteen yhteystarve / viheryhteystarve
- Rauman strategisessa yleiskaavaluonnoksessa osoitettu suunta-antava varaus uudelle tielinjaukselle VT 8:lle
- 1. osa-alueet, kuvaus löytyy viereiseltä sivulta

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

3.6 VASARAINEN

3.6.1 Kylän historiaa

Vasaraisten kylä on peräisin todennäköisesti 1300-1400-luvulta. 1700-luvun alkupuolella kylä autioitui Isovihan (1713-1721) seurauksena. Isojakoa varten alueen kartoittaminen alkoi vuonna 1772. (Papunen 1959)

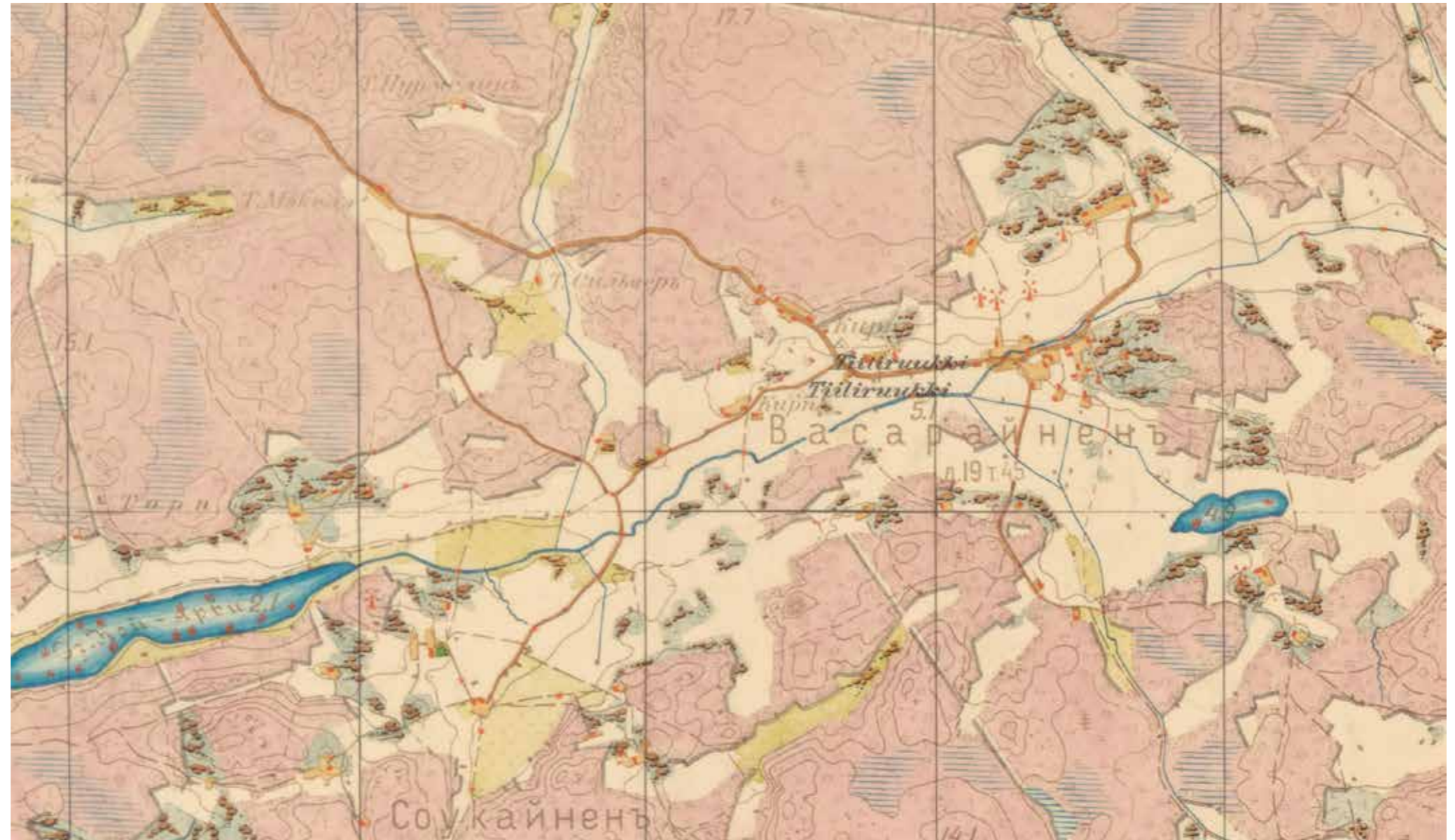
Vasaraisten kylätontti sijoittui nykyisten Vasaraistentien ja Nihattulantien risteykseen viimeistään 1500-luvulta alkaen (Riionheimo 2000). Kylän nykyinenkin keskusta sijoittuu edelleen samalle alueelle. Kylän rakentaminen on vuosisatojen saatossa levinnyt nauhamaiseksi teiden varsille selänteiden reunoille, mutta kylätontin ympäristö muistuttaa edelleen vanhasta ryhmäkylästä. Nykypäivänä alueen historiasta kertovat lisäksi useamman vuosisadan ajan viljelyksessä olleet pellot ja tielinjaukset sekä osittain hyvin säilynyt vanha rakennusranta.

Nykyisessä keskustassa sijaitsevat vuonna 1911 valmistunut Vasaraisen koulu, rukoushuone Lukula ja Vähätalon rakennukset. Ne muodostavat hyvin säilyneet ja hienon rakennetun ympäristön kokonaisuuden kyläkeskustaan. Lisäksi Muinan museoalue kyläkeskuksesta länteen muodostaa hienon kokonaisuuden, tosin rakennukset on siirretty muualta aikoinaan sinne. Alueen vanhimpia tielinjauksia ovat Vasaraistentie, osa Nihattulantiestä sekä Hillintie ja Ristinperkontie. Vasaraistentien linjaus on osittain säilynyt jo 1700-luvulta (Satakunnan Museo 2012).

3.6.2 Maaperä ja topografia

Vasaraisten maaston korkeimmat kohdat muodostuvat moreeni- ja kallioalueista. Niiden väliin, maaston matalimmille alueille on lajittunut hienompaa maa-aineksa, pääasiassa savea, mutta myös karkeaa hietaa ja hiekkaa. Muutamissa kohdissa moreeniselänteiden painanteissa on myös rahka- ja saraturvetta.

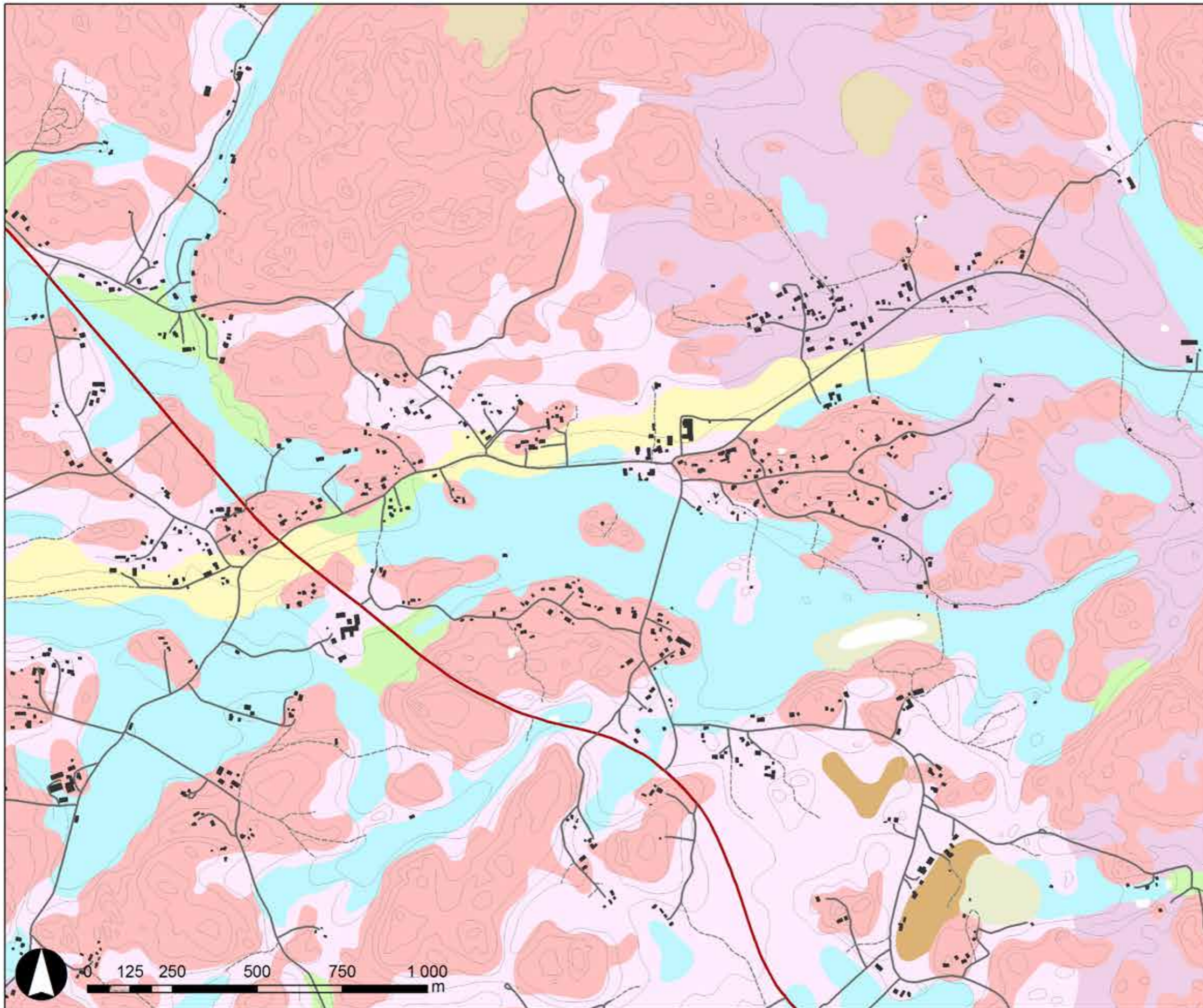
Topografia on loivasti kumpuilevaa. Koko selvitysalueen mittakaavassa alueella hahmottuu melko selkeästi lounais-koillisuuntainen savilaakso, joka jatkuu länteen päin aina Unajan lahteen ja itäpuolelle Nihattulaan päin. Laakso haarautuu Vasaraisten kyläkeskustan kohdalla keskustan pohjois- ja eteläpuolelle. Laaksoa reunustavat melko selkeät moreeniselänteet, joissa on avokallioisia lakialueita. Korkeuserot vaihtelevat +12 metristä kyläkeskuksen pohjoispuolisten kallioiden noustessa +40 metriin mpy.

OTE SENAATINKARTASTOSTA 1903 (Satakunnan maakuntamuseo)

Vasaraisten vanhaa rakennuskantaa.

MAAPERÄ

merkinnät

- kallio
- moreeni
- hienoainesmoreeni
- sora
- hiekkä
- karkea hieta
- savi
- rahkaturve
- saraturve
- lieju
- vesi

(maaperätiedot: ©GTK, pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

3.6.3 Kylän rakenne ja maisemakuva

Vanha kyläkeskusta sijoittuu pienehkön moreeni-/ kallionselänteen länsireunalle savipeltojen ympäröimälle alueelle. Myöhemmin kylä on levittäytynyt pääasiassa selänteiden reuna-alueille. Tällä hetkellä kylä muodostaa nauhamaisen kylärakenteen selänteen reunoja mukailevien teiden varsille. Maisemakuvassa hahmottuu selkeästi lounais-koillisuuntainen viljelyslaakso, joka haarautuu kyläkeskuksen kohdalla keskustan pohjois- ja eteläpuolelle. Laakson suuntaisesti kulkevilta teiltä avautuu paikoin pitkiäkin näkymiä viljelysmaisemaan. Koko selvitysalueen mittakaavassa Vasaraisissa on hahmotettavissa melko selkeä kylän keskusta Vasaraistentien ja Nihattulantien risteyksessä.

3.6.4 Toiminnallisuus: rakennuskanta, palvelut, virkistys

Vasaraisissa toimii kyläkoulu. Koulun yhteyteen sijoittuu pallokenttä. Muita julkisia toimintoja ovat kyläkeskuksessa sijaitseva Rauman seurakunnan kokoontumistila Lukula.

Kylän rakennuskanta koostuu pääasiassa pientaloista piharakennuksineen. Vasaraisissa on vain vähän maatalousrakennuksia sekä rakennus- ja huoneistorekisterin tietojen perusteella muutama pienteollisuusrakennus. Loma-asuntoja alueella on vain muutama.

Viitoitettu Seitsemän järven ulkoilureitti kulkee Vasaraisten alueella. Reitin varrelle sijoittuu nähtävyyksiä, kuten kotiseutumuseo Muina ja Kylmäkorvenkallion muinaishaudat.

Alueelle sijoittuu muutama hevostila Kodisjoentien länsipuolelle.

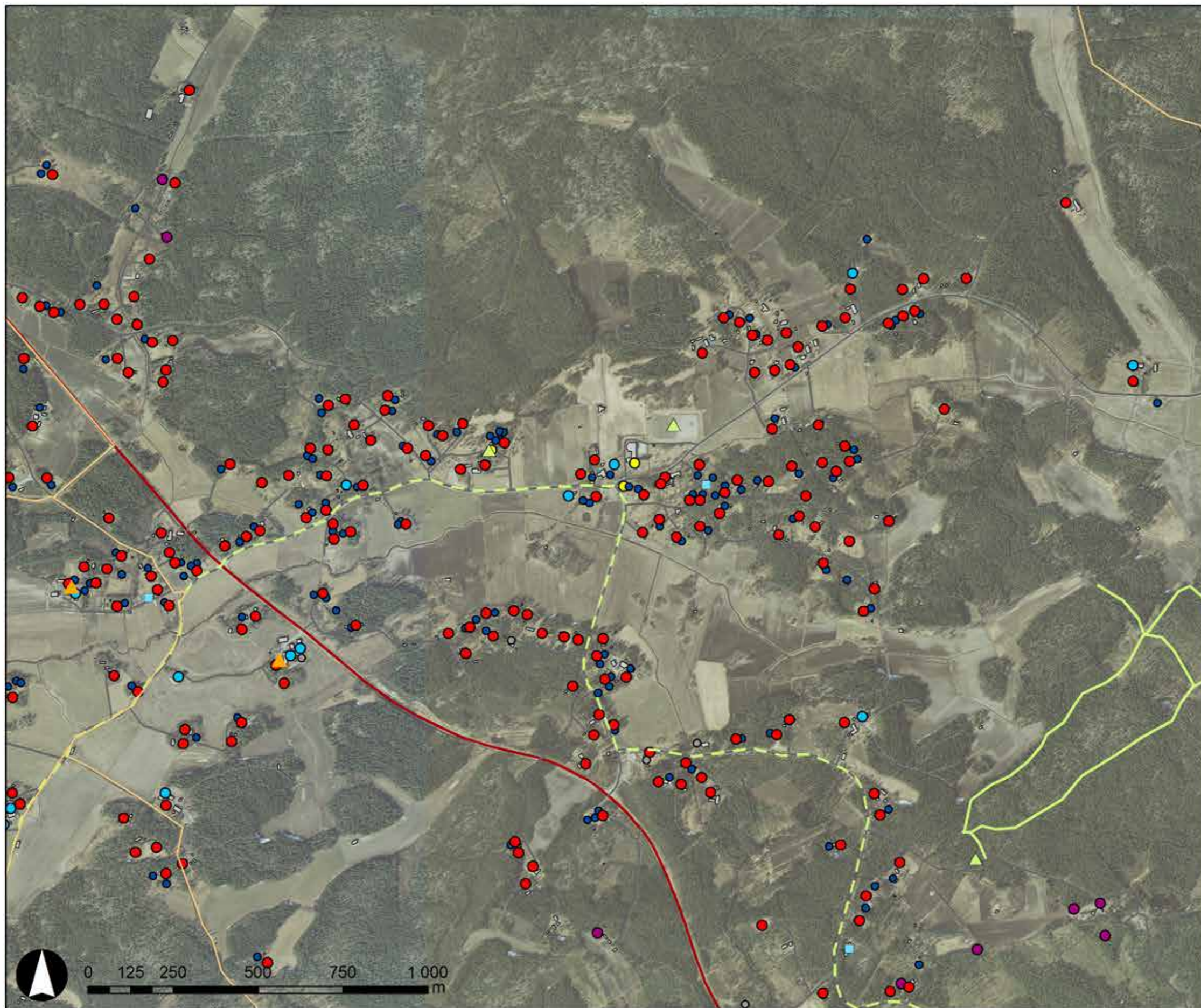
Vasaraisten koulu.

Vasaraisten kyläkeskustaa, vasemmalla rukoushuone Lukula.

Vasaraisten kyläkeskustaan saapuminen lännestä. Kyläkeskustassa on vielä havaittavissa vanhan ryhmäkylän merkinä melko tiivistä rakentamista.

TOIMINNOT: RAKENNUKSET JA VIRKISTYS

merkinnät

- hevostila
- virkistystoiminto tai matkailunähtävyys
- ratsastusreitti
- ulkoilureitti tai luontopolku
- Seitsemänjärven reitti
- asuinrakennus
- vapaa-ajan asuinrakennus
- sauna, liiteri, vaja tms.
- maatalousrakennus
- teollisuusrakennus
- kokoontumis- tai opetusrakennus

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevostilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki) Rauman kaupungilta saadut rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot saattavat olla joiltakin osin päivittämättömiä.

3.6.5 Maiseman vahvuudet ja ongelmakohdat

Tässä työssä on pyritty tunnistamaan kylien maiseman vahvuuksia ja ongelmakohtia, jotta ne voidaan huomioida kyläaluetta kehitettäessä. Alla on listattu alueen vahvuuksia ja ongelmakohtia.

Tärkeät ominaispiirteet ja vahvuudet

- Kylän pitkä historia ja siitä kertovat piirteet: vanhat säilyneet rakennukset, vanhat peltoalueet ja tielinjaukset.
- Kylän keskusta melko selkeästi havaittavissa ja siellä säilynyt vanhaa rakennuskantaa sekä jonkin verran julkisia toimintoja.
- Kylään ”sisääntulot” ovat tyypillinen piirre: erityisesti kyläkeskustan länsipuolelta tultaessa saavutaan selkeästi rakennettuun kyläkeskustaan avoimesta viljelysmaisemasta.
- Peltoalueet ovat pääasiassa säilyneet viljelyksessä.
- Maisemakuvan kannalta melko selkeä, erityisesti lounais-koillisuuntainen kyläkeskustan kohdalla haarautuva laakso on selkeä maisemallinen elementti.
- Hienoja näkymiä avautuu laaksoa myötäileviltä teiltä.
- Vasaraisten kylä on arvotettu maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (ks. aluerajaus *maiseman arvot*-kartasta s. 12-13)

Ongelmakohdat

- Maiseman umpeenkasvu. Esimerkiksi kyläkeskuksen tuntumassa umpeenkasvat alueet häiritsevät kyläkuvaa.
- Kävely-ympäristö turvattoman tuntuista erityisesti koululaisille kyläkeskuksessa.

3.6.6 Maankäyttösuositukset

Yleisiä maankäyttösuosituksia ja muita kehittämissuhteita kylälle

Uudisrakentaminen

- Uudisrakentaminen sijoitettava olemassa olevan rakentamisen yhteyteen. Luontevia rakennuspaikkoja löytyy selänteiden reunoilla, jossa on nyt jo rakentamista.
- Pelloille rakentamista on vältettävä. Joillekin pienialaisille peltoalueille voidaan harkita rakentamista, jos ne eivät ole maisemakuvallisesti tärkeitä.
- Vanhojen rakennusryhmien vaaliminen – harkittava tarkoin niiden läheisyyteen rakentamista. Vanhan rakentamisen yhteys viljelysmaisemaan säilytettävä.
- Ohjeet uudisrakentamiselle.

Maisemanhoito ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen

- Umpeenkasvun estäminen. Kyläkeskuksessa muutamia umpeenkasvavia alueita, esimerkiksi koulun pallokentän ja Nihattulantien välinen alue.
- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja suojavyöhykkeiden perustaminen. (ELY-keskus laatinut julkaisun Rauman *Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot*. Julkaisussa on esitetty suositeltavia toimenpiteitä myös Vasaraisten alueelle.)
- Joen ympäristön maiseman hoito: umpeenkasvun estäminen ja näkymien avaaminen joelle.

Kevyt liikenne sekä virkistys- ja matkailupalvelu

- Kartoitus virkistyspalveluiden ja -reitistön kehittämisen tarpeista.
- Keskustan kävely-ympäristön kehittäminen turvallisemmaksi on mahdollisesti tarpeen.

Rakennussuojelu sekä rakennusten ja pihojen kunnostaminen

- Arvokkaimpien rakennuskohteiden tunnistaminen ja suojelu.
- Ohjeet vanhojen rakennusten kunnostamiseksi.
- Ohjeet piha-alueiden kunnostamiseksi.

LISTA KOHTEISTA:

Muinajäännökset (Museovirasto)

1. Mäkelä, pronssikautinen kivirakenne
2. Kituhaka, pronssikautinen kivirakenne
3. Rajamaa, pronssikautinen hautapaikka
4. Rajamaa II, pronssikautinen kivirakenne
5. Rajamaa III, pronssikautinen kivirakenne
6. Ketunnummi, pronssikautinen hautapaikka
7. Lauri, pronssikautinen muinajäännösröyhä
8. Kylmäkorvekallio, pronssikautinen / rautakautinen hautapaikka
9. Kylänpää, pronssikautinen hautapaikka
10. Leiliso, pronssikautinen kivirakenne
11. Kylänpää, pronssikautinen hautapaikka
12. Kestilä, pronssikautinen hautapaikka
13. Keinu, pronssikautinen kivirakenne
14. Uusitalo, pronssikautinen hautapaikka
15. Lehtola, pronssikautinen kivirakenne
16. Kotometsä, pronssikautinen hautapaikka
17. Paavola, pronssikautiset kivirakenteet

Paikalliset luontokohteet

(Rauman paikkatietoaineisto)

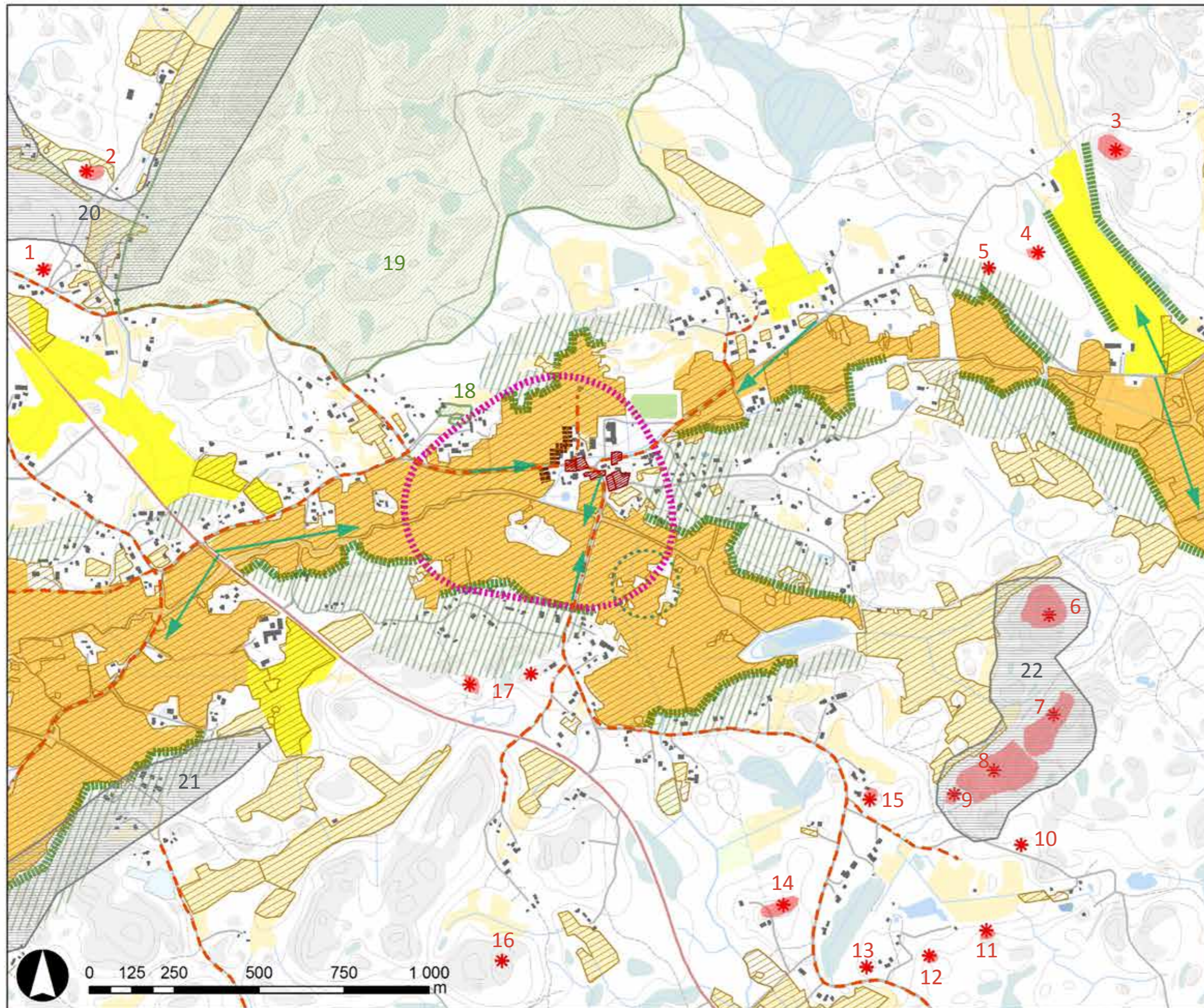
18. Muinan niitty
19. Vasaraisten-Tarvolan kalliolaakio

Maakunnallisesti arvokas kalliialue (Satakuntaliitto)

20. Tarvolanjärvi-Monna
21. Soukainen
22. Kylmäkorvenkallio

Panoramakuva Vasaraisten kyläkeskustasta Nihattulantien ja Vasaraistentien risteyksestä. Maisema on paikoin pusikoitumassa.

MAISEMAN ARVOT

merkinnät

maisemakuulliset arvot

- kylän maisemakuvassa tärkeä peltoalue
- lähimaisemassa tärkeä peltoalue
- taustametsä
- tilaa rajaava metsän reuna
- tärkeä pellon ja rakentamisen reuna
- maisemallisesti tärkeät metsäsaarekkeet
- tärkeä näkymä
- maisemallinen kohokohta

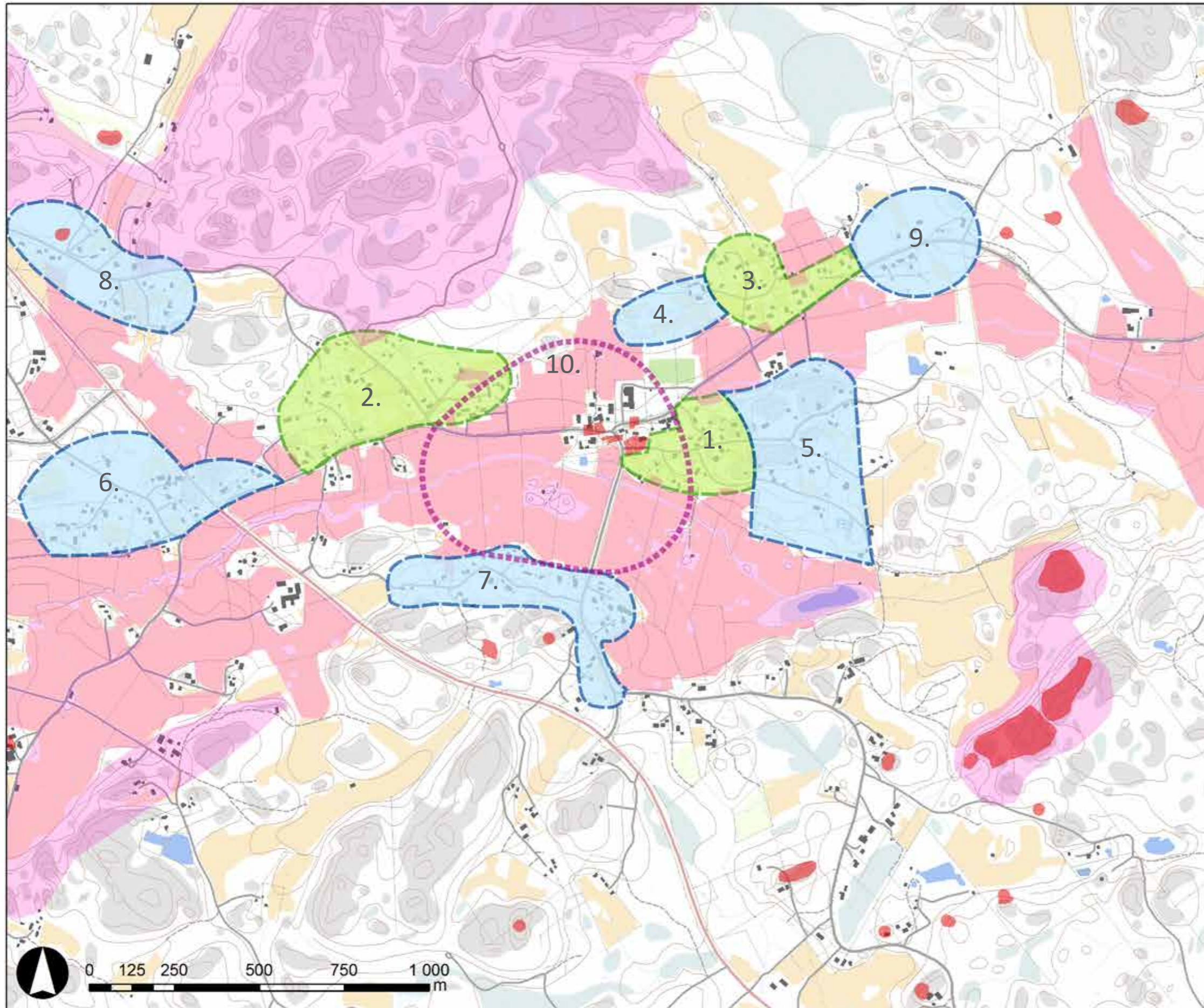
kulttuuriympäristön arvot

- historiallinen kylätontti (Satakunnan museo 2012)
- historialliset, säilyneet tielinjaukset (Satakunnan museo 2012)
- vanhat, edelleen viljelyksessä säilyneet pellot (Satakunnan museo 2012)
- muinaisjäännös (Museovirasto)
- muinaisjäännösalue (Museovirasto)

luontoarvot

- maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (Satakuntaliitto)
- muu luontokohta (Rauman kaupunki)

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevostilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki)

MAISEMALLISET MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

merkinnät

- ensisijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue
- toissijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue
- maisemallisesti arvokkain kokonaisuus -> uudis- ja korjausrakentamisen laatuun kiinnitettävä erityistä huomiota
- alue, jolle ei suositella rakentamista (maisemallisesti tärkeä alueet)
- alue, jolle ei tule osoittaa rakentamista (lain säädännön piirissä olevat alueet, ks. maiseman arvot s.47)
- 1. osa-alueet, kuvaus löytyy viereiseltä sivulta

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

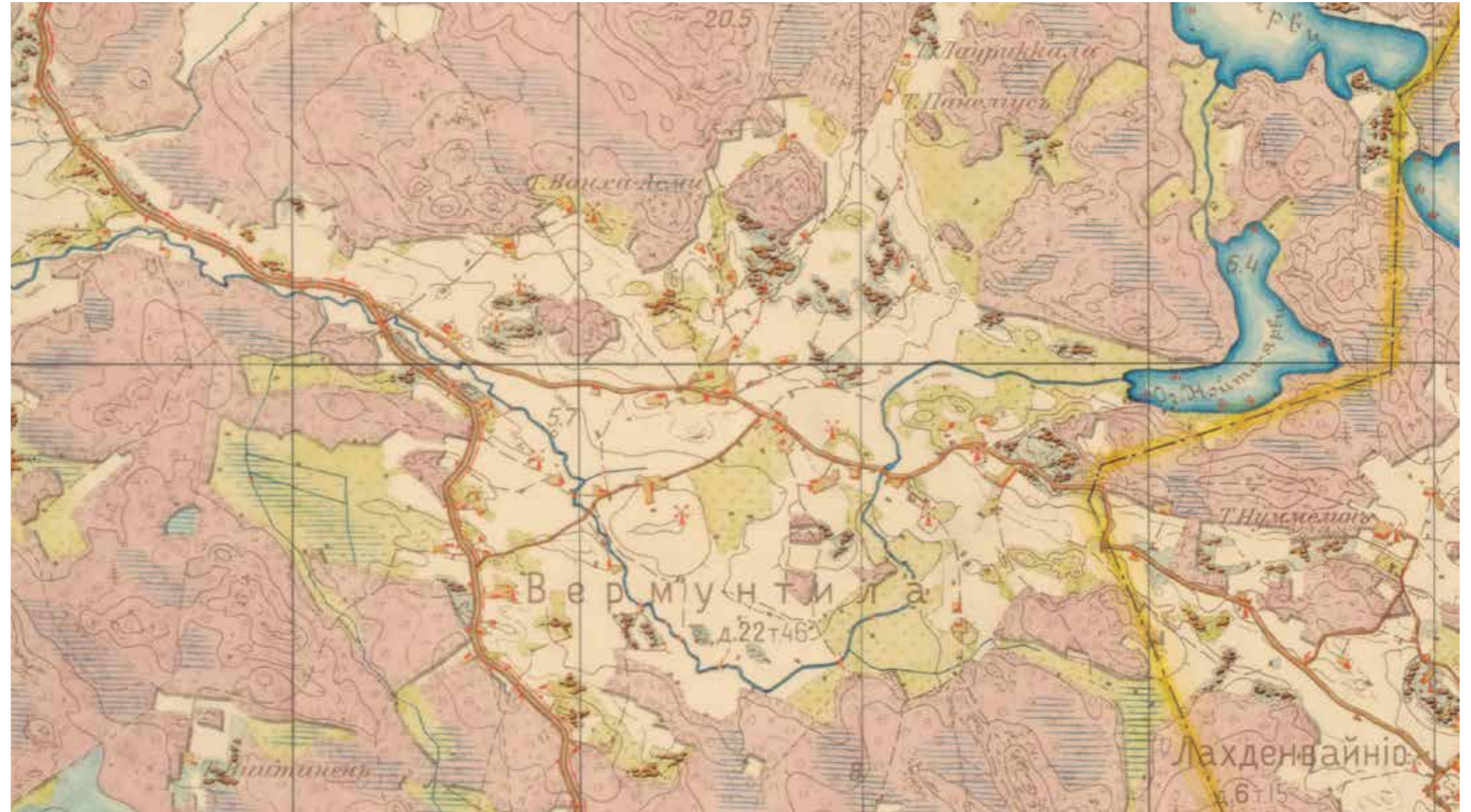
3.7 VERMUNTILA

3.7.1 Kylän historiaa

Vermuntilan kylä on yksi Rauman alueen vanhimpia, ja se on perustettu jo ennen vuotta 1300. Isojakoa varten alueen kartoittaminen alkoi vuonna 1795. Vaikka isojako hajotti monilla paikkakunnilla kylärakennetta, Raumalla tiiviit ryhmäkylät säilyivät isojaon jälkeenkin, näin kävi myös Vermuntilassa. (Satakunnan Museo 2012)

Vermuntilan kylätontti sijaitsi Vermuntilantien ja Laurikkalantien risteuksen ympäristössä viimeistään 1500-luvulta alkaen (Satakunnan Museo 2102). Kylän rakennuskanta sijoittui 1700-luvun lopulla nauhamaisesti nykyisen Vermuntilantien varteen. Viljelysalueet sijoittuivat kylätontin ympärille Vermuntilantien molemmin puolin. 1900-luvun alkuun mennessä kylän rakennuskanta oli laajentunut entisestään Vermuntilantien varrelle sekä Pakomäen suuntaan. (Satakunnan Museo 2012)

Nykypäivänä alueen historiasta kertovat vanhat säilyneet viljelysalueet ja tielinjaukset sekä osittain hyvin säilynyt vanha rakennuskanta. Vanhimpia, säilyneitä tielinjauksia ovat Vermuntilantie ja Pakomäentie sekä Pajaretkentie, Laurikkalantie ja Lavitie (Satakunnan Museo 2012). Vermuntilantien ja Laurikkalantien risteuksen alueella, vanhan kylätontin ympäristössä, on ehkä parhaiten säilynyt kylän historialle tyypillisiä piirteitä: lähelle kylänraittia keskittynyt tiivis rakentaminen, mahdollisesti 1700-luvulta peräisin oleva tielinjaus (Satakunnan Museo 2012) ja vanhaa säilynyttä rakennuskantaa.

OTE SENAATINKARTASTOSTA 1903 (Satakunnan maakuntamuseo)

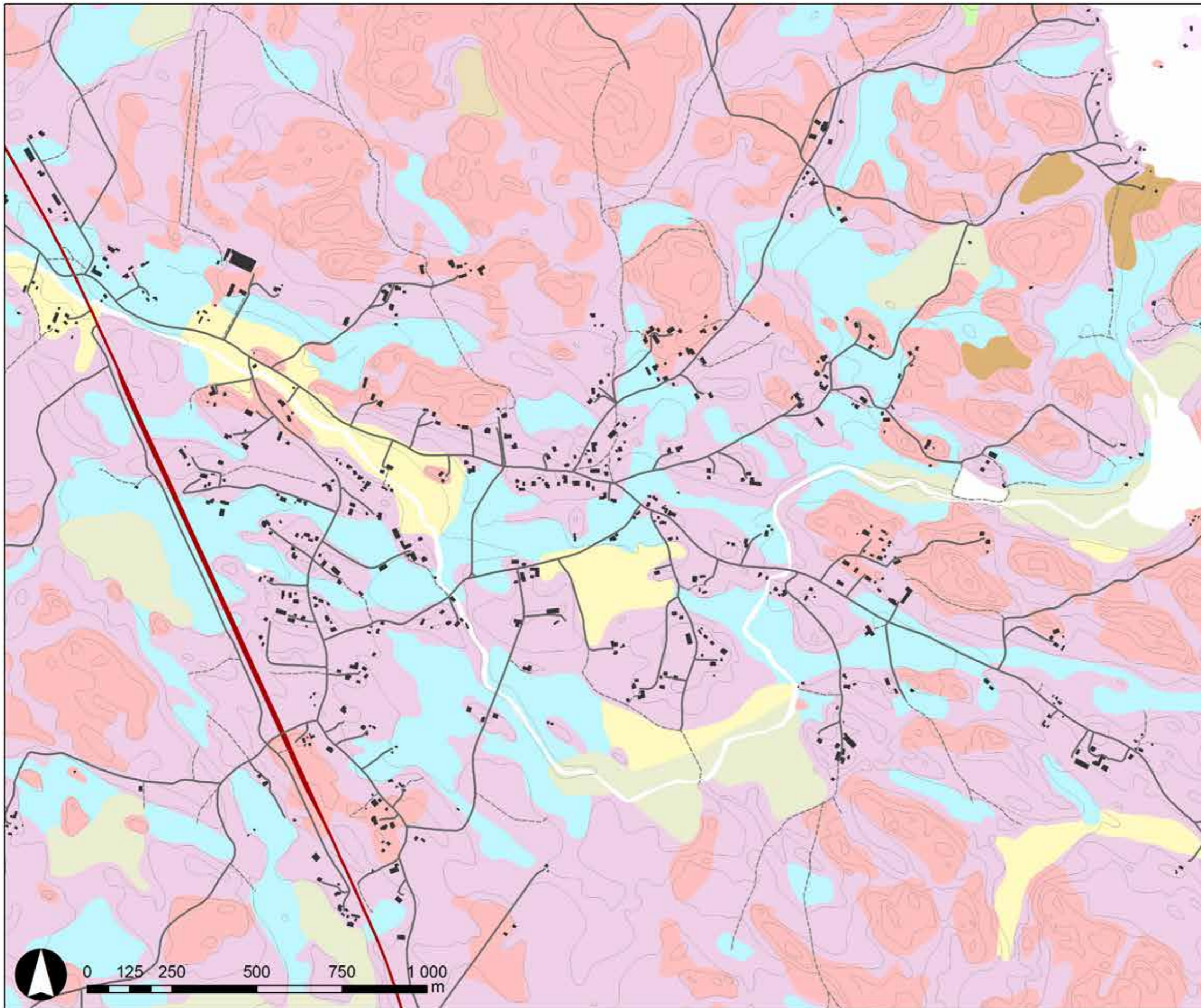
3.7.2 Maaperä ja topografia

Vermuntilan maaperä ja topografia on hyvin pienipiirteistä. Maaperä koostuu tyypillisesti pienehköistä moreeni- ja kallioalueista ja niiden väliin lajittuneista hienommista maa-aineksista, pääasiassa savesta. Matalimmissa maaston kohdissa esiintyy lisäksi myös hietaa, liejua ja sarta-urvetta. Laajimmat yhtenäiset moreeni- ja kallioalueet sijoittuvat kyläalueen etelä- ja pohjoispuolelle.

Topografia on loivasti polveilevaa ja jyrkkiä rinteitä on vähän. Korkeuserot vaihtelevat matalimpien viljelysalueiden + 10 metristä korkeimmillaan +45 metriin mpy kyläalueen pohjoispuolella olevalla kallioalueella.

Vermuntilan vanhaa rakennuskantaa.

MAAPERÄ

merkinnät

- kallio
- moreeni
- hienoainesmoreeni
- sora
- hiekka
- karkea hieta
- savi
- rahkaturve
- saraturve
- lieju
- vesi

(maaperätiedot: ©GTK, pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

3.7.3 Kylän rakenne ja maisemakuva

Pienipiirteinen ja vaihteleva maaperä on tehnyt kylärakenteesta hajanaisen. Rakentaminen on sijoittunut pääasiassa pienille moreenisaarekkeille ja laajempien moreeniselänteiden reunoille. Rakentaminen on levinnyt hajanaisena melko laajalle alueelle. Keskustamainen kohta on hahmotettavissa Vermuntiantien ja Laurikkalantien risteyksessä. Paikoitellen kylärakenteesta on muodostunut nauhamaista, mm. Vermuntiantien ja Pekomäentien ympäristössä.

Maaston matalimmilla kohdilla on peltoja, joista pääosa on pienialaisia. Laajimmat peltoalueet sijoittuvat kyläkeskustan eteläpuolelle. Kylälle tyypillistä ovat vaihtelevat näkymät rakennusryhmien lomasta pääasiassa pienialaisille pelloille.

3.7.4 Toiminnallisuus: rakennuskanta, palvelut, virkistys

Vermuntilan palvelut ovat vähentyneet. Kyläkoulu ja kauppa ovat lopettaneet toimintansa. Vermuntiantien varteen sijoittuva Rauman seurakunnan rukoushuone on edelleen toiminnassa.

Kylän rakennuskanta koostuu pääasiassa pientaloista piharakennuksineen. Lisäksi Vermuntilassa on jonkin verran maatalousrakennuksia ja muutamia pienteollisuustoimintoja. Kylän alueella on muutamia hevostiloja. Reelmäjärven ja Noitajärven rannalle sijoittuu myös loma-asuntoja.

Virkistystä palvelevia rakennuksia ja alueita on kylässä jonkin verran. Kunta omistaa Noitajärven rannalla saunan, jossa Vermuntila-Kulamaan kylätoimikunta pitää yleisiä saunavuoroja. Reelmäjärven rantaan on talkoovoimin rakennettu taukopaikka, jossa on laavu, nuotiopaikka, käymälä ja lintutorni. Reelmäjärven taukopaikka on yksi Seitsemän järven reitin kohteista. Lisäksi kylässä on jäähalli, jonka yhteydessä on kuntopolku.

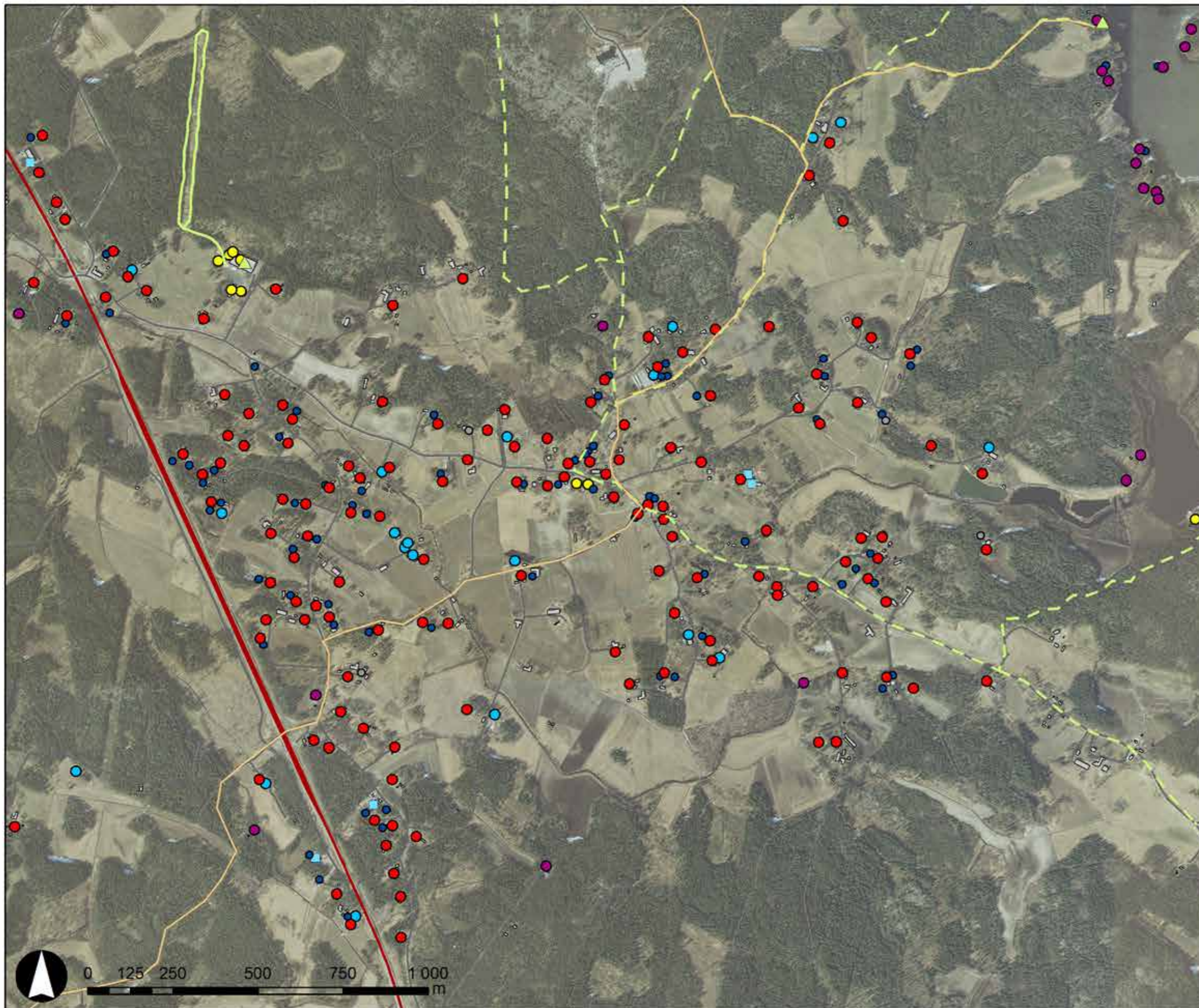
Hevoslaitumet ovat tyypillinen ominaispiirre Vermuntilan kylässä.

Virkistystä palvelevia paikkoja Vermuntilassa: Reelmäjärven lintutorni ja taukopaikka (yllä) sekä Noitajärven rantasauna (yllä).

Vermuntilan maisemalle on tyypillistä pienipiirteisyys. Rakentamisen lomasta aukeaa vaihtelevia näkymiä viljelysalueille. Panoramavalokuva Vermuntilan-, Lavin- ja Hietalantien risteyksestä itään päin.

TOIMINNOT: RAKENNUKSET JA VIRKISTYS

merkinnät

- virkistystoiminto tai matkailunähtävyys
- ratsastusreitti
- ulkoilureitti tai luontopolku
- Seitsemänjärven reitti
- asuinrakennus
- vapaa-ajan asuinrakennus
- sauna, liiteri, vaja tms.
- maatalousrakennus
- teollisuusrakennus
- kokoontumis- tai opetusrakennus

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevostilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki) Rauman kaupungilta saadut rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot saattavat olla joiltakin osin päivittämättömiä.

3.7.5 Maiseman vahvuudet ja ongelmakohdat

Tässä työssä on pyritty tunnistamaan kylien maiseman vahvuuksia ja ongelmakohtia, jotta ne voidaan huomioida kyläaluetta kehitettäessä. Alla on listattu alueen vahvuuksia ja ongelmakohtia.

Tärkeät ominaispiirteet ja vahvuudet

- Kylän pitkä historia ja siitä kertovat piirteet: vanhat säilyneet rakennukset, vanhat peltoalueet ja tielinjaukset.
- Maisemakuva on varsin vaihteleva ja monimuotoinen.
- Vanhan kylätontin ympäristön melko tiiviissä kylärakenteessa on havaittavissa viitteitä historiallisesta ryhmäkylästä.
- Peltoalueet ovat pääasiassa säilyneet viljelyksessä.
- Kylätiet, päällystämättömät ja kapeat mutkittavat historialliset tiet ovat tärkeä osa kylämiljöötä.
- Kyläalueen pohjois- ja koillispuolella alkaa metsäinen selännealue, jossa sijaitsee useita järviä. Alueella kulkee Seitsemän järven reitti, jonka varrella sijaitsee laavuja, opastuspisteitä, vessoja yms. muita retkeilyä palvelevia rakenteita.
- Alueella on muutamia hevostiloja, jotka antavat kylälle tyyppillisen ominaispiirteen.
- Vanha rakentaminen on monin paikoin tiiviisti yhteydessä viljelysmaisemaan.
- Maaseutumaisuus.
- Vermuntilan kylä on arvotettu maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (ks. aluerajaus *maiseman arvot*-kartasta s. 12-13)

Ongelmakohdat

- Vermuntilan maisemakuva on osin hajanainen ja sekava. Paikoin kirjava rakennuskanta ei muodosta ehyttä kokonaisuutta, esimerkiksi Pekomäentien varrella.
- Umpeenkasvu, erityisesti ojanpientareilla ja jokivarressa, pirstaloittaa ennen avoimempaa maisemaa.
- Vähän palveluita.
- Kävely-ympäristö keskustassa turvatonta.

3.7.6 Maankäyttösuositukset

Yleisiä maankäyttösuosituksia ja muita kehittämissuhteita kylälle

Uudisrakentaminen

- Uudisrakentaminen olemassa olevan rakentamisen yhteyteen, ja vältettävä kylärakenteen hajauttamista entisestään.
- Täydennysrakentamisen osoittaminen ennemmin kyläkeskusten läheisyyteen kuin kylän reuna-alueille.
- Vanhojen rakennusryhmien vaaliminen – harkittava tarkoin niiden läheisyyteen rakentamista. Vanhan rakentamisen yhteys viljelysmaisemaan on säilytettävä.
- Uudisrakentamista sijoitettaessa huomioitava teiltä avautuvat näkymät pelloille. Vermuntilan kyläkuvalle tyyppillistä on melko tiiviiden rakennusryhmien välistä avautuvat näkymät ympäröiville pelloille. Tätä piirrettä tulee vaalia ja vahvistaa.
- Ohjeet uudisrakentamiselle.
- Pelloille rakentamista vältettävä. Joillekin pienialaisille peltoalueille voidaan harkita rakentamista, jos ne eivät ole maisemakuvallisesti tärkeitä.

Maisemanhoito ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen

- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja suojavyöhykkeiden perustaminen. (ELY-keskus laatinut julkaisun *Rauman Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot*. Julkaisussa on esitetty suositeltavia toimenpiteitä myös Vermuntilan alueelle.)
- Umpeenkasvun estäminen. Joen ympäristön maiseman hoito: umpeenkasvun estäminen ja näkymien avaaminen joelle.

Kevyt liikenne sekä virkistys- ja matkailupalvelut:

- Kartoitus virkistyspalveluiden ja -reitistön kehittämisen tarpeista.

Rakennussuojelu sekä rakennusten ja pihojen kunnostaminen:

- Arvokkaimpien rakennuskohteiden tunnistaminen ja suojelu.
- Ohjeet vanhojen rakennusten kunnostamiseksi.
- Ohjeet piha-alueiden kunnostamiseksi.

LISTA KOHTEISTA:

Muinaisjäännökset (Museovirasto)

1. Uusi-Asmi, pronssikautinen kivirakenne
2. Kallio I, pronssikautinen hautapaikka
3. Kallio II, varhaismetallikautinen asuinpaikka
4. Lavi I, pronssikautinen kivirakenne
5. Lavi II, pronssikautinen kivirakenne
6. Uusi-Laivoranta, pronssikautinen kivirakenne
7. Eerola, pronssikautinen hautapaikka
8. Sianalho, ajoittamaton kivirakenne

Paikalliset luontokohteet

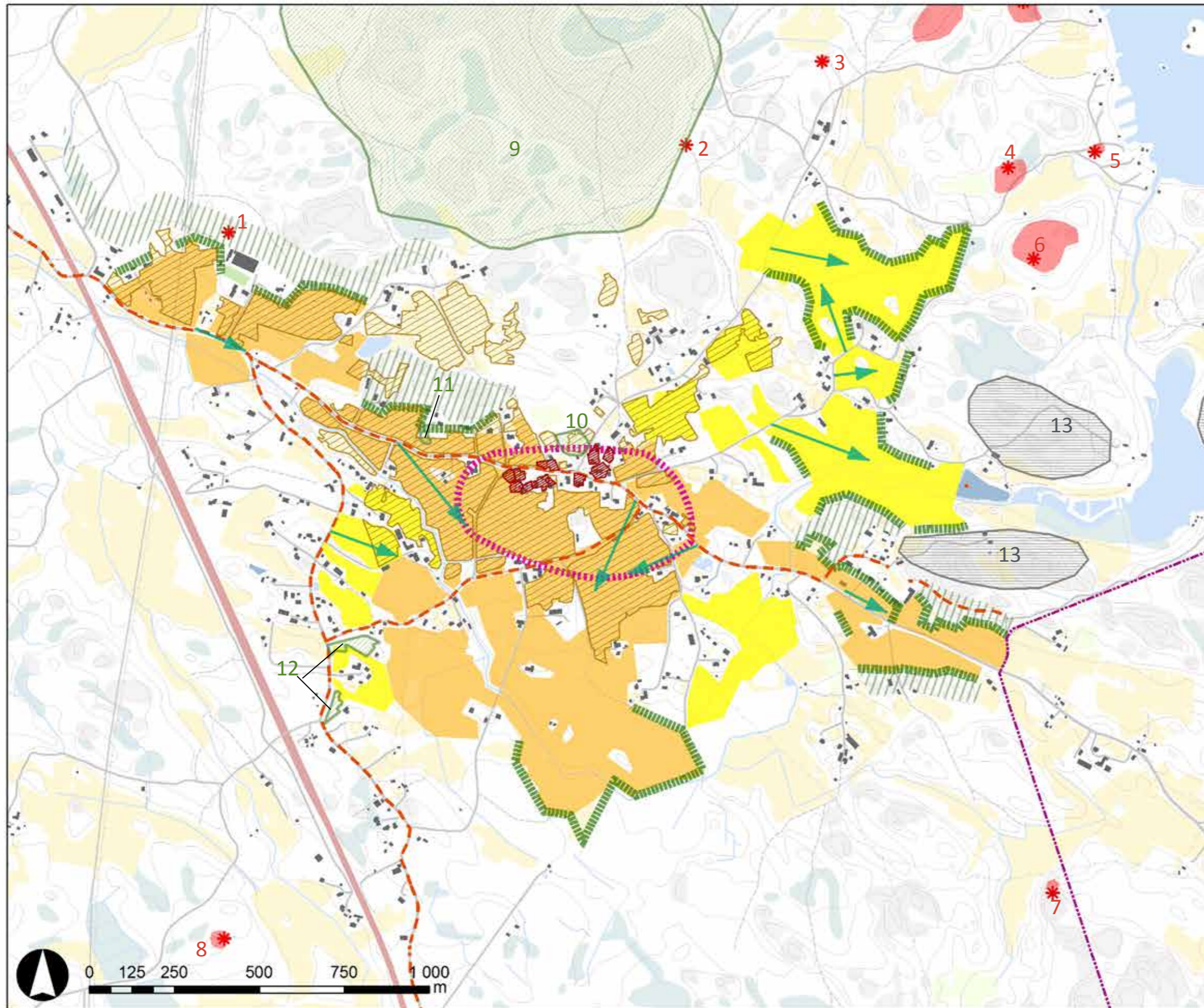
(Rauman paikkatietoaineisto)

9. Pitkäjärvenkalliot
10. Lehtisen keto
11. Vermuntilan keto
12. Hinnon metsälaidun

Maakunnallisesti arvokas kallioalue

(Satakuntaliitto)

13. Noitajärvenkalliot

MAISEMAN ARVOT

merkinnät

maisemakuulliset arvot

- kylän maisemakuvassa tärkeä peltoalue
- lähimaisemassa tärkeä peltoalue
- taustametsä
- tilaa rajaava metsän reuna
- tärkeä näkymä
- maisemallinen kohokohta

kulttuuriympäristön arvot

- historiallinen kylätontti (Satakunnan museo 2012)
- historialliset, säilyneet tielinjaukset (Satakunnan museo 2012)
- vanhat, edelleen viljelyksessä säilyneet pellot (Satakunnan museo 2012)
- muinaisjäänös (Museovirasto)
- muinaisjäänösalue (Museovirasto)

luontoarvot

- maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (Satakuntaliitto)
- luonnonsuojelualue (Satakuntaliitto)
- muu luontokohde (Rauman kaupunki)
- kunnanraja

(ilmakuva: ©MML 2012, rakennustiedot, hevostilat, ratsastusreitit, virkistyskohteet: Rauman kaupunki)

Maankäyttösuositukset osa-alueittain

Ensisijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltavat alueet

Osa-alue 1.

Nykytilan kuvaus:

- Kaksi, pientä, osittain rakennettua metsäistä moreeni-saarekettä, jotka sijoittuvat Vermuntilantien varteen. Saarekkeet rajautuvat ympäröiviin peltoihin.
- Tiemaisema on suljettua Vermuntilantien varrella.
- Kahonttiella on viehättävää maisemaa: vanha pihapiiri, lato, pelloille avautuvat näkymät.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Kylärakenteen jatkaminen ”helminauhaisesti”, eli tiiviit rakennusryhmät ja niiden välistä ja ympärillä näkymien avautuminen viljelymaisemaan.
- Erityisen hyviä rakennuspaikkoja ovat suotuisiin ilma-suuntiin suuntautuvat rinteet, esimerkiksi Kahonttien varrella.

Osa-alue 2.

Nykytilan kuvaus:

- Laurikkalantien ja Hietalantien varressa olevaa asutusta.
- Paikoitellen hyvin sievää ja kylämaista: tielle näkyviä pihapiirejä, vanhoja rakennuksia.
- Alueella on pienialaisia peltoja ja laidunmaita.
- Alueelle sijoittuu paikallinen luontokohde.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Maaperältään parhaiten soveltuvia uusia tontinpaikkoja löytyy mm. Hietalantien varrelta.
- Luontokohde umpeenkasvavaa niittyä - selvitettävä tarkemmassa suunnittelussa sen luontoarvot ja mahdollinen tarve jättää rakentamatta.
- Alueen sisäiset pienet peltoalueet eivät ole maisemakuvan kannalta erityisen tärkeitä, joten niille voidaan myös harkita rakentamista. Ne eivät ole kuitenkaan osa-alueen sisällä ensisijaisia rakennuspaikkoja.

Osa-alue 3.

Nykytilan kuvaus:

- Muutaman pihapiirin muodostama kylän osa Lavintien ympäristössä.
- Rakentaminen on sijoittunut peltojen ympäröimälle moreenisaareskeelle.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Mahdollisesti tilaa täydennysrakentamiselle muutamalla uudella tontilla, esimerkiksi osa-alueen lounaisosan etelään suuntautuvalla rinteelle.

Osa-alue 4.

Nykytilan kuvaus:

- Nauhamaisesti rinteeseen, kallioisen metsän ja pellon väliin sijoittuneita rakennuksia Noitasalontien ja Nurmisalontien ympäristössä.
- Rakentaminen on sijoittunut pääasiassa ilmansuunnallisesti suotuisalle etelärinteelle.
- Muutama hieno vanha rakennusryhmä.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Täydennysrakentamista suositellaan jatkamaan nykyistä rakennetta täydentäen rinteeseen suuntaisesti Noitajärventien ja Nurmisalontien rakennusryhmien väliselle etelärinteelle.
- Rakentamisen tulee sijaita avokallioisen lakialueen ja pellon välisessä rinteessä. Tarkemmassa tonttien sijoittelussa pyritään huomioimaan ja säilyttämään myös rinteeseen sijoittuvat kalliot.
- Nurmisalontien rakennusryhmän länsipuolelle voidaan harkita täydennysrakentamista.

Osa-alue 5.

Nykytilan kuvaus:

- Pekomäentien varressa ja Pekomäentieltä erkaantuviin pistoteiden varressa on kirjavaa, eri-ikäistä rakennuskantaa.
- Alueella on pienialaisia peltoja.
- Paikoitellen rakentamisen lomasta on näkymiä myös osa-alueen itäpuoleisille laajemmille pelloille.
- Alueen länsipuolelle sijoittuva VT8 aiheuttaa jonkin verran meluhaittaa.
- Alueelle sijoittuu muutama paikallinen luontokohde.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Osa-alueen sisällä maaperältään parhaiten tontinpaikoiksi soveltuvia ovat moreenimaat. Myös pienialaisia savisia peltoalueita erityisesti Pekomäentien länsipuolella voidaan maiseman kannalta harkita rakennettaviksi.
- Näkymiä Pekomäentieltä itäpuoleisille laajemmille pelloille on säilytettävä.
- VT 8 läheisyydessä on syytä säilyttää metsäinen reuna-vyöhyke näköesteenä ja melusuojana.
- Luontokohteista selvitettävä tarkemmassa suunnittelussa niiden luontoarvot ja mahdollinen tarve jättää rakentamatta.
- Hyvällä täydennysrakentamisen laadulla ja piharakentamisella Pekomäentiestä voidaan kehittää viehättävä kylänraitti. Esimerkiksi ohjeistuksella pihojen rajautumisesta tien puolelle yms. voidaan synnyttää nykyistä yhtenäisempää ilmettä.

Toissijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltavat alueet

Osa-alue 6.

Nykytilan kuvaus:

- Moreenisaareskeiden ja laajempien metsäisten moreenialueiden reunoille sijoittuvia rakennusryhmiä, jotka ovat peltoalueiden ympäröiviä.
- Viehättävää maaseutumaista ympäristöä, jossa rakennusryhmien välistä avautuu näkymiä ympäröiville pelloille.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa Hylkyalhontien itäpuolelle metsäisen selänteen rinteelle sekä täydentämään Kajuniityntien rakentamista.
- Alue on hieman etäällä kylän ydinalueesta, eikä eheyttä parhaiten kylärakennetta.

Osa-alue 7.

Nykytilan kuvaus:

- Kaksi pientä moreenisaareskettä Luhdantien ja Kahonttien ympäristössä. Alueella vähäistä rakentamista, jonka joukossa maatalousrakennuksia.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa. Mahdollisesti tilaa täydennysrakentamiselle muutamalla uudella tontilla.

Osa-alue 8.

Nykytilan kuvaus:

- Pekomäentien eteläosassa rakentamista melko harvakseltaan.
- Alueen yleisluonne on metsäinen.

Maankäytön suositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa. Alue ei ole maisemallisesti vetovoimaisia täydennysrakentamisen alueita.

Osa-alue 9.

Nykytilan kuvaus:

- Laajan metsäisen moreeniselänteen ja peltojen reunalle sijoittuu harvakseltaan rakentamista.
- Alue sijoittuu Vermuntilan käytöstä poistuneen koulurakennuksen ja jäähallin viereen.
- Osa alueen rakennuksista näyttää olevan poissa käytössä.

Maankäyttösuositukset:

- Alueen täydennysrakentaminen on maiseman kannalta soveltuvaa.
- Selänteen etelärinne on suotuisaa rakentamisaluetta sekä maaperän että ilmansuunnan takia.

- Tarkemmassa tonttien sijoittelussa tulee pyrkiä säilyttämään mahdollisesti rinteeseen sijoittuvia avokallioita.
- Alueelle rakentaminen vaatisi uusia tieyhteyksiä, ja on hieman etäällä kylän ydinalueesta, näin rakentaminen ei eheyttä parhaiten kylärakennetta.

Maisemallisesti arvokkain kokonaisuus -> uudis- ja korjausrakentamisen laatuun kiinnitettävä erityistä huomiota

Osa-alue 10.

Nykytilan kuvaus:

- Vanhan kylätontin ympäristö sekä Pajaretkentien, Luhdantien ja Vermuntilantien risteyksen ympäristö.
- Vanhan kylätontin ympäristössä on säilynyt parhaiten kylän historialle tyypillisiä piirteitä: lähelle kylänraittia on keskittynyt tiivis rakentaminen ja mahdollisesti 1700-luvulta peräisin oleva tielinjaus. Eri-ikäistä rakennuskantaa.
- Pajaretkentien, Luhdantien ja Vermuntilantien risteyksen ympäristö muodostaa viehättävän kokonaisuuden: vanhat rakennukset pihapiireineen, pieniä peltoalueita rakennusryhmien välissä. Kokonaisuutta ympäröivät peltoalueet.
- Maisemallisen kokonaisuuteen kuuluvat rakennetun ympäristön lisäksi myös ympäröivät viljelysalueet.

Maankäyttösuositukset:

- Aluetta tulee kehittää kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen sallimissa rajoissa.
- Ei suositella täydennysrakentamista. Mahdollinen uudisrakentamisen tarve pohditaan tapauskohtaisesti.
- Uudis- ja korjausrakentamisen sijoittumiseen ja tyyliin on kiinnitettävä erityisesti huomioita.
- Korjausrakentaminen pitää tapahtua vanhan rakennuskannan ehdoilla.

Säilytettäväksi suositeltavat alueet

Nykytilan kuvaus:

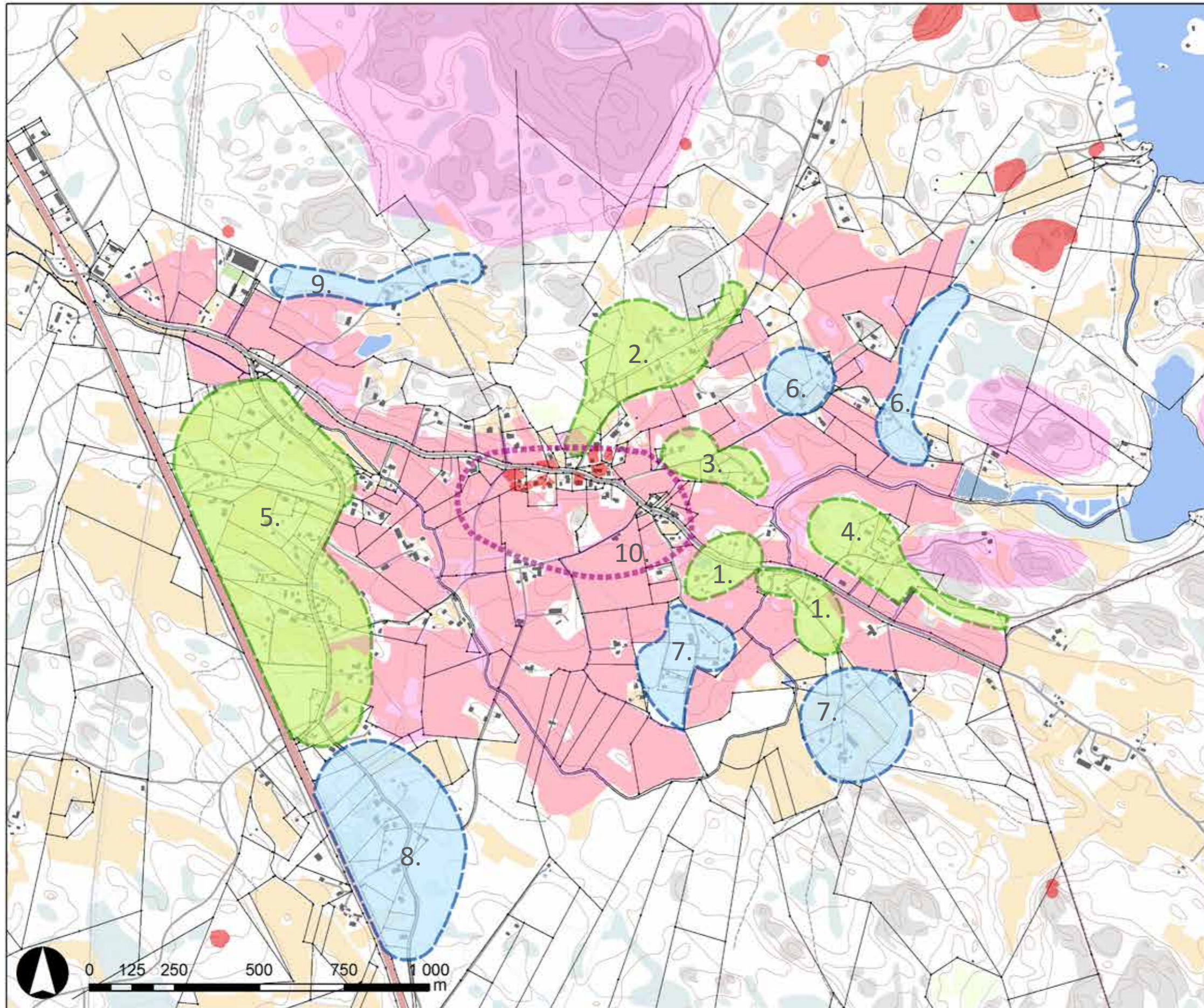
- Maisemakuvan kannalta tärkeät peltoalueet ja metsäsaarekkeet.
- Maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.
- Huomionarvoiset luontokohteet.

Maankäyttösuositukset:

- Suositteluaan säilyttämään rakentamiselta.
- Mahdollisia maankäytön muutoksia suunniteltaessa kallio- ja luontoalueille tulee tapauskohtaisesti selvittää alueiden arvot ja mahdolliset suojeluperusteet.

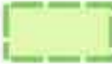
Alue, jolle ei tule osoittaa rakentamista (lain säädännön piirissä olevat alueet)

- Muinaisjäännösalueet sekä vanha kylätontti.
- Rakentamatta olevien kylätonttien ympäristöt lasketaan kuuluvaksi muinaismuistolainsäädännön piiriin ja niille ei saa osoittaa uudisrakentamista. (Satakunnan museo)

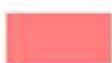
MAISEMALLISET MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

merkinnät

 ensisijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue

 toissijaisesti täydennysrakennettavaksi suositeltava alue

 alue, jolle ei suositella rakentamista (maisemallisesti tärkeät alueet)

 alue, jolle ei tule osoittaa rakentamista (lain säädännön piirissä olevat alueet, ks. maiseman arvot s.55)

 maisemallisesti arvokkain kokonaisuus -> uudis- ja korjausrakentamisen laatuun kiinnitettävä erityistä huomiota

1. osa-alueet, kuvaus löytyy viereiseltä sivulta

 kunnanraja

(pohjakartta: ©MML 2012, maastotietokanta muokattuna)

LOPUKSI

Mitkä tekijät vaikuttavat ”kylämäisyyteen”?

Kyläalueet tarjoavat maaseutumaisen asumisvaihtoehdon kaupungin läheisyyteen. Alueen vetovoimaisuus perustuu vanhoihin kyläympäristöihin. Mitkä tekijät sitten vaikuttavat ”kylämäisyyden” syntyyn?

Selvitysalueen vanhat kylät sijoittuvat pääasiassa viljelysmaaksojen yhteyteen. Vanhat kyläkeskustat ovat pienialaisia, mutta ovat säilyneet melko tiiviinä. Tyypillistä ovat näkymät viljelysmaisemaan. Vanhojen kyläkeskuksissa kulkee ”kylänraitti”. Kylänraitti on enemmän kokoava kuin erottava elementti kylärakenteessa.

Vanhoissa kyläkeskuksissa rakennusten sijoittelu tonteille on vaihtelevaa. Tontilla on kuitenkin yleensä useampia rakennuksia, ja ne muodostavat usein nk. pihapiirin. Usein tontit rajautuvat tiestä kasvillisuudella, selvitysalueella monin paikoin pensas- ja kuusiainoin. Kylänraitti on vaihteleva ja mielenkiintoinen, paikoin rakennusten tiiviisti rajaama. Paikoin näkymiä avautuu tonttien puutarhamaisiin pihoihin. Parhaimmillaan kyläkeskustat muodostavat maisemallisen kokonaisuuden.

Toisin saattaa olla esikaupunkimaisilla pientaloalueilla. Usein tontit vaikuttavat toimivan ensisijaisesti omina yksikköinä. Esikaupunkimaisista pientaloalueista ei aina muodostu mielenkiintoista maisemallista kokonaisuutta. Usein rakentaminen on varsin kirjavaa niin arkkitehtuuriltaan kuin piharakentamiseltaan. Rakennusten sijoittelua ei ole useinkaan ajateltu kokonaisuuden kannalta ja katutilasta muodostuu usein epäkiinnostava. Rakennuksia on tontilla yleensä vähemmän kuin vanhojen kyläkeskusten tonteilla, eivätkä ne muodosta useinkaan ns. ”pihapiiriä”.

Paikallista identiteettiä etsimässä

Rakennettu ympäristö on muuttumassa samantapaiseksi koko Suomessa. Paikkaan sidotut ominaispiirteet häviävät ja maisema muuttuu yksitoikkoisemmaksi.

Selvitysalueella on säilynyt hienoja ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kylämiljöitä. Myös uutta rakentamista voidaan ohjata kyliin. Parhaimmillaan uudisrakentaminen kunnioittaa vanhaa ympäristöä sekä sijoittumiseltaan että tyyliltään. Uudisrakentamisen olisi suotavaa ammentaa ideoita paikallisesta maisemasta ja rakentamisperinteestä.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Koivunen, Sari; Nukki, Heli; Salokangas, Susanna. Satakunnan vesistöt 2006. Käyttö ja kunnostustarpeet. Pyhäjärvi-instituutin julkaisu. Sarja B nro 12.

Papunen, Pentti 1959, 1972, 1986. Rauman seudun historia. Osat I-III.

Satakuntaliitto 2005. Putkonen, Lauri. Satakunnan rakennusperintö. Painamaton inventointi.

Satakunnan Museo 2012. Joukio, Olli. Rauman yleiskaava-alueen kulttuuriympäristöselvitys.

Valtioneuvosto 2009. Kyläkaavoitus. Yleiskaava maaseuturakentamisen ohjaamisessa.

Varsinais-Suomen ELY-keskus 2011. Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot. Rauma. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisu. 12/2011

Ympäristöministeriö 2012. Kyläyleiskaavoitus. Opas kaavoittajille, kunnille ja kylille. Suomen ympäristö 3/2102.

Internetlähteet

Lähteenmäki, Mikael 2009. Pohjanlahden rantatie. Pohjanlahden rantatie – Ratsupolusta rannikon matkailutiekse. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisu. XV. Turun yliopisto 2009. http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/46931/pohjanlahden_rantatie.pdf?sequence=1

Maa- ja metsätalousministeriö 2011. Tulvariskialueet. http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/tiedotteet/111220_tulvariskialueet.html

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. www.rky.fi

Museovirasto. Muinaisjäännösrekisteri. kulttuuriymparis-to.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx

Pakki ympäristötietokanta. <https://www.kulttuuriymparisto.fi/>

Ympäristöministeriö. Maisemamaakunnat. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1740&lan=fi>

Karttalähteet

GTK. Maaperä- ja kallioperäkartat. <http://geomaps2.gtk.fi/geo/>

Maanmittauslaitos 2012. Maastotietokanta.

Maanmittauslaitos 2012. Korkeusmalli 10 m.

Ympäristöhallinto OIVA- ympäristö- ja paikkatietopalvelu 03/2012. Corine 2006, CLC2006 maan-käyttö/maanpeite (25m): ©SYKE (osittain © MMM, MML, VRK) CLC2006 aineiston tuotannossa on käytetty seuraavien tiedon tuottajien aineistoja: SYKE, MML, MMM (peltotiedot 1999), VRK (rakennetut alueet 2001) ja satelliittikuvien tulkinassa hyödynnetty Metsähallituksen ja UPM Kymmene Oy:n aineistoja.

Vanhat kartat ja kuvat

Isojakokartat 1760-luvulta 1800-luvun alkuun. Satakunnan Maakuntamuseo.

Peruskartat 1950-50-lukujen vaihteesta. Satakunnan Maakuntamuseo.

Vanhoja valokuvia. Satakunnan Maakuntamuseo. Satakunnan nuorisoseurojen liiton kokoelma.

Venäläinen topografikartta 1903. Satakunnan Maakuntamuseo.

Paikkatieto

Museovirasto. Muinaisjäännösrekisteri.

Museovirasto 2009. RKY. Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt.

Rauman kaupunki. Paikalliset luontokohteet.

Satakunnan maakuntaliitto. Luonnonsuojelualueet ja arvokkaat kallioalueet sekä maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.

Satakunnan Maakuntamuseo 2012. Kylätontit, vanhat peltoalueet, historialliset tielinjaukset.

Ympäristöhallinto. OIVA- ympäristö- ja paikkatietopalvelu 03/2012. Valuma-alueet, Natura-alueet, luonnonsuojeluohjelmien alueet.

